

2017

AZ ORSZÁGOS FŐÁLLATORVOS BESZÁMOLÓJA

az élelmiszerlánc-felügyeletről
és az élelmiszerlánc-felügyeleti díj felhasználásáról

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

JELENTÉS

az élelmiszerlánc-biztonságról és
az élelmiszerlánc-felügyeleti díj
felhasználásáról

Előadó:
DR. NAGY ISTVÁN
agrárminiszter

Budapest, 2018. szeptember

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	2
Köszöntő	3
Összefoglaló - főbb események	6
Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia – helyzetjelentés	11
Társadalmi szemléletformálás, kommunikáció	11
Innováció és gazdaságfejlesztés az élelmiszerláncban	12
Az állami tudásbázis újjáépítése	13
Hiteles és erős hatóság	14
Az élelmiszerlánc kifejlesztése, sikeres küzdelem a visszaélésekkel szemben	15
Élelmiszerlánc-felügyeleti díj	17
Szemléletformálás	34
Kapcsolattartás az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal (EFSA)	38
Sajtókapcsolat, médiajelenlét	39
A sajtótevékenység megítélése	42
Ügyfélszolgálat	44
Élelmiszerlánc-felügyeleti terv	45
Speciális ellenőrzések	45
Kiemelt, operatív jellegű ellenőrzések	45
A felügyeleti díj bevallás ellenőrzése	50
Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése	51
A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése	51
Szezonális ellenőrzések	52
Élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása az élelmiszerláncban	52
Az élelmiszerek transz-zsír-sav-tartalmának ellenőrzése	57

Parlagfű és egyéb károsítók elleni küzdelem	58
Kölcsönös megfeleltetés és az Agrár-környezetgazdálkodási követelmények ellenőrzése	60
Földművelésüghöz kapcsolódó ellenőrzések	62
Halászati ellenőrzések	65
Élelmiszerlánc-felügyeleti tevékenység	67
Talajvédelem	69
Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése	70
Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése	72
Növényvédelem	74
Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK műtrágyák és állatgyógyászati termékek ellenőrzése	75
Takarmányok ellenőrzése	80
Állategészségügyi és állatvédelmi ellenőrzések, állattenyésztési felülvizsgálatok	81
Állategészségügyi programok és vizsgálatok	85
Kérődző állatok betegségei	86
148/2007 FVM rendelet szerinti kifizetések	96
Élelmiszer és takarmány-előállítás, -forgalmazás, vendéglátás ellenőrzése	99
Élelmiszer és takarmány-előállító- és -forgalmazó létesítmények ellenőrzése	99
Vendéglátó-, és étkeztető létesítmények ellenőrzése	107
Laboratóriumi vizsgálatok	108
Fertőtlenítőszeres vizsgálatok	110
Borászati termékek és egyéb alkoholos italok vizsgálatok	111
GMO-val kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok	115
Felülvizsgálatok	117
Riasztási rendszerek	123

KÖSZÖNTŐ

Magyarországon 2012 óta a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) őrökdi a teljes élelmiszerellátási lánc biztonsága felett. Országosan ellenőrzi az élelmiszerlánc-biztonsági szabályok betartását a talajvédelemtől a növényvédelmen és az állategészségügyön át a vendéglátásig. Felügyeli a teljes vertikum GMO-mentességét, a termékek nyomon követhetőségét, küzd a járványok megelőzéséért, illetve a mentesség lehető leggyorsabb eléréséért, fellép az élelmiszerhamisítás és a feketegazdaság ellen. A Nébih sokrétű feladatot lát el a mezőgazdaság mellett a vad-, hal- és erdőgazdálkodás valamennyi területén. A kiterjedt feladatkör hatékony ellátását a Nébih korszerű felépítése teszi lehetővé: a horizontális szakmai igazgatóságok célja a tízéves Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia (2013), valamint kormányzati szintű döntések gyors és hatékony végrehajtása. A kockázatbecslési és az ezt követő tervezési feladatok optimalizálják és költséghatékonnyá teszik az országos és teljes élelmiszerláncra kiterjedő ellenőrzési feladatokat.

A Nébih fennállásának első öt évében elért eredményei meggyőzően igazolták az Európában is példaértékű integráció hasznos és előremutató voltát. A Hivatal feladatainak összetettségét, az általa ellenőrzött terület nagyságát csupán két kiragadott 2017-es adat is kellőképpen érzékelteti: A Nébih laboratóriumai az elmúlt évben közel 2 millió vizsgálatot végeztek el, hiteles adatokat szolgáltatva ezzel a magyar állampolgárok egészségét garantáló hatósági munkához. A Kiemelt Ügyek Igazgatósága (továbbiakban: KÜI) 2017-ben az előző évekhez képest kiugróan magas 3745 tonna élelmiszert vont ki a forgalomból. A megindított eljárások során 185,4 millió Ft bírság kiszabására került sor.

A Nébih munkája szorosan kötődik a mezőgazdasági és természeti év körforgásának tervezhető és váratlan kockázataihoz. Így minden év meghozza a maga új feladatait és eredményeit. 2017-re is áthúzódott az elmúlt évek egyik legnagyobb állategészségügyi feladata, a magas patogenitású, H5N8 típusú madárinfluenza járvány megfékezése. A járvány visszaszorításában óriási szerepe volt a kiemelkedő állategészségügyi szakmai munkának, a Nébih megerősített laboratóriumi háttérének, központi beszerzési és logisztikai tevékenységének. A feladat nagyságát jól érzékelteti, hogy 2017. áprilisig a Nébih állat-egészségügyi diagnosztikai laboratóriumaiba több mint 104 ezer minta érkezett, és országosan 3,4 millió baromfi leöléséről kellett intézkedni. Az elkövetkező időszak egyik legnagyobb kihívása az afrikai sertéspestis (továbbiakban: ASP) magyarországi terjedésének megfékezése, a járvány gazdasági kártételének minimalizálása lesz.

A folyamatosan zajló gyérítési és mentesítési programoknak köszönhetően Magyarország mindeközben számos hivatalos mentesség megszerzésével javította állategészségügyi státuszát és tágította kereskedelmi mozgásterét.

A hagyományos hatósági feladatok ellátása mellett a Nébih 2017-ben is különös figyelmet szentelt a társadalmi szemléletformálásra, a jó gyakorlatok támogatására, a vállalkozásokkal és a civil szervezetekkel való együttműködésre. A teljesség igénye nélkül ide tartoznak a közétkeztetés minőségi reformját célzó sikeres programok, például az országos Közétkeztetési Szakácsverseny, az iskolai szemléletformáló kampányok az étel- és ételkészítés csökkéntésére és az étel- és ételbiztonsági tudás játékos elsajátítása céljából, a Szupermenta terméktesztek, az állatjóléti programok, amilyen például az országos mikrochip-leolvasó rendszer kiépítése az utcán kóborló kutyák azonosítása és hazajuttatása érdekében.

Nagy gazdasági jelentőségű a Nébih tanácsadó és ellenőrző tevékenysége, mely a vállalkozások különböző harmadik országokba történő exportengedélyének megszerzését támogatja. 2017-ben 46 vállalkozás jelezte exportszándékát az Európai Unió határain kívülre, a világ 31 országába. Az export elősegítését a Nébih helyszíni ellenőrzésekkel támogatta. Az év során 21 vállalkozás már meg is kapta az exportjogosultságot.

Sajnos az exportigények növekedésével a hatósági felügyelet egyre nehezebben biztosítható (egyres országok a piacukra történő termelés során elvárják a folyamatos hatósági felügyeletet), így a felügyelet hiánya az elkövetkezendő időben akadályát képezheti a vállalkozások piacra jutásának, melynek gazdasági következményei is lehetnek.

Ezek a kiragadott példák talán érzékeltetik a Nébih által ellenőrzött terület széles határait, korántsem adnak azonban képet annak szakmai sokszínűségéről. A Jelentés a továbbiakban főbb célkitűzések és szakterületek szerinti felbontásban ismerteti a 2017-es év legfontosabb feladatait és eredményeit, és beszámol az élelmiszerlánc-felügyeleti díj felhasználásáról.

ÖSSZEFOGLALÓ - FŐBB ESEMÉNYEK

Január:

- A sertés ENAR rendszerben megkezdődött a kötelező tenyészsértés-jelölésekkel kapcsolatos adatok rögzítése.
- A Földművelésügyi Minisztérium és a GS1 Magyarország által közösen létrehozott Nemzeti Élelmiszer Nyomonkövetési Platform és a Nébih szakembereinek részvételével az éves munka értékelésére a januárban megrendezett konferencián került sor.

Február:

- Elkészült az Országos Erdőállomány Prognózis.
- A Nébih a FEHOVA-n népszerűsítette a turista állami horgászjegyet, illetve az állami halőri szolgálat tevékenységét.
- Folytatódott a Szupermenta termékteszt a trappista sajtok tesztelésével.

Március:

- Az élelmiszerhamisítás és a feketegazdaság visszaszorítása érdekében kötött együttműködési megállapodást a Nébih és a Vám, Jövedéki és Adóügyi Szolgáltatók Szövetsége.
- Elkezdődött a tavaszi szezonális ellenőrzés.
- Beüzemelésre került a záhonyi határon a Nébih legújabb önálló készítésű és fejlesztésű, félautomata kamionfertőtlenítő kapuja.
- Élesítésre került az EÜER rendszer a takarmány-előállító és az állati melléktermékekkel kapcsolatos tevékenységet folytató létesítmények ellenőrzésének támogatásához.

Április:

- Kiadásra került az éves Élelmiszerlánc Felügyeleti Terv.
- Megtörtént a rókák tavaszi, veszettség elleni vakcinázása a Nébih koordinálásával.

- Együttműködési megállapodást kötött Nébih és az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (továbbiakban: OGYÉI).
- Megjelent a Szupermenta szilvapálinka termékteszt.

Május:

- Magyarország aktív közreműködésével ismét eredményesen zárult az „OPSON VI.” élelmiszerhamisítás elleni nemzetközi művelet. Az akcióban hazánkat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV), valamint a Nébih képviselte.
- Lezajlott a FAO/WHO Codex Alimentarius Analitikai és Mintavételi Módszerek Szakbizottságának (CCMAS) 38. ülése.
- Nébih-NAV közös céllenőrzést zajlott az ún. „bulinegyedben”.
- Lezajlott az Országkóstoló rendezvénysorozat.
- Emléktábla-avatás volt Mosonmagyaróváron a növényfajta kísérlet 125. évfordulójának alkalmából.
- A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség és a Nébih regionális képzést szervezett a nukleáris események során követendő, az állati eredetű élelmiszerek előállításával és az élőállatokkal kapcsolatos intézkedésekkel kapcsolatban.
- Együttműködési megállapodás született a kínai és a magyar állategészségügyi hatóságok között.

Június:

- Egy újabb, a támogatás igénylését megkönnyítő adatleválogatási lehetőséget fejlesztett ki a Nébih a szarvasmarhaféléket érintő támogatási jogcímekhez kapcsolódóan.
- A Mezőgazdasági Könyvtárban kiállítás nyílt a Nébih közreműködésével a fajtakísérlet 125. évéről.
- Lezajlott a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség a ConvEX-3 2017. nemzetközi gyakorlat, melyben 80 ország és 11 nemzetközi szervezet vett részt.

Július:

- A hamisítások és visszaélések megakadályozása érdekében új típusú lóútlevelek kibocsátását kezdte meg a Nébih.
- Megkezdődött a nyári kiemelt ellenőrzés.
- Megkezdődött az EUTR szereplők kockázatelemzés alapú országos ellenőrzése.
- A Nébih elvégezte a forgalomban kapható narancssárga virágú petúnia növények GMO vizsgálatát.
- Lezajlott a balatoni halsütődék akcióellenőrzése.

Augusztus:

- Megjelent az élelmiszerek minőségének emelését, a vásárlói tudatosság fejlesztését, valamint a hatósági tevékenység hatékonyságának növelését szolgáló intézkedésekről szóló, 1519/2017. (VIII. 14.) Korm. határozat, amely további feladatokat határoz meg a Nébih számára.
- Kezdetét vette a parlagfűvel fertőzött területek légi felderítése.
- A turisták élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos célirányos tájékoztatása érdekében együttműködési megállapodást kötött a Nébih és a Magyar Utazási Irodák Szövetsége (továbbiakban: MUISZ).
- Magyarország visszanyerte madárinfluenzától mentes besorolását.
- Megjelent a Nébih Szupermenta Rozé termékteszt eredménye.
- Sikeres japán audit zajlott le a baromfi termékek exportjának újraindításával kapcsolatban.

Szeptember:

- Budapesten emlékezett meg az Állatorvostudományi Egyetem és a Nébih a haszonállatok mesterséges termékenyítésének 70 éves, valamint az embrió-átültetés 40 éves jubileumáról.
- A madárinfluenza megelőzése érdekében a Nébih szakembereinek közreműködésével került sor a baromfitartók kiemelt ellenőrzésére.

- Sajtótájékoztató keretében mutatták be a Nébih munkatársainak közreműködésével készült „Kutyakötelesség” című kiadványt.
- Az e-közigazgatás, mint kormányzati kiemelt cél megvalósítása érdekében a Nébih bevezette az elektronikus humánpolitikai rendszert, valamint elkészítette a közigazgatási határozatok elleni bírósági keresetek elektronikus benyújtásához szükséges nyomtatványt és elektronikus felületet.
- A Nébih minden eddiginél nagyobb területen, mintegy 90 m²-en várta a 77. OMÉK látogatóit.
- Kutatási megállapodást kötött Budapest Főváros Kormányhivatala, a Soproni Egyetem és a Nébih képkorrektációs eljárásokkal automatikusan előállított felszínmodellek tárgykörben.

Október:

- Megtörtént a rókák őszi veszettség elleni vakcinázása a Nébih koordinálásával.
- Együttműködési megállapodást kötött a Nébih és a Magyarországi Étrend-kiegészítő Gyártók és Forgalmazók Egyesülete.
- Megújult a Nébih debreceni laboratóriuma.
- A Nébih bevezette az új állatgyógyászati termék keresőt, az Atiportal-t.
- A kanadai hatóság felülvizsgálatot végzett Magyarországon, melynek során 5 víziszárnyasvágóhíd, és egy nyúlágóhíd felülvizsgálatát végezték el.

November:

- A Nébih támogatásával országossá bővült az elkóborolt kutyák hazajutását segítő mikrochip-leolvasó hálózat.
- Háromoldalú együttműködési megállapodás született a tejágazattal kapcsolatos adat-szolgáltatás fejlesztéséért (Nébih - Agrárgazdasági Kutató Intézet (továbbiakban: AKI) - Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács (továbbiakban: TTT)).
- Új portálról érhetőek el a Nébih anyagai és rendszerei.

- November végétől három hetes USDA/FSIS audit zajlott a hazai engedélyköteles élelmiszer-előállító létesítményekben.
- Elkészült a zöldség-gyümölcs szektor elektronikus nyomonkövetési útmutatója.

December:

- Jelentősen bővült az elektronikusan indítható ügýtípusok száma a Nébih-nél.
- Lezajlott a téli szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzés.
- A Nébih megkezdte az internetes tűzifa-kereskedelem ellenőrzését.
- Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), az Egészségügyi Világszervezet (WHO), valamint az UNICEF (ENSZ Gyermekegészségügyi Program) és a WFP (Világélelmezési Program) szoros együttműködésében regionális szimpóziumra került sor a fenntartható élelmezési rendszerek és az egészséges táplálkozás témában.
- Együttműködési megállapodást kötött a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a Nébih.
- A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség szervezésében lezajlott a Convex-3 2017 elnevezésű nukleáris balesetelhárítási gyakorlat értékelő munkaértekezlete, ezzel lezárult a 2017. június 21-22. között tartott szimuláció.

ÉLELMISZERLÁNC-BIZTONSÁGI STRATÉGIA – HELYZETJELENTÉS

A 2013-ban elfogadott Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia az elkövetkező 10 évre meghatározza az élelmiszerlánc-csalással kapcsolatos legfontosabb célokat és feladatokat. Ezen a területen az állam küldetése az élelmiszerlánc-biztonság javításával mindannyiunk, azaz az ember és a társadalom védelme, melyet az egészség és a gazdaság védelmén keresztül a környezetvédelmi szempontok szem előtt tartásával érhet el.

Társadalmi szemléletformálás, kommunikáció

2017-ben tovább folytatódott a korábban megkezdett szemléletformáló tevékenység, amely összesen mintegy 7,5 milliós elérést generált.

A Szupermenta termékteszt, mint komplex, élelmiszerek esetében kedveltségi tesztet is tartalmazó vizsgálati rendszer a klasszikus hatósági ellenőrzési célokon (megfelelőség-ellenőrzés) túl, közérthető módon nyújt tájékoztatást a vásárlók számára. A Szupermenta terméktesztek keretében 38 hónap alatt 42 termékkörben több mint 1.000 termék vizsgálata során, csaknem 20 ezer laboratóriumi vizsgálat is megtörtént. 2015 decemberétől a teszten helyezést elért gyártók, forgalmazók használhatják a Szupermenta emblémát termékeiken. Eddig 18 termék esetében igényelték az embléma használatát.

Az „Ételt csak okosan” program naponta frissülő tartalommal, 10.000 fős eléréssel és az ingyenes Konyhasziget kiadványon keresztül egyre szélesebb körben juttatja el az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos tudnivalókat. A Konyhasziget 4 száma, összesen 1.125.000 példány került a lakossághoz.

A 2016 júliusában indult, az EU LIFE pályázatának támogatásával megvalósuló, „Maradék nélkül” elnevezésű program fókuszában az élelmiszerláncban sürgősen keletkező élelmiszerhulladékok megelőzése áll. A program legfontosabb célkitűzése a vásárlói szemléletformálás.

Innováció és gazdaságfejlesztés az élelmiszerláncban

A 2016 novemberében a Nébih és a Szent István Egyetem által közösen alapított Élelmiszerlánc-biztonsági Kockázatkezelési Kihelyezett Tanszék folytatta a tevékenységét, a Nébih szakemberei így bekapcsolódtak az állatorvos-képzés mellett az élelmiszermérnökök, biomérnökök és a táplálkozástudományi szakemberek képzésébe is.

Ebben az évben is folytatódott az élelmiszerbiztonsági kockázatkommunikációval foglalkozó Horizont 2020 SFS-37-2016. kutatási pályázat programja, amelyben összesen 12 ország és 32 intézmény kutatóival működnek együtt a Nébih szakemberei a konzorcium egyik legmeghatározóbb tagjaként.

A közép- és kelet-európai régióból egyedülként a Nébih-nek sikerült konzorciumi tagként elnyernie az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (továbbiakban: EFSA) új tematikus támogatását. A Nébih egy holland-brit-német-magyar hivatali együttműködés keretein belül az újonnan felmerülő, élelmiszert érintő kockázatok azonosítási módszertanát dolgozza ki a következő három évben.

A nemzetközi és uniós együttműködések és pályázatok mellett itthon is szerepet vállalt a Nébih a kutatás és innováció fontosságának terjesztésében. 2017 szeptemberében 8 élelmiszer-laboratórium csatlakozott a Kutatók Éjszakája elnevezésű európai programsorozathoz, melynek célja a kutatás, fejlesztés fontosságának társadalmi szintű elismertetése, valamint a kutatói életpálya bemutatása.

Együttműködési megállapodást kötött 2017 végén Budapesten a Magyar Máltai Szeretetszol-

gálat és a Nébih. A két szervezet partnersége új pillérként támogatja a „Jelenlét-program” célkitűzéseit, az együttműködés elsősorban a közfoglalkoztatás fejlesztésére (szabadföldi és fóliasátras zöldség-, gyümölcs-, gyógynövény- és fűszernövény-termesztés, kisállattartás), a feldolgozó üzemek létrehozására, továbbá az otthoni kiegészítő élelmiszer-termelő tevékenység szakmai támogatására terjed ki.

Az állami tudásbázis újjáépítése

Az Élelmiszerlánc-felügyeleti Információs Rendszer (továbbiakban: FELIR) a legális élelmiszerlánc-szereplők adatbázisa, amely a hatósági ellenőrzési funkciók ellátását segíti. Az elektronikus nyilvántartási rendszer keretén belül eddig összesen mintegy 405.000 FELIR azonosító került kiadásra, ami 2017-ben majdnem 15 ezer fővel történő bővülés. A FELIR azonosító nélkül történő kereskedelem ellen a hatóság minden esetben fellép.

A rendszer működését támogatja, hogy az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER) csak FELIR azonosító megléte esetén teszi lehetővé az élelmiszerek szállítását, valamint csak bejelentett első magyarországi tárolási helyre engedi az élelmiszerek behozatalát. A Nébih részt vesz az EKÁER rendszer fejlesztésében, biztosította a 2017. évi zökkenőmentes üzemeltetést, valamint a társhatóságokkal közösen ellenőrzéseket végzett.

A csalás elleni és a feketegazdaság felszámolására irányuló küzdelemben fontos szerepe lesz az Intelligens Élelmiszerlánc-biztonsági elemző rendszer (továbbiakban: INTEL) létrehozásának, amely az illegális tevékenységet végzők kiszűréséhez, a sertéságazat kifejlesztéséhez is hozzájárul. A közbeszerzési eljárás, valamint támogatási szerződés kötését követően 2017 elején a fejlesztési munka kezdetét vette. A FELIR rendszer továbbfejlesztésével és az INTEL kiépítésével olyan adatelemzések végezhetőek, amelyek nemzetbiztonsági célokat is szolgálnak, mint a járványügyi veszélyhelyzetek kockázatainak időbeni felismerése és kezelése, valamint az élelmiszerterrorizmus elleni védelem.

A Nébih 2017 tavaszán 241 millió Ft vissza nem térítendő európai uniós támogatást nyert a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program keretében a Halgazdálkodási Tevékenységek Ellenőrzését Támogató Kiemelt Projekt végrehajtására, mely tovább erősíti a Nébih eszköztárát az illegális tevékenységet végzők kiszűréséhez.

Hiteles és erős hatáság

A Nébih laboratóriumi hálózata 2017-ben több mint egymillió mintából közel kétmillió vizsgálatot végzett el. Összességében, az élelmiszereket és takarmányokat érintő mintavételi célok tekintetében 2017-ben mintegy 42.000 tervezett mintavétel került kiírásra, amelyek szinte teljes mértékben megvalósultak.

2017-ben tovább folytatódott a sertésállományok sertés reprodukciós zavarokkal és légzőszervi tünetekkel járó szindrómájától (PRRS) való mentesítési programja. Amíg 2014 elején, egyetlen megye teljes sertésállománya sem volt mentes a betegségtől, addig 2017. december 31-én Vas, Zala, Baranya, Somogy, Tolna, Fejér, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén megyék teljes területe mentessé vált a PRRS-től. Ezen felül Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Komárom-Esztergom, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém megyék több járása is hivatalos mentes státuszú. Így az ország 175 járásából, 126 (72%) járás sertésállománya PRRS-mentes. Emellett Magyarország valamennyi vizsgált kislétszámú sertésállománya (több mint 22.000 koca) is mentes minősítésű. A kislétszámú állományokról továbbra is elmondható, hogy megtartották az előző évi mentes státuszukat.

A 2016 novemberében kitört magas patogenitású madárinfluenza járvány 2017 első felében is folytatódott. A Nébih laboratóriuma 2017. április végéig 21 baromfiállományban, 59 vadmadárban és 5 fogságban tartott madárban mutatta ki a H5N8-as szerotípust. A 2016-2017-es járvány során összesen 240 gazdaságban került megállapításra a fertőzöttség (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Somogy, Veszprém megyékben). Ennek következtében mintegy 3,4 millió baromfi került leölésre. Az állattartóknál jelentkező közvetlen kár mintegy 11 milliárd Ft volt. Közel 2 milliárd Ft-ot kellett a járvány fel-

számolására fordítani. A sikeres intézkedések hatására 2017. augusztus 24-én az ország visszanyerte a mentes státuszát az OIE Nemzetközi Állategészségügyi Szervezetnél.

2017-ben hazánk adott otthont a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) által 3-5 évente megszervezett, nukleáris esemény kezelését szimuláló ConvEx-3 2017 gyakorlatnak, amelyen 80 ország és 11 nemzetközi szervezet vett részt.

A közétkeztetés minőségének és biztonságának javítása érdekében a Nébih 2017-ben folytatta a „Minőségvezérelt közétkeztetés” programot, melynek keretében 2017. év végig 3.431 főzőkonyha, és 1.679 tálaló-, melegítőkonyha szemléjére és egységes, nyilvános szempontok szerinti minősítésére került sor. A minősítések eredményeit a Nébih a honlapján teszi közzé.

Az élelmiszerlánc kifejlesztése, sikeres küzdelem a visszaélésekkel szemben

A hamisítások, csalások elleni küzdelem legfőbb célja, hogy a vásárlók legális körülmények között előállított, ellenőrizhető és biztonságos termékekkel találkozassanak.

Magyarország aktív közreműködésével ismét eredményesen zárult az „OPSON VI.” élelmiszerhamisítás elleni nemzetközi művelet. A 2016 decembere és 2017 márciusa között 61 ország részvételével megszervezett akcióban hazánkat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV), valamint a Nébih képviselte. A magyar szakemberek több mint 47 tonna, valamint további 107 ezer liter terméket vontak ki a forgalomból.

A központi ellenőrzés hatékonysága továbbra is 90% feletti. (A járási szinteken ez a szám 20% alatt van.) A Nébih gyors reagálású, operatív jellegű ellenőrzéseket végző részlege, a Kiemelt Ügyek Igazgatósága (KÜI) 2017-ben, az előző évekhez képest kiugróan magas 3.745 tonna élelmiszert vont ki a forgalomból. 597 ellenőrzés történt. A megindított eljárások során 185,4 millió Ft bírság illetve 9,8 millió Ft eljárási költség és 63,8 millió Ft élelmiszerlánc-felügyeleti díj különbözet kiszabására került sor.

A Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács kezdeményezésére az ellenőrzések előkészítésére/ellenőrzésére folyamatosan került sor a Magyarország területén működő tejfeldolgozó, nagykereskedelemmel foglalkozó tejágazati szereplők, valamint a tej-nagy- és kiskereske-

dők esetében. A vizsgálatok 2017-ben 102 ügyfélnél jogerős döntéssel zárultak, melyek közül 73 esetben nem állapított meg a Nébih elmaradást. 29 esetben az ellenőrzés eltérést tárt fel, a piacszervezési hozzájárulás megállapított különbözete többmilliós.

A Nébih 2017-ben is folytatta a tisztességtelen piaci magatartás elleni hatósági fellépést, az ellenőrzött ügyek több mint 80%-a a nagy élelmiszerláncokat érintette. Az ellenőrzések legnagyobb számban beszerzési ár alatti értékesítés miatt indultak, de jelentős a késedelmes fizetés, valamint az akciós értékesítés miatt indított vizsgálatok száma is. A 2017-ben kiszabott termékpálya felügyeleti bírság közel 154 millió forint volt.

Az Európai Faanyag Rendelet (EUTR) megvalósulásával kapcsolatos feladatok ellátására a Kormány a Nébih-et jelölte ki. A faanyag kereskedelmi lánc felügyeletének keretében a Nébih nyilvántartásába 2017 folyamán több mint 4.000 piaci szereplő és kereskedő jelentkezett be. 2017. május óta közel 500 ellenőrzés során 302 esetben az érintett faanyag-kereskedelmi lánc szereplő figyelmeztetésben részesült, 52 esetben a tevékenység felfüggesztésére került sor, a többi esetben pedig súlyosabb vagy ismételt jogsértés esetén összesen 25 millió Ft bírság kirovására, 441 m3 fatermék zár alá vételére, és 86 m3 fatermék elkobzására került sor.

2017-ben – az előző évhez képest – a duplájára, 8 millió forintra nőtt a Nébih által, jogszerűtlen horgászat és halászat miatt kiszabott halvédelmi bírságok összege. 2017-ben több mint 15.000 horgászt ellenőrzött a hatóság. A halőrök 480 esetben tapasztaltak szabálytalanságot, mintegy 80 további esetben lepleztek le orvhalászokat, amely jogellenes tevékenység bűncselekménynek minősül. Az állami halászati örök ez évben is nyomon követték a halak és a haltermékek mozgását a víztől az asztalig, januártól novemberig 307 helyszínen – halboltokban, halárusító helyeken és éttermekben – ellenőrizték a hal alapú élelmiszerek származását. A szakemberek az ellenőrzések 10-15%-ánál állapítottak meg szabálytalanságot és csaknem 1 tonna igazolatlan eredetű hal, illetve haltermék megsemmisítését rendelték el.

ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI DÍJ

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 47/B. §-a 2012-től tartalmazza az élelmiszerlánc felügyeleti díj befizetési és bevallási kötelezettséget és egyben előírja a felhasználásáról szóló beszámoló készítését. A felügyeleti díj 10%-át fejlesztésre kell fordítani, a fennmaradó összeg 60%-a a kormányhivatalok, 40%-a a Nébih működésére fordítható. Mivel a felügyeleti díj bevallás alapja az élelmiszerlánc-szereplők nettó árbevétele, ezért a felügyeleti díj bevétele alakulása követi a kereskedelmi szektor bővülését, párhuzamosan azaz, hogy az áruforgalom bővülésével az élelmiszerlánc-kockázat, és így a hivatalok ellenőrzési és tájékoztatási-szemléletformálási feladatai is növekszenek.

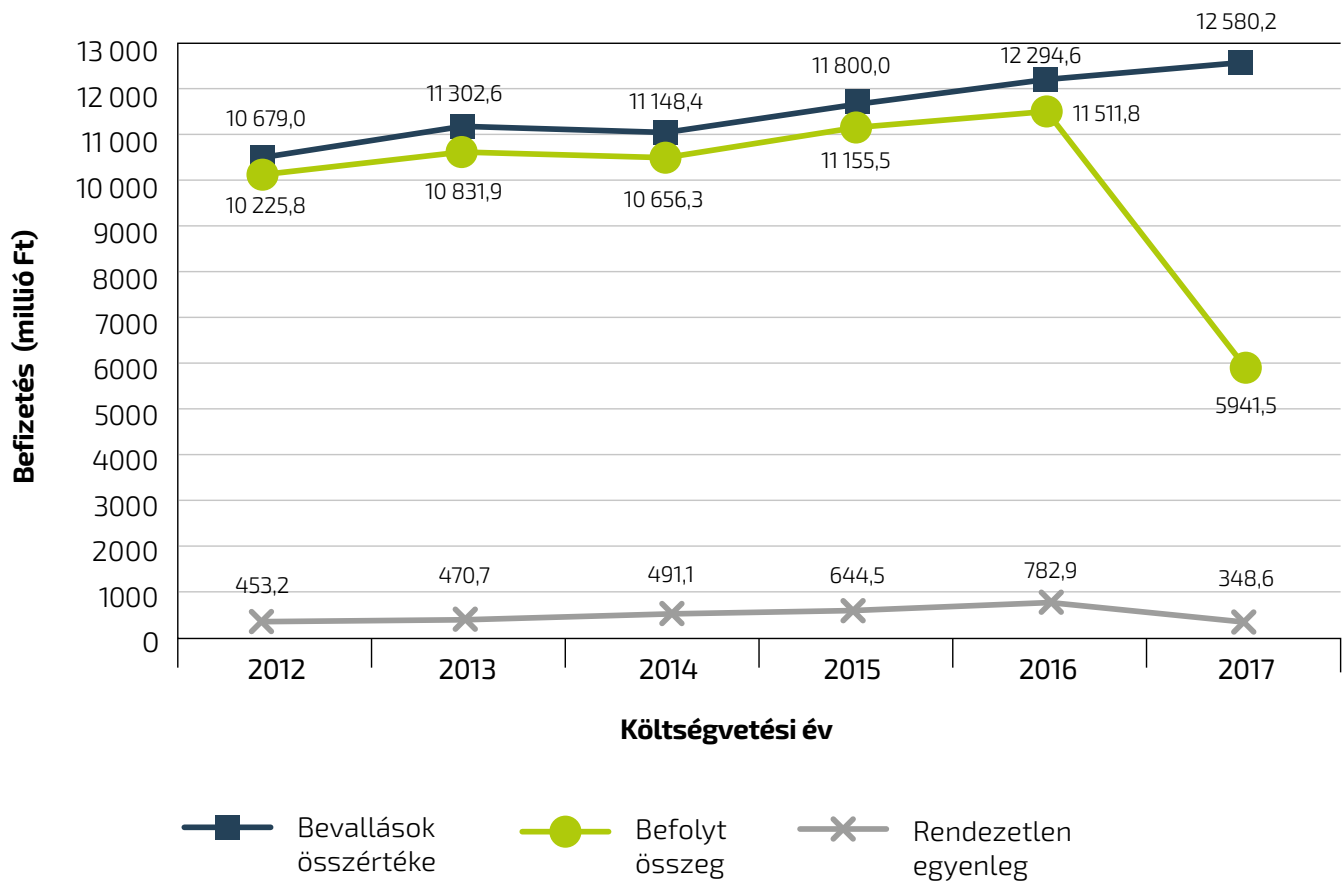
A Nébih által országosan üzemeltetett bevallási rendszer adatai alapján 2012. és 2017. között a bevallások összértéke 10,68 Mrd Ft-ról fokozatosan 12,58 Mrd Ft-ra nőtt, részben a forgalombővülés, részben amiatt, hogy az ellenőrzések és a figyelemfelhívások miatt egyre több ügyfél van tisztában felügyeleti díj fizetési kötelezettségével. A lejárt követelésállomány 5-6% körül mozog, nem jelentős, növekedését elsősorban a működésüket megszüntető, felszámolás vagy végelszámolás alá kerülő vállalkozások növekvő száma okozza, melyektől a behajtás is eredménytelen. A Nébih ügyfélszolgálat a nem fizető ügyfeleket első körben közvetlenül, telefonon keresi meg, a nem fizető ügyfelek jelentős része már e figyelemfelhívás hatására rendezi tartozását. A behajtás érdekében tett intézkedéseket részletesen a speciális ellenőrzésekről szóló fejezet tartalmazza.

A bevallási időszakonként érkezett bevallások és befizetések összértékét szemlélteti a következő táblázat:

Megnevezés	2012	2013	2014	2015	2016	2017 *
bevallások összértéke (millió Ft)	10 679,0	11 302,6	11 148,4	11 800,0	12 294,6	12 580,2
változás az előző évhez képest (%)		5,84	-1,36	5,85	4,19	2,32
befolyt összeg (millió Ft)	10 225,8	10 831,9	10 657,3	11 155,5	11 511,8	5 941,5*
változás az előző évhez képest (%)		5,93	-1,61	4,68	3,19	3,22
rendezetlen egyenleg (millió Ft)	453,2	470,7	491,1	644,5	782,9	348,6
rendezetlen egyenleg aránya (%)		4,16	4,40	5,46	6,37	5,54

* A 2017. évi bevételekből 2017-ben csak az első 50%-nak kellett befolytania, a második részletfizetési határideje már 2018. január 31.

1. táblázat: A felügyeleti díj bevétele 2012-2017 (millió Ft)

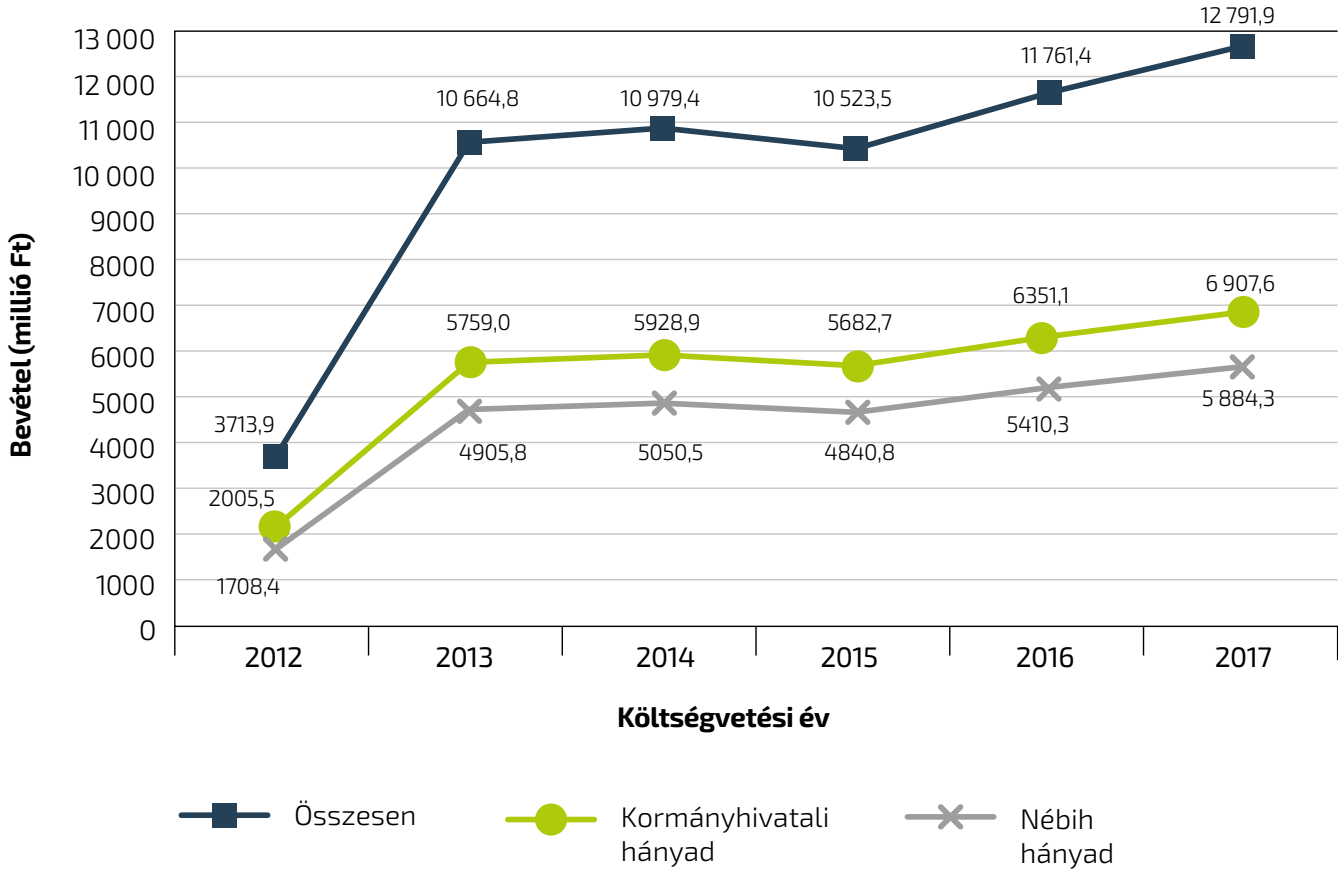
1. ábra: A felügyeleti díj bevétele 2012-2017 (millió Ft)

A bevallás és befizetés eltérő határideje miatt a tárgyévi bevallások és a tárgyévi várt bevétel összege mindig eltér. A 2017. pénzügyi évben a 2016. évi bevallások második részlete volt esedékes 2017. január 31-ig, illetve a 2017. évi bevallások első részlete 2017. július 31-ig. E két részletből 2017-ben a befolyt felügyeleti díj összege együtt 12,79 Mrd Ft, melyből a Nébih által koordinált, fejlesztésre fordítandó 10%-os keretösszeg 1,28 Mrd Ft volt. A megyei kormányhivatalokat a befolyt felügyeleti díjból 6,91 Mrd Ft, a Nébih-et – a fejlesztési kerettel együtt – 5,88 Mrd Ft illette meg. A megyei kormányhivatalok számára 2017-ben 6,76 Mrd Ft került átutalásra. A különbséget az okozza, hogy az utolsó negyedévben befolyt bevételt következő év január 5-én kell a Nébih-nek kormányhivatalok felé továbbutalnia a vonatkozó jogszabály szerint. 2016-ról 2017-re emiatt 173 millió Ft pénzügyi rendezése húzódott át, 2017-ről 2018-ra viszont már 319 millió Ft.

Az elmúlt hat évben a felügyeleti díj bevétel alakulását szemlélteti a következő diagram bemutattva az összbevétel mellett a teljes összegből a kormányhivatalokat és a Nébih-et megillető hányadot is:

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kormányhivatali hányad	2 005,5	5 759,0	5 928,9	5 682,7	6 351,1	6 907,6
Nébih hányad	1 708,4	4 905,8	5 050,5	4 840,8	5 410,3	5 884,3
Összesen	3 713,9	10 664,8	10 979,4	10 523,5	11 761,4	12 791,9
Változás az előző évhez képest (%)		187,16	2,95	-4,15	11,76	8,76

2. táblázat: A felügyeleti díj bevétel alakulása 2012-2017 (millió Ft)

2. ábra: A felügyeleti díj bevétel alakulása (millió Ft; 2012-2017)

A befolyt felügyeleti díj összege 2017-ben is teljes mértékig az élelmiszerlánc-felügyelet tevékenységeire került felhasználásra, azonban az elmúlt évekhez hasonlóan a feladatok forrását csak részben biztosítja a költségvetési támogatás és más bevételek mellett. A kormányhivatalok által készített kimutatás szerint az élelmiszerlánc-biztonsági funkción a területi igazgatásban összesen 9,5 Mrd Ft, a Nébih-nél 20,7 Mrd Ft kiadás merült fel, ehhez képest a felügyeleti

díj bevétel aránya kormányhivatalok esetében 71%, a Nébih-nél pedig 28%. A fejlesztési keretből az elszámolás alapján felhalmozási típusú beszerzések, fejlesztések valósultak meg, ezek aránya meg is haladta az előírt 10%-ot.

A kormányhivataloknak átutalt 6,7 Mrd Ft felügyeleti díjbevétel megyei kormányhivatalok közötti felosztása a Miniszterelnökség rendelkezései szerint történt, figyelembe véve az egyes megyei kormányhivatalok közötti feladatmegoszlás eltérő volumenét is.

Megyei Kormányhivatal	Felügyeleti díj bevétel és felhasználás (kerekítve millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Bács-Kiskun	510,61	7,55
Baranya	294,01	4,35
Békés	356,42	5,27
Borsod-Abaúj-Zemplén	358,92	5,31
Csongrád	409,50	6,06
Fejér	300,08	4,44
Győr-Moson-Sopron	314,16	4,65
Hajdú-Bihar	405,86	6,00
Heves	313,21	4,63
Jász-Nagykun-Szolnok	324,99	4,81
Komárom-Esztergom	224,95	3,33
Nógrád	225,57	3,34
Pest	887,33	13,12
Somogy	308,57	4,56
Szabolcs-Szatmár-Bereg	481,25	7,10

Megyei Kormányhivatal	Felügyeleti díj bevétel és felhasználás (kerekítve millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Tolna	248,71	3,68
Vas	259,02	3,83
Veszprém	281,99	4,17
Zala	256,85	3,80
Összesen	6762,02	100

3. táblázat: A felügyeleti díj bevétel megoszlása megyei kormányhivatalok között (2017)

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány (%)
Személyi juttatások	4624,61	68,39
Munkáltatót terhelő közterhek	1148,07	16,98
Dologi kiadás	922,14	13,64
Felhalmozási kiadás (beruházás, felújítás)	13,53	0,20
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	53,67	0,79
2017. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg	0,00	0,00
Összesen	6762,02	100,00

4. táblázat: A megyei kormányhivatalok felügyeleti díjból finanszírozott kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként (2017)

Az egyes kiadásnemek megoszlása a megyei kormányhivatalok közt igencsak eltérő. Személyi jellegű kiadás kizárólag abban a megyei kormányhivatalban számolható el, ahol a költségvetés nem csak támogatásból finanszírozta a munkaerő foglalkoztatását. Két kormányhivatal elszámolása azt mutatta, hogy kizárólag személyi juttatásokra és a kapcsolódó közterhekre használták fel a felügyeleti díjat, illetve további hat megyei kormányhivatalnál e kiadások aránya meghaladta a 90%-ot, átlagosan pedig a 85%-ot. A törzshivatal kapcsolódó általános kiadásainak fedezetére a dologi és felhalmozási kiadások legfeljebb 7%-ának megfelelő összeget lehetett beállítani, de ez egy megyei kormányhivatalban sem haladta meg a 3,5%-ot, mértéke évről évre csökkenő, átlagosan már nem éri el az 1%-ot. A dologi és működési kiadások az összes kiadás 13,64%-át tették ki, ezen belül a jelentősebb kategóriák az egyéb és a szakmai tevékenységet segítő szolgáltatások (25%, illetve 14%). A kormányhivatalok az előző évhez hasonló összegben fordítottak a felügyeleti díjból beruházásra, irodai eszközök és gépjárművek beszerzésére.

2016-ban csak a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatalnál képződött – 2017-ben elkölthött – 41,5 millió Ft maradvány, melyet a kormányhivatal az általános államháztartási szabályok szerint beruházásokra felhasznált, és arról a 2017-es bevétellel együtt elszámolt. 2017-ben a kormányhivataloknál maradvány nem keletkezett.

A Nébih-nek a felügyeleti díjból 5.884,27 millió Ft bevétele keletkezett, ebből 2017-es kiadásokra felhasznált 5.431,93 millió Ft-ot, továbbá kötelezettséget vállalt 452,34 millió Ft értékű fejlesztésre, amely maradványként 2018-ban kerül kifizetésre. A maradvány az eszközbeszerzések, fejlesztések hosszabb engedélyeztetési és lebonyolítási időszükséglete miatt lett jelentős.

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány (%)
Dologi kiadás	2 605,06	44,27
Egyéb működési célú támogatás (ÉLBC Kft.)	1 231,53	20,93
Felhalmozási kiadás	1 210,39	20,57
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	384,95	6,54
2017. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg	452,34	7,69
Kiadás összesen:	5 884,27	100,00

5. táblázat: A Nébih felügyeleti díjból finanszírozott kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként (2017)

A felügyeleti díj összességében 44,27%-os arányban biztosította a Hivatal különböző – élelmiszerlánc-felügyelethez kapcsolódó – dologi kiadásainak forrását, összesen 2,6 Mrd Ft értékben. E működési költségeken belül a legjelentősebb az országos laboratóriumi hálózatban és a fajtakísérleti állomásokon felhasznált vegyszerek, fogyóeszközök, vetőmagok, műtrágyák és más szakmai anyagok beszerzése, a laboratóriumi eszközök és mezőgazdasági gépek karbantartása. A Nébih országos laboratóriumi hálózatának jelentős része a megyei kormányhivatalok által vagyongezelt ingatlanokban működik. 2017-ben a megyei kormányhivatalok részére összesen 103 millió Ft került kifizetésre.

A kiadások egy része közvetlen módon a megyei kormányhivataloknál hasznosul. Különböző, a megyei kormányhivatalok által is használt szakrendszerek üzemeltetésére a Nébih a díjbevételeiből arányosítva 155,53 millió Ft-ot fordított.

A Nébih állja a – jelentős részben a megyei kormányhivatalok és a járási hivatalok által is használt – gépjárműflotta bérleti és üzemeltetési kiadásait, ennek a díjbevételeből finanszírozott hányada a teljes kiadásból 289,43 millió Ft volt. 2013. január 1-től a jogosult állatorvosok költségei teljes mértékben a Nébih-et terhelik a megyei kormányhivatalok, a jogosult állatorvos és a Nébih közötti háromoldalú megállapodás alapján. Ennek kapcsán a 2017. évi kifizetés 185 millió Ft volt.

A dologi kiadások között kiemelendők az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégiának megfelelően a szakmai ismeretterjesztő feladatokra, kommunikációra, szemléletformálásra, Szupermentaterméktesztekre fordított kiadások, összesen 421,63 millió Ft értékben. Pénzügyileg 2017-ben jelentkezett a 2016. év végi Zöld szám médiakampány kiadása, összesen 228,36 millió Ft összegben. A Konyhasziget magazin 2016. végi és 2017. évi számainak nyomtatása és terjesztése 82,7 millió Ft-ba került. Az afrikai sertéspestis elleni védekezés, tájékoztatás érdekében folytatott plakát és médiakampány költsége 37,72 millió Ft volt. A különböző vásárokon, rendezvényeken, fesztiválokon való megjelenés költsége összesen 13,2 millió Ft-ot tett ki. Az e tevékenységhez kapcsolódó közbeszerzési eljárásokat a Nemzeti Kommunikációs Hivatal folytatta le.

A Nébih tulajdonosi joggyakorlása mellett működik az Élelmiszerlánc-biztonsági Centrum Non-profit (továbbiakban: ÉLBC) Kft. az élelmiszerlánc-felügyeleti feladatok ellátásának segítése érdekében. 2017-ben az ÉLBC Kft. részt vett többek között a mintaszállítási feladatok ellátásában, a központosított mintavételben, a közétkeztetés minősítő rendszerének működtetésében, a FELIR szakrendszerek üzemeltetésében, illetve különböző audit, stratégiai, tervező, elemző és adminisztratív feladatokban. 2017. január 1-jétől az ÉLBC működteti az országos laboratóriumi hálózat jelentős részét, a növényfajta kísérleti állomásokat, valamint a továbbképző és oktatási központokat. Az ÉLBC Kft. által ellátott feladatok finanszírozásához a felügyeleti díj arányosan 1,2 Mrd Ft-tal járult hozzá.

A felügyeleti díj lehetőséget biztosított az élelmiszerlánc-biztonsági feladatok ellátásához kapcsolódó 1,66 Mrd Ft összegű fejlesztés megvalósítására. Ebből 2017-ben 1.210 millió Ft pénzügyileg is teljesült, kötelezettségvállalással terhelt maradványként 2018-ban zárul

452 millió Ft. A felügyeleti díj forrásából megvalósított fejlesztések aránya meghaladja az Éltv.-ben előírt kötelező 10%-ot.

2017-ben is több százmilliós értékben fordított a Nébih a laboratóriumi műszerpark modernizálására, az ingatlanok korszerűsítésére és az ellenőrzésekhez, kockázatelemzésekhez szükséges élelmiszerlánc felügyeleti információs rendszer (FELIR) fejlesztésére.

A kiadásokat az alábbi táblázat foglalja össze:

Felhalmozási kiadások	2017 (millió Ft)	2017. maradvány terhére 2018-ban lezáruló (millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Immateriális javak (szakrendszerek) létesítése, beszerzése, fejlesztése	205,83	129,85	21,57
Ingatlanokkal kapcsolatos beruházások	89,32	58,77	9,37
Ingatlanok felújítása	268,39	61,56	28,13
Informatikai eszközök beszerzése	33,90	8,50	3,55
Informatikai eszközök felújítása	0,00	0,00	0,00
Gépek, berendezések, járművek és felszerelések vásárlása	335,03	97,49	35,12
Gépek, berendezések, járművek és felszerelések felújítása	21,50	0,00	2,25
a. Nettó érték összesen	953,97	356,17	100,00
b. Áfa (nem visszaigényelhető)	256,42	96,17	
Mindösszesen	1210,39	452,34	

6. táblázat: 2017. évi felügyeleti díjból finanszírozott fejlesztési kiadások (2017; millió Ft)

Laboratóriumi vizsgálati és egyéb műszerek, gépek, berendezések beszerzésére és felújítására 2017-ben több mint 450 millió Ft-ot fordított a Hivatal, amely mintegy 270 db kisebb-nagyobb beszerzésből áll össze. Ezek közül a legjelentősebbek:

Szakterület	Megnevezés	Bruttó összeg (millió Ft)
Állategészségügyi diagnosztika	KingFisher Flex 96 Plate	13,0
	QIAcube HT Instrument +1db Loading Block	11,8
	Rotor-Gene Q 5plex HRM	11,5
	QIAgility HEPA/UV	9,8
	Debrecen ASP labor klíma	9,2
	Szennyvízkezelő létesítése	6,2
	Debrecen ASP labor berendezése	5,8
	TissueLyser II 2db	5,7
	Biometra TAdvanced 96	3,6
Állatgyógyászat	Hűtőkamra telepítés	3,8
	Öltözőszekrények	3,2
Állattenyésztés	GG5210 Liebherr fagyasztószekrény 2 db	0,9
	Microcentrifuga Minispin Plus	0,4
Borászat	SNAP 50 Portable Alcohol Meter	3,1

Szakterület	Megnevezés	Bruttó összeg (millió Ft)
Élelmiszer- és takarmánybiztonság	Spektrométer	22,7
	Mérőrendszer laboratóriumi használatra	19,0
	Demo UHPLC5 rendszer	9,5
	JDemo UHPLC műszer	9,3
	Hűtőkamra telepítés	3,8
	Felújított 2998 PDA Detektor	3,7
	Fluoreszcens detektor	3,6
	Refraktométer	3,1
Növénytermesztés és kertészet	Üvegház automatika+ gázkazán felújítása Tordas	10,9
	Parcellakombájn felújítása	7,6
	Güttler LK45 földmester Duplex 460-45 V	6,9
	Laborrosta Pfeuffer	6,2
	Güttler PW640 ASL Masterhenger + Ftatspr	6,1
	Kompaktor s300 GAM magágykészítő	5,8
	Güttler PV 640 Offset Hidr. henger	4,6
	Wintersteiger parcellavetőgép felújítása	3,0

Szakterület	Megnevezés	Bruttó összeg (millió Ft)
Növény- és talajvédelem	ICP-OES spektrométer beszerzés	27,2
	GenoGrinder automata örlő-rázó készülék	12,5
	Rotor-Gene Q 5plex Valós idejű PCR	10,2
	KingFisher tisztító készülék	5,0
	Labor mosogatógép	4,3
	Gél-dokumentációs rendszer	3,2
Általános	Szünetmentes tápegységek, villamos hálózat korszerűsítése	19,3

7. táblázat: **Főbb Nébih laboratóriumi és fajtakísérleti beszerzések (2017)**

Az informatikai rendszerfejlesztések (immateriális javak beszerzése, létesítése) elsősorban az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszerhez (FELIR) kapcsolódó szakrendszerek folyamatos továbbfejlesztéséhez kapcsolódott, pl. az őstermelői és családi gazdálkodó nyilvántartó rendszer, az ügyfélprofil, az elektronikus ütemezési és ellenőrzési rendszer, az OÁIR, az ENAR, az AIR, a partner-objektum nyilvántartás és a felügyeleti díj bevallás terén (összesen bruttó 182,3 millió Ft). A rendszerek működéséhez szükséges licenszek megvásárlása bruttó 54,7 millió Ft-ot tett ki.

A legjelentősebb ingatlanfejlesztés a Nébih Debrecenben működő, afrikai sertéspestis és veszettség vizsgálataira alkalmas laboratóriumi épületének korszerűsítése volt. Az előző táblázatban szereplő gépeken felül a járványügyi védekezés érdekében az épületre 2017-ben bruttó 61,2 millió Ft került felhasználásra.

A Hivatal a Tábornok utcai épületének modernizálására 56,5 millió Ft-ot fordított, további laboratóriumi telephelyekre 61,7 millió Ft-ot. A fajtakísérleti állomások ingatlanfejlesztése (Tordas, Helvécia, Monorierdő) 36,3 millió Ft-ot tett ki.

A 8. táblázat – a következő oldalon – a megyei kormányhivatalok és a Nébih valamennyi, felügyeleti díj terhére elszámolt kiadását mutatja be összefoglalóan.

Megnevezés	Megyei									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
I. Kiadások	Bács-Kiskun	Baranya	Békés	Borsod-A-Z	Csongrád	Fejér	Győr-M-S.	Hajdú-Bihar	Heves	Jász -Nk-Sz.
Személyi juttatások	397 812	145 600	296 270	242 519	308 777	205 500	245 362	261 206	195 133	265 150
Munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	87 519	101 246	60 146	53 354	68 579	49 811	53 980	57 465	43 638	59 842
Dologi kiadások	23 624	44 082	0	58 918	30 045	44 773	13 847	81 483	70 751	0
Egyéb működési célú támogatás (ÉLBC Kft.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Felhalmozási kiadások	0	0	0	0	0	0	0	0	862	0
Általános kiadás (dologi + felhalmozási legfeljebb 7%-a)	1 654	3 086	0	4 124	2 103	0	969	5 704	2 831	0
2017. évi maradvány terhére 2018. évi kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ebből felhalmozás:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kiadások összesen:	510 609	294 014	356 416	358 915	409 504	300 084	314 158	405 858	313 215	324 992
Ebből Nébih fejlesztési keret összesen:										
II. Bevétel										
2016. évi áthúzódó felügyeleti díj										
2017. évben befolyt felügyeleti díj										
2017. évi felügyeleti díjból már 2018-ban megosztott rész										
Kerekítési különbözet										
Felhasznált felügyeleti díj bevétel összesen:										

Kormányhivatalok										Nébih	Mind-összesen
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	Összesen		
Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Sz-B.	Tolna	Vas	Veszprém	Zala			
48 418	175 882	568 413	213 342	318 097	152 322	186 310	209 519	188 978	4 624 610	0	4 624 610
68 189	38 694	124 638	48 222	70 491	33 511	40 074	46 528	42 141	1 148 068	0	1 148 068
88 981	10 279	181 572	43 757	92 662	58 765	30 307	24 246	24 050	922 142	2 605 064	3 527 206
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 231 531	1 231 531
12 279	0	0	185	0	0	207	0	0	13 533	1 210 386	1 223 919
7 088	720	12 710	3 063	0	4 114	2 121	1 697	1 684	53 668	384 952	438 620
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	452 335	452 335
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	452 335	452 335
224 955	225 575	887 333	308 569	481 250	248 712	259 019	281 990	256 853	6 762 021	5 884 268	12 646 289
										1 662 721	1 662 721
									173 107		173 107
									6 907 618	5 884 267	12 791 885
									-318 705		-318 705
									1	1	2
									6 762 021	5 884 268	12 646 289

8. táblázat: Összesítés a felügyeleti díj felhasználásáról (ezer Ft; 2017)

SZEMLÉLETFORMÁLÁS

A Nébih kommunikációs tevékenységének alapját az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia adja. A Nébih az élelmiszerlánc biztonságának javulását a szakmai feladatok ellátása mellett a különböző célcsoportoknak szóló, szemléletformáló programokkal igyekszik elősegíteni, és partnerségi viszonyra törekszik mind a vásárlókkal, mind a vállalkozókkal, amit hatékony és célzott információátadással és tudásmegosztással valósít meg. Mindezt erősítik a 1519/2017. (VIII. 14.) Korm. határozatban foglalt intézkedések is, amelyek végrehajtása megkezdődött.

2017-ben is folytatódtak az ismeretterjesztő programok, így az élelmiszer-pazarlással foglalkozó „Maradék nélkül” elnevezésű program is, amelyet a Nébih az Európai Unió LIFE (L'Instrument Financier pour l'Environnement) környezetvédelmi alprogramjának pénzügyi támogatásával indított el 2016-ban. A 2020-ig tartó Maradék nélkül program fő célkitűzése a hazai élelmiszerpazarlás mérséklése, amelyet elsősorban a lakosság szemléletformálásával kíván elérni. Az eredmények szerint éves szinten fejenként 68,04 kg élelmiszer-hulladék keletkezik, amelynek 48,70%-a elkerülhető lett volna. A fogyasztók szemléletformálása a honlapon és közösségi média felületeken tippek, trükkök, aktualitások bemutatásával történik, valamint összesen 20 televíziós és rádiós megkeresés érkezett a témában 2017-ben. A Maradék nélkül program folyamatos médiaaktivitása, összesen több mint 7 millió elérést eredményezett 2017-ben. A Konyhasziget magazin Maradék nélkül különszáma 295.000 példányban került kinyomtatásra.

Az „Ételt csak okosan!” elnevezésű társadalmi célú program célja, hogy felhívja a lakosság figyelmét arra, hogy hogyan előzhetőek meg az élelmiszer eredetű megbetegedések. A program kiemelten foglalkozik az otthoni ételkészítés élelmiszer-biztonsági szabályaival, a tudatos és igényes vásárlási szokások kialakításával. 2017-ben a honlap megújult arculati változásai után több mint 240 saját cikk került publikálásra. Az Ételt csak okosan kampány heti rendszeresség-

gel látogat el óvodákba, amely során a Nébih szakemberei kb. 20 perces rövid, játékos foglalkozással hívják fel a figyelmet az élelmiszerbiztonság, a higiénikus és célirányos élelmiszervásárlás, a helyes élelmiszertárolás, valamint az alapos kézmosás fontosságára. A programról kisfilm is készült. Az Ételt csak okosan kezdetek óta jelen van a közösségi médiában, ahol praktikus tanácsokkal, szemléletformáló cikkekkel, edukációs célú tartalmakkal éri el közönségét, több mint 13.000-es követővel és havi 50.000-es eléréssel. A honlapon elérhető, egyre bővülő Receptor-alkalmazás segíti a háziasszonyok mindennapjait a bevásárlástól kezdve az ételkészítésen át a konyhai teendők minden területén. A háztartások élelmiszer-biztonsági és élelmiszer-minőségi ismereteinek bővítését célul kitűző Konyhasziget magazinnak az elmúlt évben 4 lapszáma jelent meg, összesen 1.600.000 példányban.

A Nébih „Élelmiszerminőség” programjához 2014-ben létrehozott „Szupermenta” elnevezésű komplex termékteszt elsősorban a vásárlási döntés meghozatalában jelent segítséget. Az élelmiszerbiztonsági megfelelés mellett a Szupermenta a minőségre, a minőségellenőrzésre koncentrálna. Egy tesztel az adott termékkör hazai – nagyobb áruházláncokban kapható – kínálatát is feltérképezi, és a termékcsoponton belül 10 vagy akár 40 terméket együttesen szemlélve, azokat össze is hasonlítva vizsgál. 2017-ben a Hivatal szakemberei és meghívott vendégei 14 termékcsoportot teszteltek: gyorséttermi sült burgonya, gyorsfagyasztott hasábburgonya, csigatészta, szilvapálinka, trappista sajt, szójaital, kaukázusi kefir, kékfrankos rozé, balatoni halsütőde, sajtos chips, halrudacska, macska spot-on, almalé alapú alkoholmentes ital („gyerekpezsgő”), valamint elvégezték a kutyanyakörvek tartóssági tesztjét is.

Miért Szuper a menta?

Olvasóinkat informatív és egyben közérthető tartalommal igyekszünk megismertetni a **szupermenta.hu** oldalon és a közösségi felületeken. A Szupermenta terméktesztek mögött a Nébih szakemberei állnak. A program egyediségét az a komplex vizsgálati rendszer adja, amely magában foglalja a Hivatal laboratóriumaiban végzett méréseket és a termékek hatósági

ellenőrzését is. Az célunk, hogy minél több vásárlóhoz eljussanak a teszteredmények, az élelmiszerbiztonsági és minőségi szempontból fontos üzenetek, ezért több kommunikációs eszközzel is élünk. Nemcsak cikkek, hanem egyéb grafikai és videós tartalmak is készülnek mind a honlap, mind a Facebook és Youtube csatornáinkhoz kapcsolódóan.

A Szupermenta terméktesztek keretében 38 hónap alatt a Nébih szakemberei 42 termékkörben több mint 1000 terméket vizsgáltak meg, csaknem 20 ezer laboratóriumi vizsgálatot végeztek el. A kedveltségi vizsgálatokon mintegy 1000 fő vett már részt. 2015 decemberétől a teszten helyezést elért gyártók, forgalmazók használhatják a Szupermenta emblémát termékeiken. Eddig 18 termék esetében igényelték az embléma használatát. 2017 decemberéig 45 sajtóközlemény jelent meg a terméktesztek eredményeivel kapcsolatosan, amelyek közel 2.400 média megjelenést generáltak. A hivatalos weboldalon több mint 1,3 millió oldalmegtekintést regisztráltak, míg a Szupermenta Facebook oldalán az eredmények 1,5 millió elérést, a Nébih Youtube csatornáján 167 ezer megtekintést produkáltak.

A 2013-ban indított „Szabad a gazdi” nevű szemléletformáló programmal a Nébih a felelős állattartásról szóló ismereteket osztja meg széles körben. A közösségi médiában a kezdetek óta gyakorlati tanácsokkal, informatív cikkekkel, interaktív kvízzjátékokkal éri el a közönségét. 2017-ben ért véget a programon belüli „Látótárs Projekt”, amely vakvezető kutyák kiképzéséről szóló blogbejegyzések és videók segítségével mutatta be, hogyan vált Radar kölyökkutyából gazdis vakvezető kutyává. Főként a szakhatóságok és az állatvédelemmel foglalkozó szakemberek számára készült el a „Kutyakötelesség – Útmutató a felelős kutyatartás jogszabályi előírásaihoz” c. ingyenes hiánypótló kiadvány, amely online módon is elérhető, letölthető a Nébih hivatalos portálján.

Az Európai Bizottság célkitűzése, hogy 2020-ra az Európai Unió valamennyi tagállamában felszámolják a veszettséget. Ennek megfelelően, a Nébih Veszettségmentesítési Programján belül, 2017-ben lezajlott egy társadalmi célú reklámkampány, melynek során a Hivatal tájékoztatta a lakosságot, hogy képes legyen felismerni a betegségekre utaló tüneteket és tisztában legyen azzal, hogy jelentenie kell a veszettségre gyanús állatokat. A kampány 8.250.000 elérést generált.

A „Helyből jobb!” kampány 2015-ben indult a magyar élelmiszerek népszerűsítésére a Földművelésügyi Minisztérium és a Nébih közös kezdeményezéseként. A célok megvalósításának érdekében 2017-ben frissítésre került a kampány weboldalán működő piackereső applikáció adatbázisa ezzel segítve a vásárlókat, kereskedőket.

A Nébih 2017-ben mintegy 30 szakmai rendezvényen jelent meg kiállítóként. A standok összes látogatottsága meghaladta a 13.000 főt. A rendezvényeken való részvétel célja a vásárlókkal történő közvetlen kapcsolat kialakítása, a hivatal küldetésének, hatásköreinek prezentálása, valamint különböző szemléletformáló kampányainak népszerűsítése (TUHIR, Ételt csak okosan, Maradék nélkül, Szupermenta, Szabad a gazdi, Veszettségmentesítés).

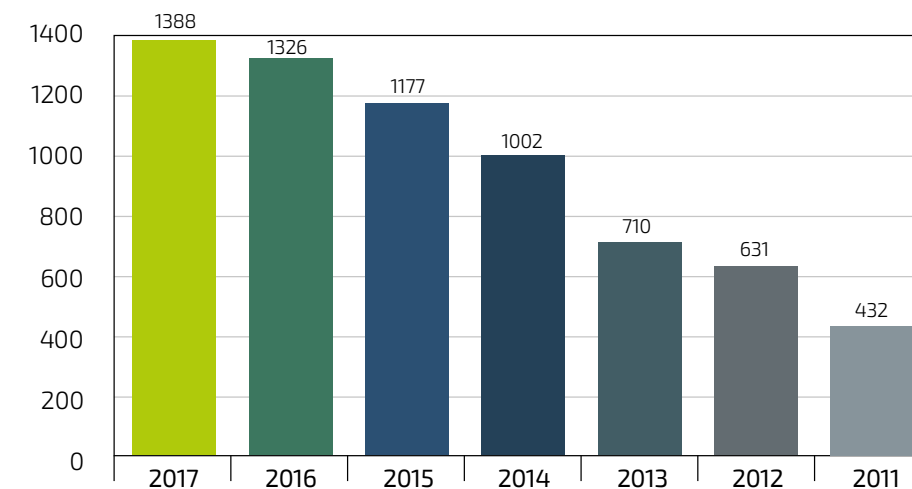
Hivatalunk évente több hazai- és nemzetközi konferencia, workshop szervezését is végzi. 2017-ben a legjelentősebb eseményünk a CCMA (Codex Committee on Methods of Analysis and Sampling) azaz a FAO/WHO Codex Alimentarius analitikai és mintavételi módszerekkel foglalkozó szakbizottságának konferenciája volt, ahol 53 nemzet képviselői vettek részt a világ minden tájáról. Hazánk 2017-ben két jubileumot is ünnepelt: a növényfajta-kísérletezés Magyarországon 125 éve vette kezdetét, a mesterséges termékenyítés pedig 70 éves múltra tekint vissza. A Nébih mindkét évforduló kapcsán emlékülést és konferenciákat szervezett.

KAPCSOLATTARTÁS AZ EURÓPAI ÉLELMISZERBIZTONSÁGI HATÓSÁGGAL (EFSA)

A Nébih az EFSA hivatalosan kijelölt hazai partnerintézménye az EFSA „Focal Point” hálózatában, amelynek átfogó feladata a tudományos információcsere támogatása az EFSA és a hazai intézmények, szakemberek között az élelmiszer- és takarmánybiztonság területén. Ezért hozott létre a hivatal a Nébih portálon egy al-oldalt, amelyen keresztül tájékoztatja a hazai szakembereket az EFSA tudományos tevékenységéről, kiírt pályázatairól.

SAJTÓKAPCSOLAT, MÉDIAJELENLÉT

A Hivatalhoz 2017-ben összesen 1.388 sajtómegkeresés érkezett, ami 2016-hoz képest mintegy 5%-os, míg a Hivatal 2012-es megalakításához viszonyítva csaknem 120%-os emelkedést mutat. A megkeresések kétharmada (912 db) a szóbeli nyilatkozattételhez kapcsolódott. Írásos tájékoztatást 472 esetben kértek az újságírók, 4 alkalommal pedig vágókép, illusztráció készítése céljából fordultak a Nébih-hez. A megkeresési típusok megoszlása évek óta következetesen a fenti tendencia szerint alakult, ami alátámasztja a sajtó működésének felgyorsulását, a szóbeliség felé történő elmozdulását.

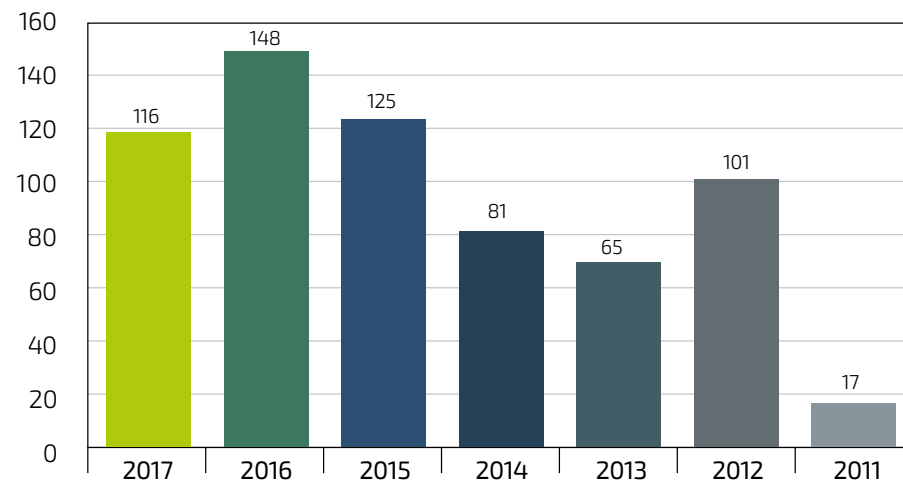

3. ábra: Sajtómegkeresések száma (2011-2017)

A Hivatal kiemelt célja, hogy hatékony, gyorsan reagáló hatóságként tartsák számon a médiumok képviselői. E törekvés eredményességét mutatja, hogy a Nébih a felkérések 80%-ának még a megkeresés beérkezésének napján, vagy annak másnapján eleget tett.

A más hatóságnak átadott vagy valamilyen okból (akár a médium, akár a hivatal oldaláról) lemondott megkeresések aránya még tovább, 3,4%-ra mérséklődött (2016-ban 5%, 2015-ben 6%, míg 2014-ben 9% volt).

A Nébih 2017-ben 116 sajtóközleményt adott ki. Statisztikai szempontból 2016-hoz képest (148 publikált híranyag) ez jelentős csökkenésnek tűnhet, azonban a jelenség háttérében elsődlegesen a hatóság egyéb kommunikációs csatornáinak erősödése áll. A tavalyi évre ugyanis a Nébih hivatalos weboldala, valamint közösségi média felületei kvázi hírforrássá váltak, így számos esetben (pl. RASFF riasztásoknál, szűkebb célcsoportot érintő témákban) elegendő volt az információk honlaphír formájában történő közzététele a hatékony kommunikációhoz. Jelentős arányban (34%-ban) keresték meg a Nébih-et egyéni témafelvetéseikkel a sajtó munkatársai, melyhez hasonló arányban érkeztek (33%) „generált” megkeresések. A rendkívüli ellenőrzéshez, nagy élelmiszerbiztonsági kockázattal járó „botrányokhoz” kötődő megkeresések aránya jelentős mértékben emelkedett, 27%-körül alakult, ami elsősorban a madárinfluenza járványt, a fipronil botrányt, és a „kettős minőség” vizsgálatokat kísérő fokozott médiaérdeklődésnek köszönhető.

4. ábra: Kiadott közlemények száma (2011-2017)

A megkeresések 40%-a – a korábbi évekhez hasonlóan – az élelmiszer- és takarmánybiztonság területét érintette, emellett a sajtó munkatársai jelentős számban kérdezték a kiemelt ügyekkel foglalkozó szakembereket, valamint a Nébih állategészségügyi és állatvédelmi témákban érintett munkatársait.

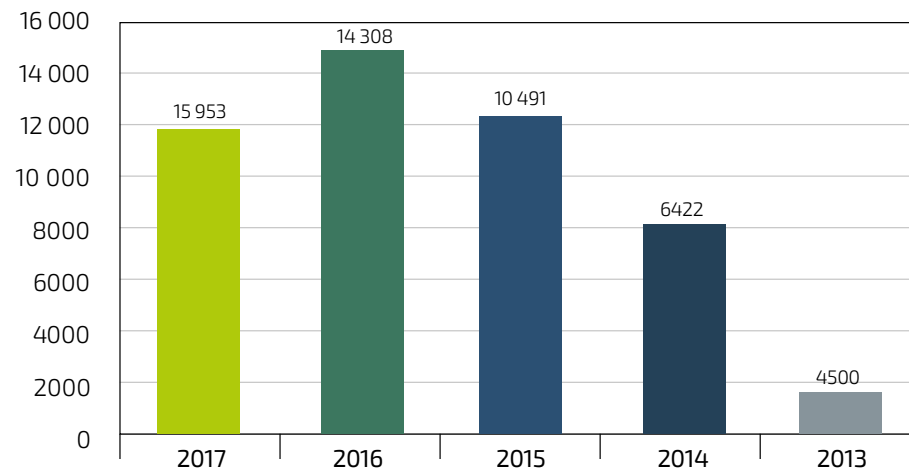
A Nébih-hez érkező megkeresések számának növekedése mellett a Hivatal média-megjelenése is tovább emelkedett: a 2014-ben mért 6.422, majd 2015-ben regisztrált 10.491 és 2016-ban rögzített 14.308 publikációhoz képest, 2017-ben 15.953 alkalommal jelent meg a Nébih a média napirendjén. A megjelenések több mint 90%-a a szervezet aktív tájékoztatásainak, szóvivői tevékenységeinek, megjelentetett közleményeinek köszönhetően született, 9%-ban pedig passzív szereplőként tűnt fel más intézmények tevékenysége, közéleti szereplők nyilatkozatai, és különböző publicisztikák eredményeként.

A megjelent sajtóanyagok 61%-a pozitív hangvételű volt, ami a számos sikeres akciónak, terméktesztnek és figyelemfelhívó közleménynek köszönhető. Alig több mint 1%-nyi negatív hangvételű megjelenés volt. Ezek mindegyike 3-4 fő téma köré csoportosult és alapvetően annak egyoldalú bemutatása, illetve a hatósági álláspont figyelmen kívül hagyása okozta (pl. kettős minőség vizsgálata, vetőmag-minősítés folyamata).

A megjelenések túlnyomó többsége (71%-a) online médiumokban történt (11.405 db), mely tendencia megfelel az online felületek médiapiacra tapasztalható folyamatosan erősödő szerepének. Ezt követték a nyomtatott sajtóban megjelent hírek (16%, 2.519 db) majd a rádiós és televíziós megjelenések (13%, 2.029 db).

A hírforrások elérési adatai alapján az online oldalakon megjelent cikkekkel csaknem 400 millió látogató elérésére nyílt lehetőség, míg a nyomtatott lapokban publikált cikkeket további 61 millió példányban terjesztették országszerte. A megjelenések hirdetési értéke mintegy 2,2 milliárd Ft volt.

A legnagyobb médiavisszhangot kiváltó témák között a madárinfluenza járvánnyal kapcsolatos információkat, az afrikai sertéspestis jelentette kockázatot, a „kettős minőség” vizsgálatokat, valamint a tojások fipronil szennyezését lehet kiemelni. Szintén jelentős volt a szezonális ellenőrzések eredményeivel, valamint az EU élelmiszer- és takarmánybiztonsági gyorsriasztási rendszerén (RASFF) érkezett riasztásokkal kapcsolatos hírek száma.

5. ábra: **Sajtómegjelenések száma (2013-2017)**

A sajtótevékenység megítélése

A Nébih 1000 fős, reprezentatív közvélemény-kutatásának eredményei szerint a magyar emberek számára már évek óta az élelmiszerbiztonság – az egészségügy után – a második legfontosabb közfeladat. Szintén kiemelkedő eredmény, hogy 2013-ban a vásárlók 37%-a, míg 2017-ben már csaknem 85%-a ismerte a Nébih-et, valamint hogy míg 2013-ban a lakosság 11,8%-a azonosította a Nébih-et mint az élelmiszerlánc-biztonságért felelős hatóságot, addig 2017-re ez az arány már 72,3%. Az ismertséghez jelentős mértékben hozzájárul a Hivatal

aktív sajtójelenléte, mely a lakosság számára elsődleges információs forrás a Nébih munkájával kapcsolatban.

A Nébih Facebook oldala – a hivatal weboldala mellett – mostanra önálló hírforrássá lépett elő. A hatóság további social media csatornáinak (Twitter, Instagram, Youtube) segítségével, a tartalmak ezen felületekhez illeszkedő kialakításával a lakosság egyre szélesebb rétegét tudja elérni.

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT

A Nébih élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos közérdekű bejelentésekre létrehozott „Zöld szám” bejelentő vonalára 2017-ben 10.262 db megkeresés érkezett, melyből a vásárlók közel 1.844 esetben fordultak a Hivatalhoz legfőképpen élelmiszerbiztonságot, növény- és talajvédelmet érintő közérdekű bejelentésekkel kapcsolatban.

A központi, általános ügyfélszolgálatra 2017-ben összesen 18.750 telefonhívás, valamint 6.770 elektronikus levél érkezett, melyek jellemzően szakágazatot érintő komplex tájékoztatáskéréssel kapcsolatos megkeresések voltak. 2017-ben például a fipronillal szennyezett tojás, a veszettség, a parlagfű, a Nébih megújult elektronikus ügyintézési felülete, valamint a lefoglalt élelmiszerek forgalmazóit és bezárt vendéglátóegységeket összegyűjtő jogsértői lista kapcsán érkezett a legtöbb kérdés.

A felügyeleti díj és FELIR ügyfélszolgálat fő feladata továbbra is az élelmiszerlánc-szereplők teljes körű tájékoztatása FELIR nyilvántartási kötelezettségükről. A beérkező hívások nagyrészt az élelmiszerlánc felügyeleti díj bevallás elektronikus felületén való eligazodással, illetve a díjfizetés szabályaival kapcsolatosak. 2016. évtől ezen az ügyfélszolgálaton történik a fa-anyag-kereskedelmi lánc felügyeleti rendszer (EUTR) meghatalmazás felületével, és az online regisztrációs felület technikai részével kapcsolatos segítségnyújtás is.

Az EUTR-rel kapcsolatos hívásokkal együtt 2017-ben a felügyeleti díj és FELIR ügyfélszolgálat összesen 33.930 hívást kezelt.

ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI TERV

Az Élelmiszerlánc-felügyeleti terv komplex módon fedi le a teljes élelmiszerláncot. Az éves terv a Speciális Tervekből, Élelmiszerlánc Mintavételi Tervből és a Tevékenység-ellenőrzési Tervekből áll.

Speciális ellenőrzések

A speciális ellenőrzések olyan tevékenységeket foglalnak magukba, amelyek vagy nem köthetők egy-egy szakterülethez (kiemelt ügyek, felügyeleti díj bevallás ellenőrzése), azaz átfogó jellegűek, vagy egy-egy szakterületen belül körülhatárolható módon elkülönülnek (pl. parlagfű, halászati ellenőrzések).

Kiemelt, operatív jellegű ellenőrzések

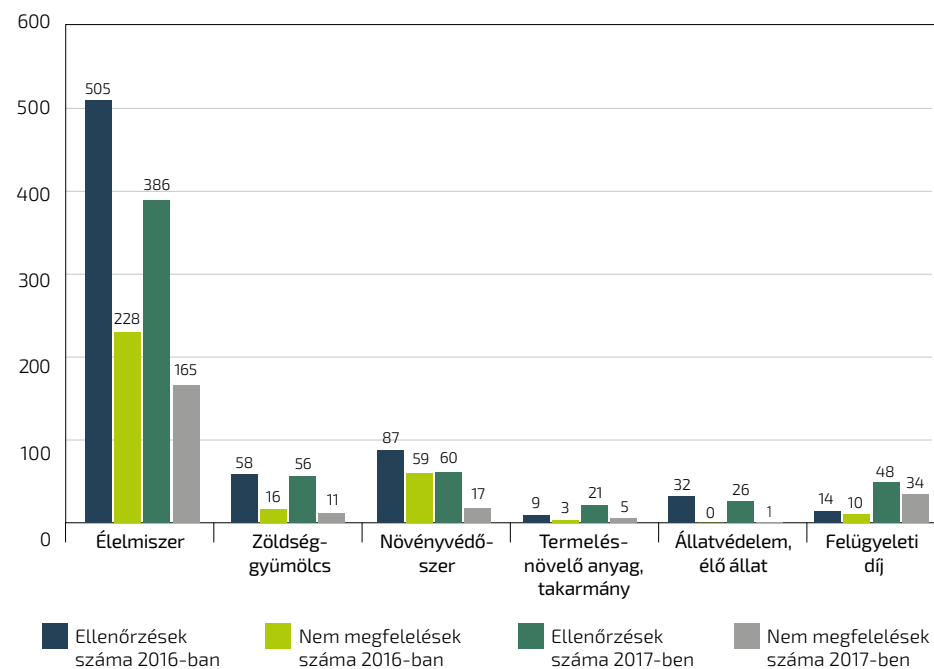
2012-től a Nébih központi ellenőrzési csoportja (Kiemelt Ügyek Igazgatósága) teljes hatáskörrel, országos illetékességgel hajt végre ellenőrzéseket olyan kiemelt ügyekben, ahol csalás, hamisítás, vagy súlyos élelmiszerbiztonsági és közegészségügyi kockázatot jelentő cselekmények gyanúja merül fel.

Miért különleges a Nébih központi ellenőrzési csoportja?

Elsősorban azért, mert az ellenőrzéseket speciális eljárásrend alkalmazásával, különleges technikai eszközök igénybevételével végezzük. Ezek az ellenőrzések abban is eltérnek a hagyományosnak mondható hatósági élelmiszerlánc-biztonsági ellenőrzésektől, hogy általában bejelentésekre, társhatósági információkra és jelzésekre, internetes adathalászatra és kockázatelemzésre támaszkodva történnek. A felderítési arányunk kiemelkedő, 90%-os.

2017-ben összesen 597 ellenőrzést hajtottak végre. Az eljárások 90%-ában egy eljáráshoz minimum 2 helyszíni ellenőrzés került végrehajtásra, így biztosítva a hatósági eljárás megfelelő végrehajtását, így 597 ellenőrzésből 233 esetben került sor hatósági eljárás megindítására és bírság kiszabására. Ez 3.745 tonna élelmiszert érintett. A megindított eljárások során 185.372.690 Ft bírság illetve 9.863.157 Ft eljárási költség és 63.795.000 Ft élelmiszerlánc-felügyeleti díj különbözet kiszabására került sor.

EKÁER és HU-GO adatok elemzésére, kiértékelésére a hatósági feladatok ellátása során 113 esetben került sor. Hitelesített adatmentés 29 esetben segítette az ellenőrzési feladatokat. Az előzetes elemzési módszerei alapján a felderítési aránya 90%-os, ezzel is igazolva, hogy a folyamatos információáramlás a társhatóságok közt és a hatékony adathalászat eredményeket hoz.

6. ábra: 2016-2017. évi kiemelt ellenőrzések megoszlása

A korábbi évekhez hasonlóan, idén is a nyomon követési, az élelmiszer-higiéniai hiányosságok kerültek legnagyobb számban feltárára. Az ellenőrzések során megállapításra került, hogy élelmiszergyártó vállalkozások körében tendenciaszerűen felmerül a lejárt minőség-megőrzési idejű, illetve nagy mennyiségű jelöletlen, ismeretlen eredetű alapanyagok feldolgozása. 2017-ben 4 esetben került sor kistermelőknél a nyomon követés ellenőrzésére. Az ellenőrzések során kiderült, hogy a kistermelők a tevékenységüket szabályozó és korlátozó mennyiségi nagyságrendet rendre átlépik, illetve a vonatkozó értékesítési területi korlátozásokat is megsértik, és a kistermelői mennyiségi korlát túllépése miatt a nyomon követést biztosító nyilvántartásokat nem vezetik. 2017-ben több vendéglátóipari egység higiéniai, élelmiszerbiztonsági és nyomon követési ellenőrzésére került sor. Általánosan megállapításra került, hogy több egységben a higiéniai és műszaki állapotok nem feleltek meg a jogszabályi előírásoknak. Minden ellenőrzés feltárt lejárt illetve nem nyomon követhető alapanyagokat illetve félkész és késztermékeket. A lejárt illetve jelöletlen termékek forgalomból történő kivonása és megsemmisítése megtörtént, illetve több százezer forint nagyságrendben élelmiszerlánc-felügyeleti bírság kiszabására került sor.

2017-ben a Törökország felé irányuló szarvasmarhaexport-tevékenység élelmiszerbiztonsági átvilágítására került sor. A szakemberek megállapították, hogy az újonnan regisztrált szarvasmarha-tenyészetek betelepítése hatósági engedély nélkül történik, az éves ellenőrző vizsgálatokat követően a járási hivatalok sok esetben nem adják ki az erről szóló határozatot. Nincs a közös tartási helyekre szabott járványvédelmi készenléti, mentesítési terv, az egyedek mozgása szükséges esetben nem nyomon követhető az állomány-nyilvántartás hiánya miatt. A gümőkór elleni védekezésről szóló 65/2002. (VIII. 9.) FVM rendelet szerinti gümőkór-vizsgálatok elvégzése sem az előírtaknak megfelelően történt.

2017-ben tovább folytatódott a mézcsomagoló cégek illetve méztermékek ellenőrzése. Hatósági mintavétel után történt laboratóriumi vizsgálat eredményeképpen megállapításra több esetben került a termékekben idegen cukor jelenléte, mely miatt ezek hamisított terméknek

minősülnek. A hatósági eljárás eredményeképpen 3,6 t méz forgalomból való kivonása és megsemmisítése került elrendelésre.

A fipronil botrány hazai vonatkozásai

A holland élelmiszerbiztonsági hivatal (NVWA) 2017. augusztus 2-án jelentette be hivatalosan, hogy rovarirtószer-szennyezés (fipronil) gyanúja miatt bezártak 180 tojástermelő telepet. Az ehhez kapcsolódó országos szűrőpróbaszerű kereskedelmi és tojótelepi mintavételezés után 2 telepen (3 tulajdonosnál) került sor ellenőrzésre. A tulajdonosok az állományuk egy részét (3 ólat) illegálisan ismeretlen, fipronil-tartalmú szerrel kezelték madártetű atkával való fertőzöttség miatt. A tojások fipronil-tartalma ebből a három ólból a határértéket ezerszeresen meghaladta. A tulajdonosok a 3 ólban lévő állományt leölték és arra illetékessel megsemmisítésre elszállították. Megsemmisítésre került összesen 151,19 tonna baromfihulla és 42,73 tonna tojás. A két társaságnál több mint 10 millió forint élelmiszerlánc-felügyeleti bírság került kiszabásra.

2017-ben folytatódott az előző évben új ellenőrzési témaként megjelent „reformélelmiszerek” előállításának és forgalmazásának ellenőrzése is. Parlagfű készítmények interneten és bio boltokban végzett ellenőrzésének keretében közel 2 mázsa illegális parlagfű tablettát foglaltak le. Parlagfűre és a belőle készített termékekre Európában eddig nem került kiadásra engedély, így emberi fogyasztásra szánt terméként nem forgalmazható. Az ellenőrzés eredményeképpen ezért az érintett élelmiszerek az élelmiszerforgalomból azonnali hatállyal kivonásra kerültek, illetve kereskedelmi forgalomból való visszahívás elrendelésére került sor.

2017 őszén megkezdődött az élelmiszervállalkozások által üzemeltetett weblapok, webshopok és internetes hirdetések felületének elektronikus bizonyítékként történő hitelesített mentése, melyre a tavalyi évben 7 esetben került sor. Az internetes kereskedelem ellenőrzése témában nagy összegű állatgyógyászati termékek próbavásárlására került sor. Mivel a készítmények jelölése nem felelt meg az előírásoknak és a termékek eredetét hitelt érdemlően nem tudták

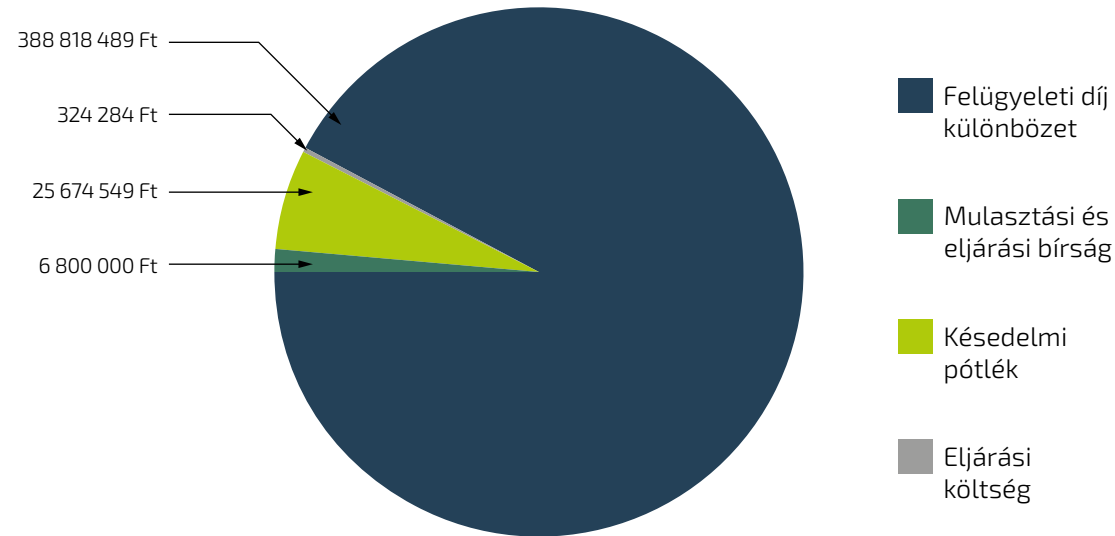
igazolni, a termékek megsemmisítésének elrendelésére került sor több százezer forint nagyságrendű élelmiszerlánc-felügyeleti bírság kiszabása mellett. Tavaly két alkalommal került sor növényvédő szer próbavásárlásra. Mindkét esetben az eljárást közérdekű bejelentés előzte meg, az ügyfelek az interneten kínálták eladásra a növényvédő szereket. A termékek lefoglalásra és forgalomból való kivonásra kerültek, valamint több százezer növényvédelmi bírság kiszabására került sor.

A kiemelt ellenőrzések sajátos esete, amikor több hatóság egyszerre végez ellenőrzést. 2017-ben 65 alkalommal történt közös ellenőrzés a NAV-val, illetve a Rendőri Szervekkel, valamint a Munkavédelmi Hatósággal. A budapesti nagybani piacon is sor került több hatóság egyidejű ellenőrzésére, melyek jellemzően a NAV Bevetési Igazgatósága és a NAV megyei Adó és Vámigazgatóságai, a NAV Bűnügyi Főigazgatósága, valamint a Készenléti Rendőrség és a Nébih közös akciói voltak

2017-ben 48 kiemelt esetben történt élelmiszerlánc-felügyeleti díj ellenőrzés, melyből 34 társaságnál kerültek feltárássra szabálytalanságok. Az ellenőrzések során megállapításra került, hogy a zöldség-gyümölcs nagykereskedelmet folytató társaságok nem sorolták tevékenységüket a felügyeleti díj kötelezettség alá tartozónak, az élőállat forgalmazó társaságok a továbbforgalmazói tevékenységükből keletkező árbevételeiket nem számították a felügyeleti díj alapjának. Ezen kívül a vállalkozások a felügyeleti díj összegének kiszámításakor több esetben jogosulatlanul vették igénybe a kisvállalkozói kedvezményt, illetve teljes egészében figyelmen kívül hagyták az élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevallási és fizetési kötelezettség teljesítését. Az ellenőrzések keretében több tízmillió forintot meghaladó élelmiszerlánc-felügyeleti díj hiány, illetve milliós nagyságrendű mulasztási bírság és késedelmi pótlék került megállapításra.

A felügyeleti díj bevallás ellenőrzése

2017-ben összesen 238 db élelmiszerlánc-felügyeleti díjjal kapcsolatos rutin-ellenőrzésre került sor. Megállapításra került, hogy az ügyfelek a felügyeleti díj kiszámításakor a jogszabályban foglaltakat tévesen értelmezve vették igénybe a kisvállalkozói kedvezményt, valamint bevallási és befizetési kötelezettségüknek is hiányosan tettek eleget. Az ellenőrzések eredményeként felügyeleti díj különbözet címen 388.818.489 Ft összeget, mulasztási és eljárási bírság címen 6.800.000 Ft összeget, míg késedelmi pótlék címen 25.674.549 Ft összeget, és eljárási költség címen 324.284 Ft összeget állapítottak meg az ellenőrök.

7. ábra: Felügyeleti díj megállapítások (2017)

Az ügyfeleknek lehetőségük van likviditási probléma esetén a bevallott és meg nem fizetett élelmiszerlánc-felügyeleti díjhoz kapcsolódóan fizetési könnyítési kérelem benyújtására, melynek elbírálásával szintén a Nébih foglalkozik. Az ügyfelek által benyújtott és a Hivatal által 2017. évben elbírált fizetési könnyítési kérelmek száma 99 db volt.

A továbbra sem fizető ügyfelekkel szemben a Hivatal végrehajtást kezdeményezett az illetékes NAV felé a kintlévőségek behajtása céljából, melyeknek megközelítőleg 60%-a behajtásra került.

Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése

A Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács kezdeményezésére 2017-ben is folytatódott a tejágazati szereplők ellenőrzése. A vizsgálatok 102 ügyfélnél jogerős döntéssel zárultak, melyek közül 73 esetben nem állapított meg a Nébih elmaradást. 29 esetben az ellenőrzés eltérést tárt fel és több millió forintot meghaladó piacszerzési hozzájárulás különbözet került megállapításra.

A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról szóló 2009. évi XCV tv. (Tfmtv.) általános célja, hogy megtiltja azoknak a kereskedői módszereknek az alkalmazását, amelyek lehetőséget biztosítanak a kereskedőnek a két fél közötti egyenlőtlen piaci alkupozícióval és a gazdasági erővel való visszaélésre.

A Nébih 2017-ben 97 önálló ügyet kezelt, amiből 74 esetben a törvénnyel összefüggő vizsgálatot folytatott, valamint 23 egyéb ügyben (üzletszabályzatok küldése, tájékoztatás nem teljes értékű kiárulásról, állásfoglalások kiadása, jelentések, iktatott belső levelezés) járt el. A 74 vizsgálatból 58 (78%) vizsgálat kereskedelmi láncok, míg 16 (22%) vizsgálat kis- és középvállalkozások által működtetett kereskedelmi egységek tevékenységét vizsgálta.

A 2017-ben folyamatban lévő ellenőrzések 84%-a hivatalból, 16%-a bejelentés alapján indult. A kiemelt céllenőrzések közül 10 vizsgálat a kereskedelmi és gyártói márkás tojás termékek, 15 az üzletszabályzatok, 9 az ún. tejzsíros készítmények, 1 a sertés lapocka, 1 a görögdinnye, 1 a saját előállítású 1 kg-os búzakenyér értékesítését vizsgálta. 14 esetben több jogcímre kiterjedően átfogó hatósági ellenőrzés, valamint 8 utólagos hatósági ellenőrzés történt.

Az összes vizsgálatból 10,8% a Tfmtv. által kötelezően előírt utólagos hatósági ellenőrzés volt.

A lezárt 7 ügyből 1 vizsgálat jogsértés megállapítása nélkül, 6 termékpálya-felügyeleti bírság kiszabásával zárult.

A 2017-ben lezárt 41 vizsgálatból 24 esetben jogsértés nem volt megállapítható, 4 vizsgálat kötelezettségvállalás teljesítését előíró végzéssel, 13 eljárás pedig határozattal zárult. A kiszabott termékpálya-felügyeleti bírság összege 154.088.000 Ft volt.

A határozattal lezárt eljárások során megállapított leggyakoribb tisztességtelen forgalmazói magatartás a 30 napos fizetési határidő be nem tartása és a beszerzési ár alatti értékesítés volt. A kereskedők igazolhatóan megsértették még az akciós értékesítés, valamint a ténylegesen nem nyújtott szolgáltatásért kiszabott díj felszámításának tilalmát is. Az eljárás elhúzására, akadályozására, a valós tényállás feltárásának megghiúsítására irányuló kereskedői magatartás miatt összesen 3.750.000 Ft összegben került sor eljárási bírság kiszabására.

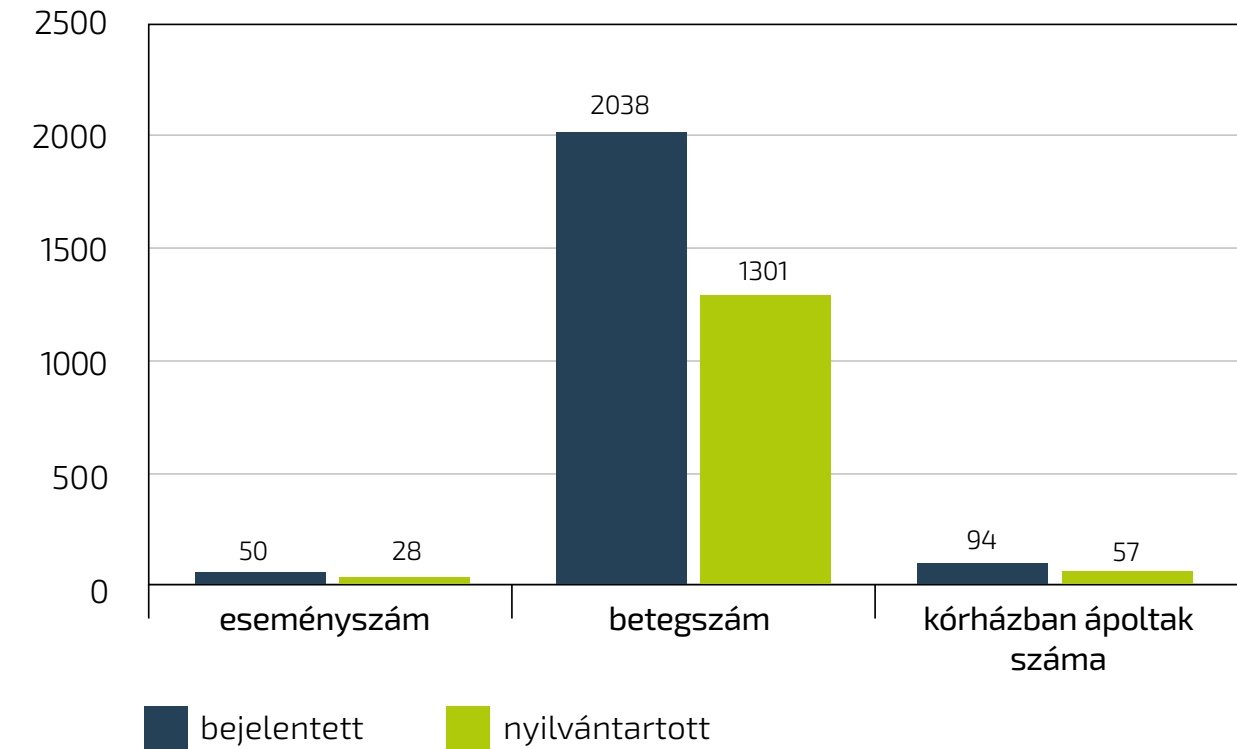
Szezonális ellenőrzések

2007 óta rendszeresen, évente több alkalommal kerül sor a szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzésekre, amelyek keretében az ünnepi hagyományokhoz köthető, illetve a szezonálisan jellemző élelmiszerekre és tevékenységekre koncentrálna, országosan összehangolt, a teljes élelmiszerláncra kiterjedő ellenőrzést folytat a hatóság.

2017-ben a tavaszi (március 20-április 2.), nyári (július 1-augusztus 31.) és téli (december 1-31.) szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzés során országszerte 16.601 ellenőrzésre került sor, bírságot 721 esetben szabott ki a hatóság, melyek értéke meghaladta a 69 millió Ft-ot. A megállapított szabálytalanságok miatt összesen 58,5 tonna élelmiszert kellett kivonni a forgalomból.

Élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása az élelmiszerláncban

2017-ben 50 élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúját jelentették (2.038 megbetegedéssel). Ebből a kivizsgálást követően 28 esemény bizonyult ténylegesen élelmiszer eredetűnek, melyek kapcsán 1.301 személy betegedett meg, közülük 57 beteg kórházba került, és 3 idős krónikus beteg személy elhunyt.

8. ábra: Bejelentett és nyilvántartott élelmiszer eredetű események és megbetegedések száma (2017)

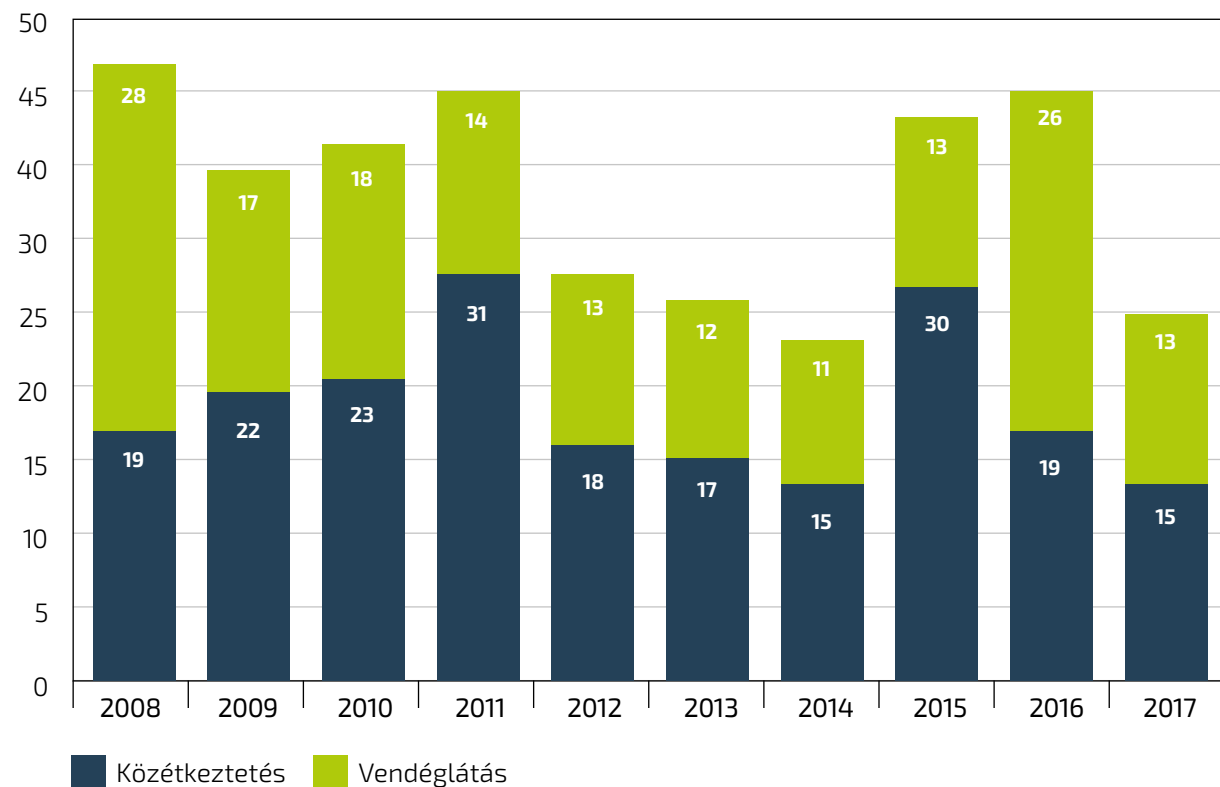
	Bejelentett			Nyilvántartott			
	Esemény	Beteg	Kórházban ápol	Esemény	Beteg	Kórházban ápol	Elhunyt
Év	száma						
2008.	83	2265	175	67	1811	164	2
2009.	79	1124	89	50	1035	75	1
2010.	106	2416	109	43	1409	78	0
2011.	95	1783	167	49	1140	105	0
2012.	78	1332	148	31	773	102	0
2013.	58	1572	180	26	1023	64	0
2014.	73	2561	256	34	1709	113	2
2015.	77	2255	151	47	1416	99	1
2016.	96	3602	177	49	2684	157	3
2017.	50	2038	94	28	1301	57	3
összes	795	20948	1546	424	14301	1014	12

Az élelmiszer eredetű megbetegedések események száma lényegesen kevesebb a 2016. évi-hez képest (2017-ben 28 esemény; 2016-ban 49 esemény), és számottevően csökkent a megbetegedettek (2017-ben 1.301 beteg; 2016-ban 2.684 beteg), és a kórházban ápoltak száma is (2017-ben 57 ápol; 2016-ban 157 ápol). Csökkent a tömeges méretű – egyidejűleg 29-nél több megbetegedéssel kapcsolatos – események száma is (2017-ben 10 tömeges esemény; 2016-ban 20 tömeges esemény), és az ilyen, nagyobb méretű események kapcsán megbetegedettek száma is (2017-ben 1.074 beteg; 2016-ban 2.350 beteg).

Ki kell emelni, hogy tovább csökkent a közétkeztetési ételmérgezés és ételfertőzéses események száma (2017-ben 15 közétkeztetési esemény; 2016-ban 19 közétkeztetési esemény; 2015-ben 30 közétkeztetési esemény). A közétkeztető szektorban kevesebben betegedtek meg (2017-ben 931 beteg; 2016-ban 2.114 beteg; 2015-ben 1.145 beteg), mint 2016-ban és 2015-ben. Az adatok csökkenése alátámasztja a „Minőségvezérelt Közétkeztetés Program” rövid időn belül érzékelhető hatékonyságát, fontos szerepét az élelmiszerbiztonság javítása és a megelőzés terén. Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 2017. májusi módosítását követően a minősítés megléte, illetve folyamata a közétkeztetés feltétele. Ezért azok kérték a minősítést, akik közétkeztetnek, és még nem volt minősítésük: 188 db főzőkonyha (107-nek a minősítése már lezajlott), 434 db tálalókonyha (315 már átesett a minősítésen). A minősítéseken feltárt hibák 2/3-a tudatlanságra, tájékoztatatlanságra vezethető vissza, ezért a főzőkonyhák „helyre szabott” szakértői véleményt és javaslatot kaptak a változtatásra.

A vendéglátásban történt események száma felére csökkent (2017-ben 13 esemény; 2016-ban 26 esemény), és a betegek száma is kevesebb volt (2017-ben 370 beteg; 2016-ban 489 beteg).

9. táblázat: Nyilvántartott, az élelmiszer láncban előfordult élelmiszer eredetű események és megbetegedések számának alakulása 2008-2017

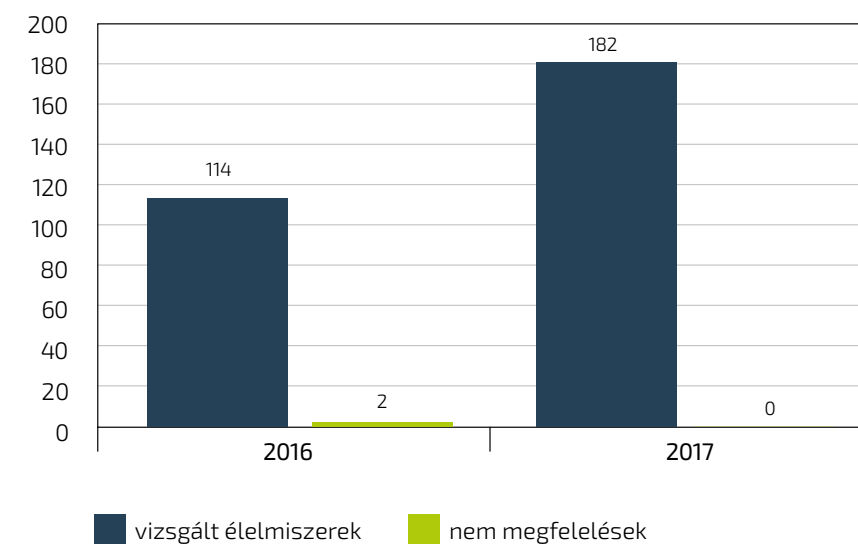
9. ábra: A nyilvántartott élelmiszer eredetű események számának megoszlása előfordulási hely szerint (2008-2017)

A korábbi években a tömeges események döntő többsége a gyermek közétkeztető szektorban történt. 2017-ben ez az arány változást mutatott (az események 60%-a közétkeztető, 40%-a vendéglátó létesítményben készült ételek fogyasztását követően történt). Kiemelkedő volt a 449 gyermeket és szociális intézményben étkező felnőttet érintő, az étel eredetét epidemiológiai bizonyítékkal alátámasztott, Calicivírus fertőzés. Az egyik idős emberek otthonában csoportos *Clostridium perfringens* megbetegedés történt, az ételt fogyasztó 10 megbetegedett közül 3 idős személy hunyt el.

A megbetegedéseket kiváltó kórokok közül 2017-ben a *Salmonella* spp. (46,4%) és a *Clostridium perfringens* okozta esetek aránya (21,4%) volt kiemelkedő. A megbetegedések hátterében egyidejűleg többféle konyhatechnológiai hiba állt. Egy esetben fertőzött nyersanyag (tojás) használatát igazolta a laboratórium, 4-4 esemény vizsgálata során elégtelen hőkezelést, utószennyezést, nem megfelelő tárolást állapítottak meg a szakemberek. 14 eseménynél a megbetegedést elősegítő tényező ismeretlen maradt, a késői bejelentés, ill. a szakmai hiányosságok miatt.

Az élelmiszerek transz-zsírsav-tartalmának ellenőrzése

Az éves monitoring terv szerint folyik a mintavétel az élelmiszerekben lévő transz-zsírsavakkal kapcsolatban, továbbá a terméktesztelés során is sor kerül ilyen vizsgálatokra. 2017-ben 182 élelmiszer transz-zsírsav-tartalmát vizsgálta a hatóság. Ezek közül egyik tétel sem volt kifogásolt.

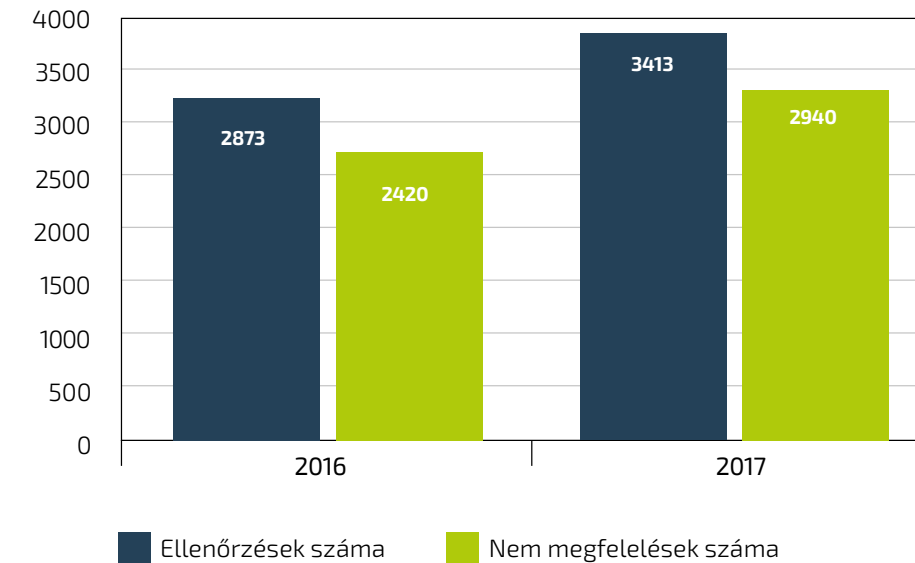
10. ábra: Élelmiszerek transz-zsírsav-ellenőrzése (2016-2017)

Parlagfű és egyéb károsítók elleni küzdelem

2017-ben is folytatódtak a parlagfű pollenkoncentráció csökkentését célzó intézkedések.

2017-ben külterületen 2.837 parlagfűvel fertőzött foltot derítettek fel a szakemberek és 2.760 esetben, 2.557 hektárra rendeltek el közérdekű védekezést. Belterület vonatkozásában a megyei kormányhivatalok 103 esetben kezdeményezték a növényvédelmi bírság kiszabását. Belterületen a parlagfű elleni védekezési kötelezettség elmulasztása esetén jelenleg a jegyző jogosult a közérdekű védekezés elrendelésére, azonban ugyanazon terület vonatkozásában a növényvédelmi bírság kiszabásáról a megyei kormányhivatal rendelkezik. Kül- és belterületen összesen 2.816 bírsághatározat született, a bírság mértéke pedig meghaladta a 142 millió Ft-ot. Összesen 8 megyében került sor a parlagfüves területek helikopterrel történő felderítésére.

A légi felderítéssel ellenőrzött terület nagysága 1.623.022 hektár, ebből összesen 574 hektár bizonyult parlagfűvel fertőzöttnek. A földi felderítéssel ellenőrzött terület nagysága 1.821.894 hektár volt, ebből összesen 4.941 hektár volt a parlagfűvel fertőzött terület nagysága. A tavalyi évben a parlagfűvel kapcsolatos kommunikáció főleg honlaphírek formájában valósult meg, illetve két kiadvány újranyomása, terjesztése történt (A parlagfű és az allergia, Védekezzünk a parlagfű ellen).

11. ábra: **Parlagfű ellenőrzések adatai (2016-2017)**

A parlagfű-mentesítésen túl a termelők kötelezettsége a szomszédos termelők növénytermelési, növényvédelmi biztonságát, vagy az emberi egészséget bármely módon veszélyeztető egyéb károsítók elleni védekezés is. A növényvédelmi felügyelők 1.010 helyszíni ellenőrzést folytattak le az egyéb károsítókkal kapcsolatos védekezési kötelezettséggel kapcsolatban. Ezzel összefüggésben 1.370.000 Ft növényvédelmi bírságot szabtak ki, nagyrészt az egyéb allergén gyomnövények, illetve a kukoricamolyp ellen elmulasztott védekezési kötelezettség miatt.

A mezei pocok 2014. évi, rendkívül súlyos károkkal járó országos gradációját követően a 2016/2017 év telén további fertőzésekkel lehetett számolni. A megyéktől érkező előrejelzések figyelembevételével a Nébih hozzájárult a mezei pocok ellen hatékony növényvédő szer szükséghelyzeti felhasználásához. A 2017. év végi kedvező időjárás hatására a fertőzöttség az év végéig tovább fokozódott, a védekezések hatására azonban térségi szinten nem alakult ki a mezőgazdasági termelést súlyosan veszélyeztető gradáció.

Kölcsönös megfeleltetés és az Agrár-környezetgazdálkodási követelmények ellenőrzése

A kölcsönös megfeleltetés (KM) körébe tartozó jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK-k) közül a Nébih az alábbi ellenőrzések központi koordinációjáért felelős:

- JFGK 1 a mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezés elleni védelem;
- JFGK 4 élelmiszerbiztonság, takarmánybiztonság követelményei;
- JFGK 5 egyes hormon- vagy tireosztatikus hatású anyagokra és β -agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben;
- JFGK 6 sertések azonosítása és nyilvántartása;
- JFGK 7 szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása;
- JFGK 8 juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása;
- JFGK 9 szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés;
- JFGK 10 növényvédő szerek engedélyezésének, forgalomba hozatalának és használatának általános követelményei;
- JFGK 11 állatjólét - borjak védelme;
- JFGK 12 állatjólét - sertések védelme;
- JFGK 13 állatjólét - mezőgazdasági haszonállatok védelme.

2017-ben összesen 4.485 KM ellenőrzésre került sor. A meg nem felelések a 2016-os évhez hasonlóan 2017-ben is a szarvasmarhák azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK7), a juh és kecske azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK8), valamint a talajvédelemmel kapcsolatos előírások (JFGK1) vonatkozásában kerültek legnagyobb számban megállapításra. A JFGK 5 és 12 ellenőrzések során a megyei kormányhivatalok szakemberei meg nem felelést nem tártak fel. A többi JFGK (JFGK 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13) vonatkozásában pedig nem mutatkozott jelentős eltérés a megállapított meg nem felelések arányában az előző (2016-os) ellenőrzési évhez képest.

JFGK típusa	Meg nem felelések száma (db)	Meg nem felelések aránya (%)
JFGK 1	130	8
JFGK 4	11	0,6
JFGK 5	0	-
JFGK 6	16	6,7
JFGK 7	353	51,7
JFGK 8 juh	27	8,5
JFGK 8 kecske	8	9,8
JFGK 9	2	0,2
JFGK 10	10	0,6
JFGK 11	1	0,1
JGFK 12	0	-
JFGK 13	10	0,6
Összesen	568	4,3

10. táblázat: **A 2017. évi meg nem felelések száma és aránya, JFGK-típusonkénti bontásban**

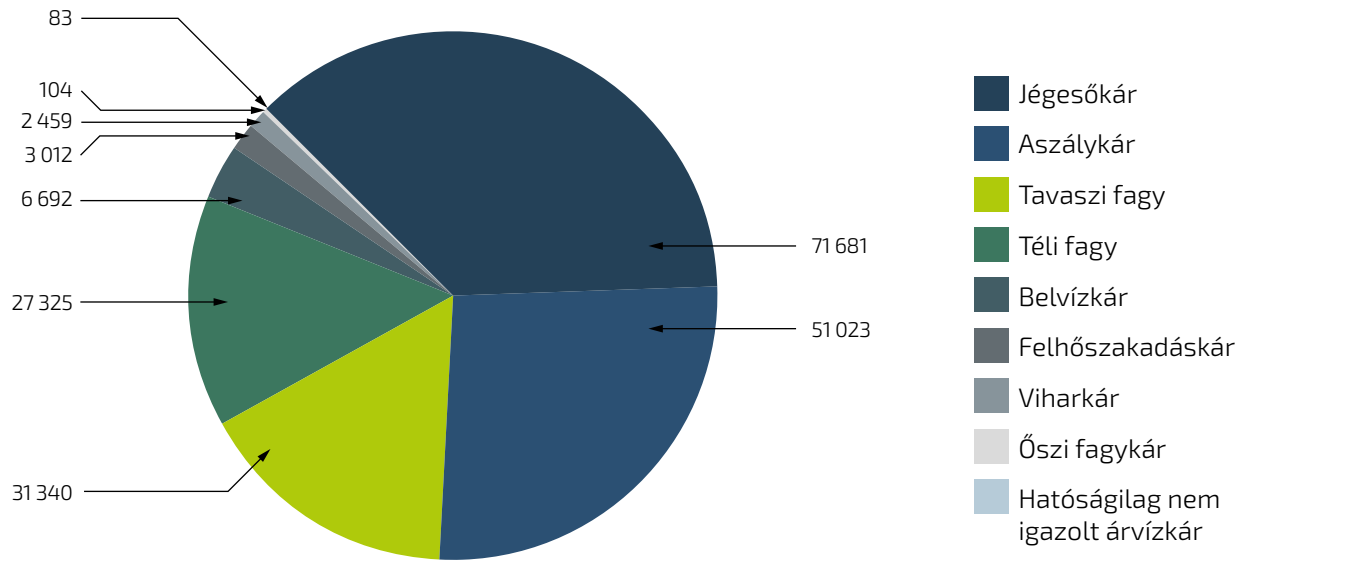
Földművelésügyhöz kapcsolódó ellenőrzések

A Nébih végzi a fenntartható bioüzemanyag-termelési értéklánc tagjainak ellenőrzését, valamint vezeti a bioüzemanyag üvegházhatású gázkibocsátási nyilvántartást (BÜHG nyilvántartás) és a bioüzemanyagok és folyékony bio-energiahordozók nyomon követhetőségi nyilvántartását (BIONYOM nyilvántartás). 2017-ben a 2016. évi II. féléves adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett 842 ügyfél és a 2017. évi I. féléves adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett 612 ügyfél került ellenőrzésre. 86 esetben határidőn túl vagy egyáltalán nem szolgáltatott adatot. További 46 ellenőrzés kockázatelemzésen alapuló ellenőrzési terv alapján történt és a már beérkezett adatszolgáltatásokban, illetve az érintett ügyfelek által kiállított igazolásokban foglaltak valóságtartalmának vizsgálatára irányult. 16 esetben került megállapításra jogsértés. Az adatszolgáltatási kötelezettség megszegése miatt indított eljárások során 50 esetben, míg az adatszolgáltatásokban feltüntetett piaci szereplőkkel szemben lefolytatott eljárások során 11 esetben figyelmeztetéssel élt a hatóság. A fentiekén túlmenően 57 esetben került sor az adatszolgáltatási kötelezettség megsértése miatt, illetve 4 esetben valótlan tartalmú igazolás kiállítása miatt az ügyfelek BÜHG nyilvántartásból való törlésére. Összesen 33 esetben került kiszabásra az ügyfelekkel szemben bírság, amelynek összértéke 15.381.429 forint volt. A 2017-es kárenyhítési évben az agrárkár-megállapító szerveknél összesen 10.232 mezőgazdasági termelő 12.457 db kárbejelentést tett 193.718 ha területre.

Év	Kárbejelentést tevő termelők száma	Kárbejelentések száma	Érintett terület nagysága (ha)
2014	2 614	-	48 870
2015	8 482	9 867	208 408
2016	9 442	10 919	131 633
2017	10 232	12 457	193 718

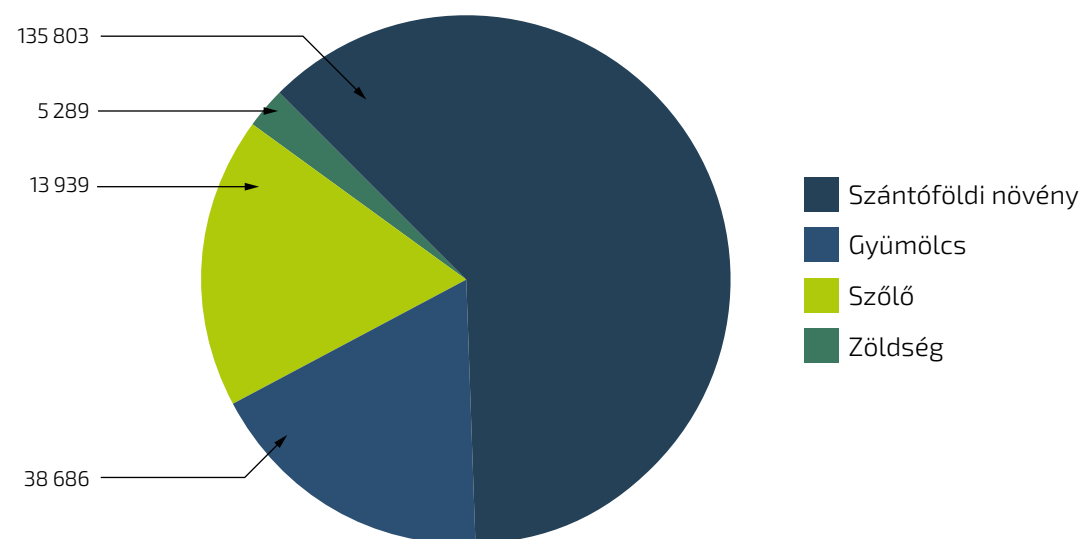
11. táblázat: Kárbejelentések alakulása (2014-2017)

A legtöbb kárbejelentés (4.754 eset) és a legtöbb károsodott mezőgazdasági terület (36.580 ha) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, míg a legkevesebb kárbejelentés (89 eset) Komárom-Esztergom megyében, a legkevesebb károsodott területet (2.197 ha) Veszprém megyében volt.

12. ábra: Káresemények megoszlása ha-ban (2017)

A tavaszi fagykár tekintetében április végén–május elején, míg a jégesőkár vonatkozásában június–júliusban szinte folyamatosan nagy területek kerültek bejelentésre. Az aszálykár esetében a bejelentések június–július–augusztus hónapban folyamatosan érkeztek, és a bejelentett károsodott terület augusztus végén a jogszabályi bejelentési határidő lejárta előtt érte el a csúcsát.

13. ábra: Káreseményekkel érintett területek megoszlása művelési áganként, ha-ban (2017)

A négy nagy növénycsoport közül a bejelentett mezőgazdasági káresemények 70%-a (135.803 ha) valamilyen szántóföldi növénykultúrát, 20%-a (36.686 ha) valamilyen gyümölcsfélét, 7,2%-a (13.939 ha) szőlőt, míg 2,7%-a (5.289 ha) valamilyen szántóföldi zöldségkultúrát károsított. A szántóföldi növénykultúrák közül a három legnagyobb területre bejelentett növénykultúra a kukorica (45.706 ha), a napraforgó (24.178 ha), illetve az őszi búza (19.318 ha) volt. A szántóföldi zöldségkultúrák közül a három legnagyobb területre bejelentett növénykultúra csemegekukorica (1.740 ha), tavaszi zöldborsó (573 ha), illetve görögdinnye (457 ha) volt. A gyümölcs kultúrák esetében a három legnagyobb területre bejelentett növénykultúra az alma (19.852 ha), a meggy (6.050 ha), illetve a szilva (2.908 ha) volt. A szőlő ültetvények esetében a károsodott ültetvény 97,7%-a (13.445 ha) minőségi borszőlő, 6,94% (401 ha) egyéb borszőlő ültetvény, míg 0,21%-a (92 ha) csemegeaszőlő ültetvény volt. A 2017-es kárenyhítési évben a rendeletben meghatározott határidőig (november 30.) országosan összesen 5.144 db

kárenyhítő juttatás iránti kérelem került benyújtásra. Az összes kifizethető kárenyhítő juttatás felső összege mintegy 6,68 milliárd Ft-ra tehető.

218 alkalommal történt őstermelői helyszíni ellenőrzés. Az ellenőrzések során kiemelten kerültek vizsgálatra a fenyőfát, a szamócát és egyéb primőr árut árusító termelők. A Nébih hatósági eljárást indított a vásárolt, nem saját termelésből előállított terméket árusító, a saját termelésről valótlan nyilatkozatot tett őstermelői igazolványt kiváltott személyekkel szemben. Az eljárások során 4.797 kg termék értékesítését tiltotta meg ideiglenesen a hatóság. A nagyarányú szabálytalanságokat, valótlan őstermelői nyilatkozatteleket jellemzi, hogy a 135 őstermelőt érintő, 2017 tavaszi, a nagybani piacokon folytatott háromhetes vizsgálat során helyszíni intézkedésről, ami az árusítás azonnali beszüntetését jelentette, az ellenőrzöttek 9%-ánál kellett dönten. A fenyőfatermelést bejelentők decemberi adminisztratív ellenőrzését követően, helyszíni szemlére kijelölt 23 termelő 94 táblájából 39-en egyáltalán nem végeztek karácsonyfa értékesítésre alkalmas fenyőfatermelést. A nem saját termelésből származó, nem nyomon követhető termékek értékesítése miatt 19 esetben 2 hónaptól 2 évig terjedő időszakra az őstermelői igazolvány visszavonása is megtörtént.

Halászati ellenőrzések

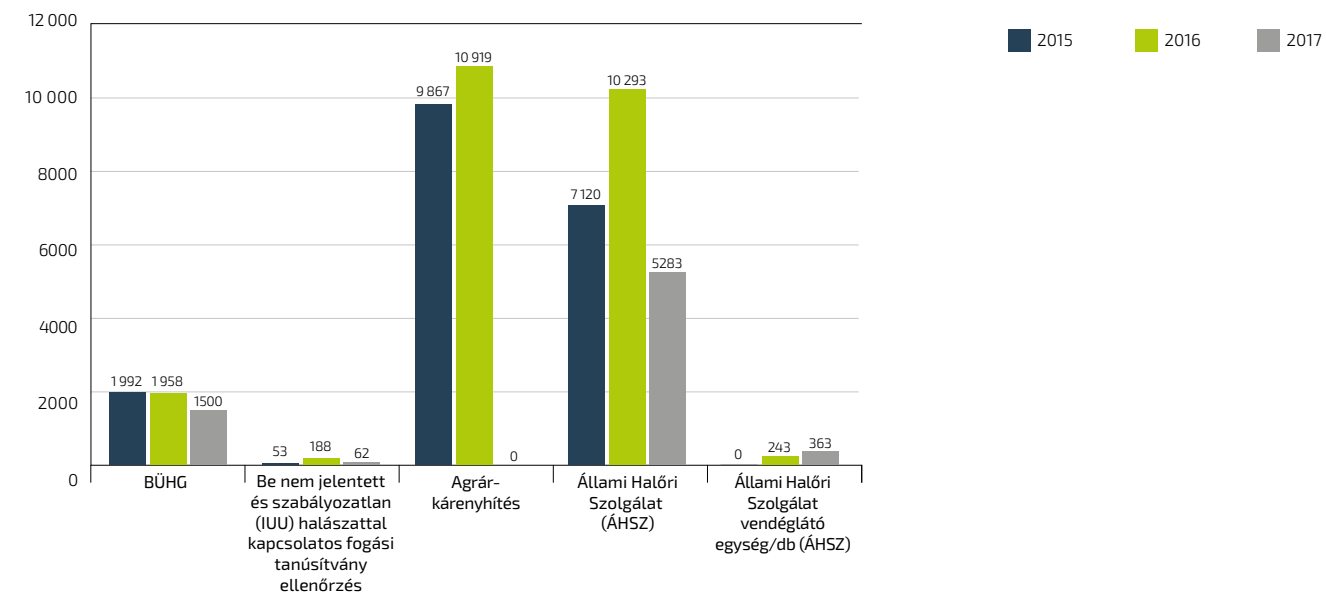
A Nébih Állami Halőri Szolgálat (továbbiakban: ÁHSZ) 2017-ben több mint 5.000 horgászt ellenőrzött, fennállásától kezdve ez a szám már meghaladja a 15.000 horgász és halász ellenőrzést. Az ÁHSZ a korábbi évek ellenőrzési tapasztalatai és információi alapján 2017-ben már az illegális halfellevő piac felderítésére helyezte a hangsúlyt, kiemelt célul tűzve ki a számos esetben szervezett keretek között működő hal feketekereskedelem visszaszorítását. 2017-ben 224 esetben találtak szabálytalanságot, közel 20 esetben lepleztek le jogosulatlanul halászó személyt vagy személyeket. Ezen ügyek kapcsán 11.409.680 forint halvédelmi bírság került kiszabásra.

363 halértékesítő helyen tartottak ellenőrzést, ahol a halőrök hal, és halhús nyomon követhetőségét ellenőrizték. Az érintett helyek 5-7%-ánál találtak a hal származásával kapcsolatban

szabálytalanságokat, melynek eredményeként 1.800.000 Ft bírság került kiszabásra. Összesen több mint 2.530 kg ismeretlen eredetű – ezért akár orvhalászatból is származható – hal, és haltermék került a forgalomból kivonásra és megsemmisítésre, ez a mennyiség két és félszerese az előző évnek.

Az importőrök 2017-ben 62 fogási tanúsítványt nyújtottak be ellenőrzésre. 2017-ben 7 forgalmazó cég importált halászati termékeket 8 országból. Hazánkba főképpen konzervet, fagyasztott halfilét és haltörzset hoztak be. Az ellenőrzésre benyújtott fogási tanúsítványokkal és szállítmányokkal kapcsolatban nem merült fel probléma, minden szállítmány szabad forgalomba bocsátásra került.

A TUHIR (turista horgászjegy kiadási és információs rendszer) az állami turista horgászjegyet váltó személyek létszámát és adatait, a horgásztesztet sikeresen kitöltő személyek adatait kezeli. 2017-ben 10.510 személy váltotta ki a turista állami horgászjegyet, amely 2.862 fővel több, mint a 2016. évi kiváltás.

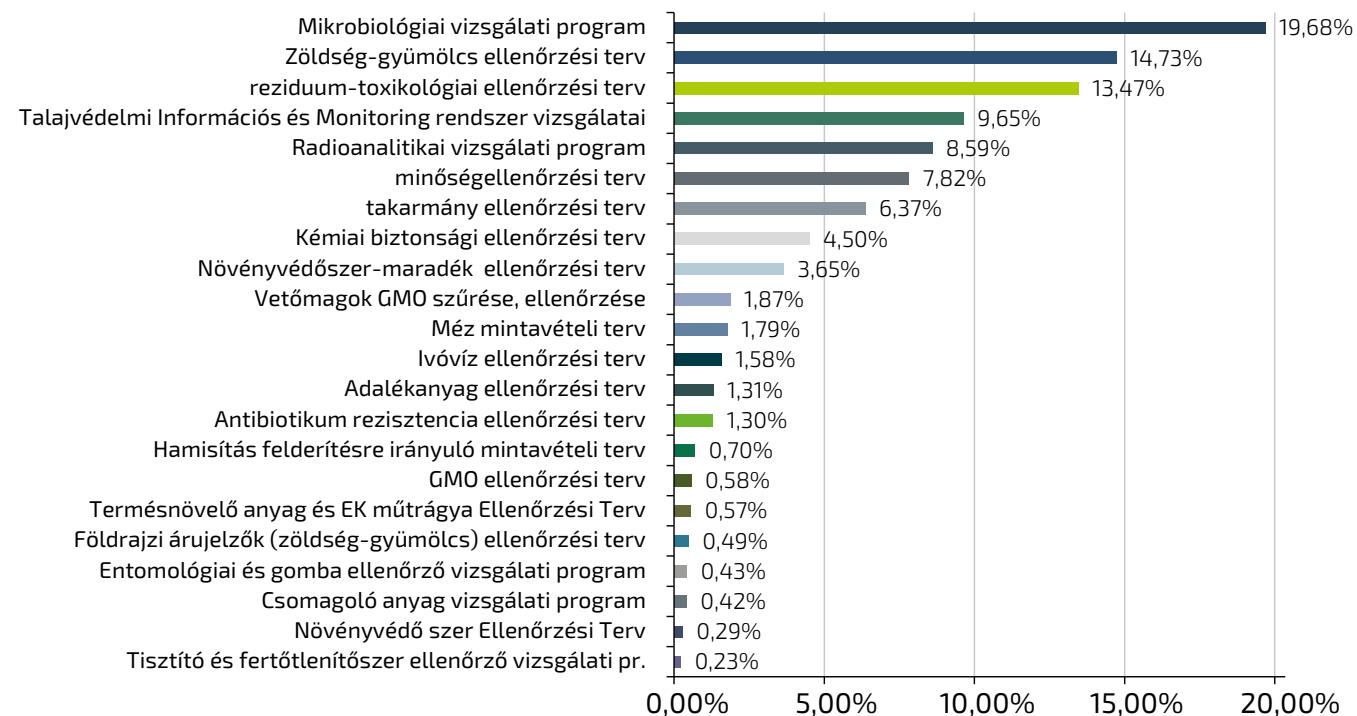

14. ábra: Földművelésügyi és halászati ellenőrzések (2015-2017)

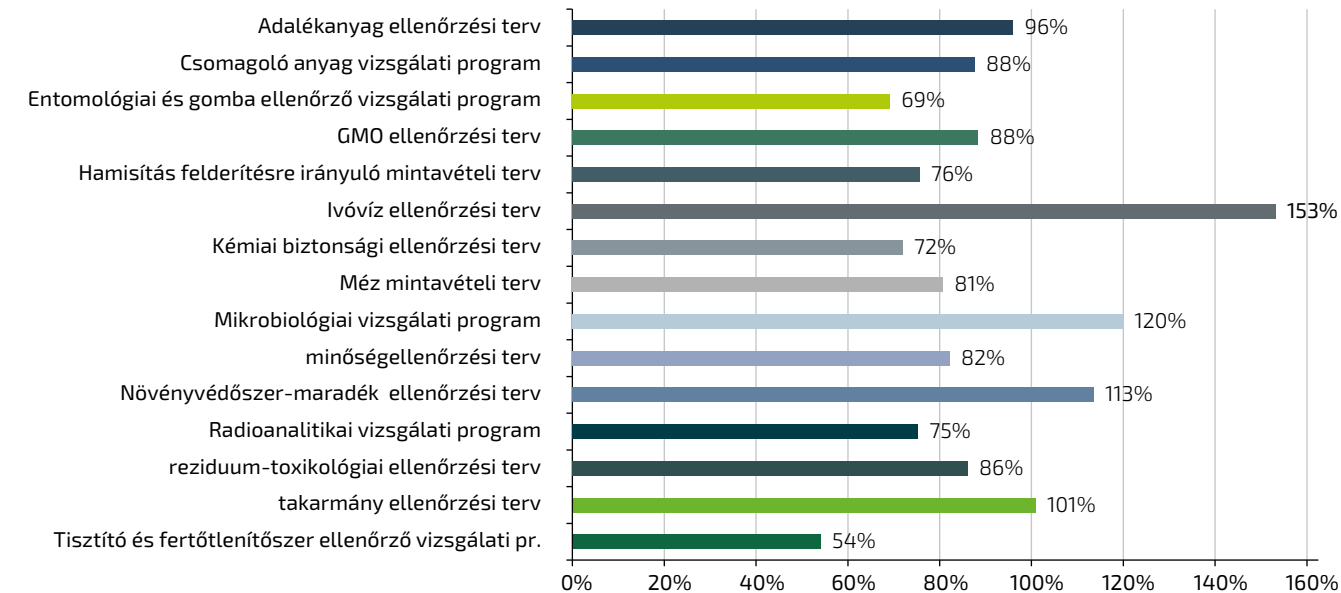
ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉG

Az élelmiszerlánc-felügyeleti jogszabályokban foglalt előírások, kötelezettségek betartásának ellenőrzése az Integrált Többéves Nemzeti Ellenőrzési Tervhez (továbbiakban: ITNET) igazodó, komplex tervben, az Élelmiszerlánc-felügyeleti tervben meghatározottak szerint zajlik. 2016 júliusától indult el a Központi Monitoring Mintavételi Projekt (továbbiakban: KöMMP), melynek alapvető célja, hogy a tervezett, illetve elrendelt mintavételek a megadott időre, a tervben meghatározott paramétereknek megfelelően kerüljenek kiválasztásra, és kiértékelésük révén a lakosságot érő veszélyekről és hatásokról több információ álljon rendelkezésre.

A vizsgálatok központi kiértékelésével lehetővé válik a nem megfelelőségek arányának figyelembevétele, mely által pontosítható a következő évi terv, így a kockázatalapú tervezés pontosabbá tehető. A KöMMP a 2017-ben több mint 22.000 termék mintavételét irányozta elő, melynek teljesülése közel 80%-os volt. Ezen termékek közül több mint 150 volt kifogásolt. A legnagyobb arányú nem-megfelelőség a mézhamisítás elleni, a mikrobiológiai, valamint a minőségellenőrzési mintavételi tervben kiírt termékek esetében volt tapasztalható.

15. ábra: Élelmiszerlánc Mintavételi Terv mintavételi céljainak megoszlása 2016-ban

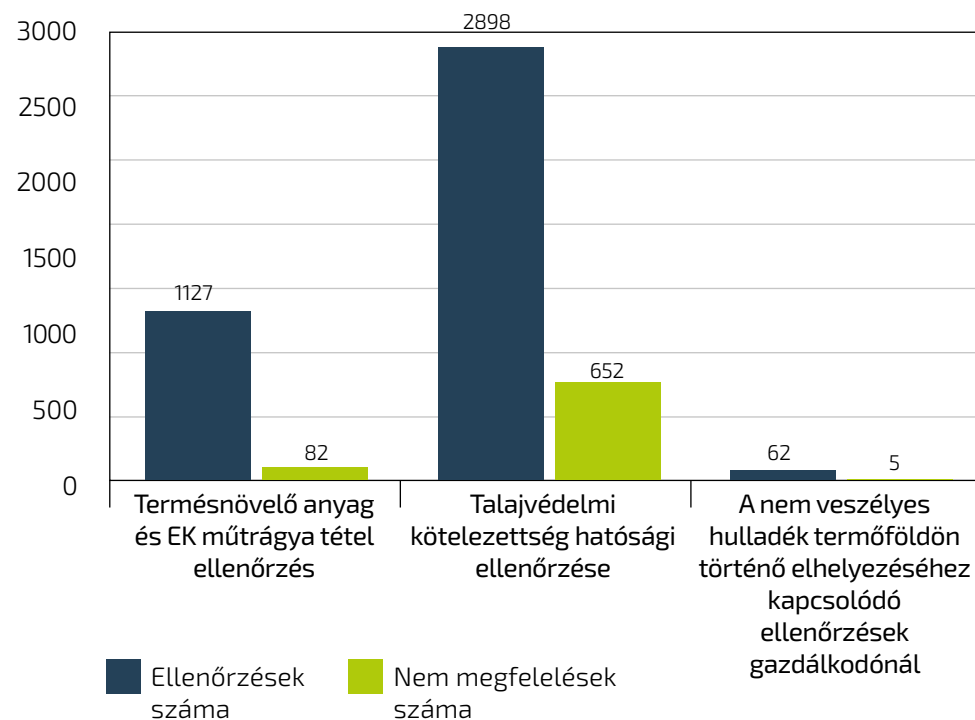

16. ábra: Az egyes élelmiszer és takarmány mintavételi célok teljesülése 2017-ben

2017-ben is folytatódtak a fertőző állatbetegségek behurcolásának, elterjedésének megállapítására szolgáló monitoring programok. A Nébih laboratóriumaiba összesen 1.101.859 minta érkezett vizsgálatra 2017-ben, amelyből 2.200.090 vizsgálatot végeztek.

Talajvédelem

2017-ben a Talajvédelmi Információs és Monitoring (továbbiakban: TIM) rendszer keretében 3.802 db talajmintából 29.044 paramétert vizsgáltak a laboratóriumok. A hatóság a talajvédelmi kötelezettségek betartását 4.087 alkalommal ellenőrizte, amelyből 739 esetben tapasztalt nem megfelelést. PL. lejárt engedély, lejárt talajvédelmi terv, trágyakijuttatás tilalmi időszakban, a trágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag meghaladta a 170 kg/ha/év mértéket a nitrát-érzékeny területen, az erózióval veszélyeztetett területen folytatott művelés nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, termőföld talajidegen anyaggal való szennyezése, humuszos termőréteg eltávolítása. A kiszabott bírságok összege meghaladta a 22 millió Ft-ot.

17. ábra: Talajvédelmi ellenőrzések 2017-ben

Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése

A minőségi, növényi eredetű élelmiszer-előállítás elképzelhetetlen magas biológiai értékű, új fajták felhasználásával előállított, kiváló minőségű, ellenőrzött szaporítóanyag nélkül. A Nébih növényi szaporítóanyag-felügyeleti tevékenysége kiterjed a vetőmag, a burgonya vetőgumó, a fás- és lágyszárú szaporítóanyagok minősítésére és a forgalmazás ellenőrzésére.

Aszántóföldi és kertészeti fajok fajtáinak állami elismeréséhez szükséges szántóföldi és beltartalmi vizsgálatokat a Nébih végzi. Szántóföldi növényeknél 20 faj 270 fajtájából, kertészeti növényeknél pedig 70 faj 1.409 fajtájából történt kísérlet-beállítás. 32 növényfaj 124 db szaporító tábláján

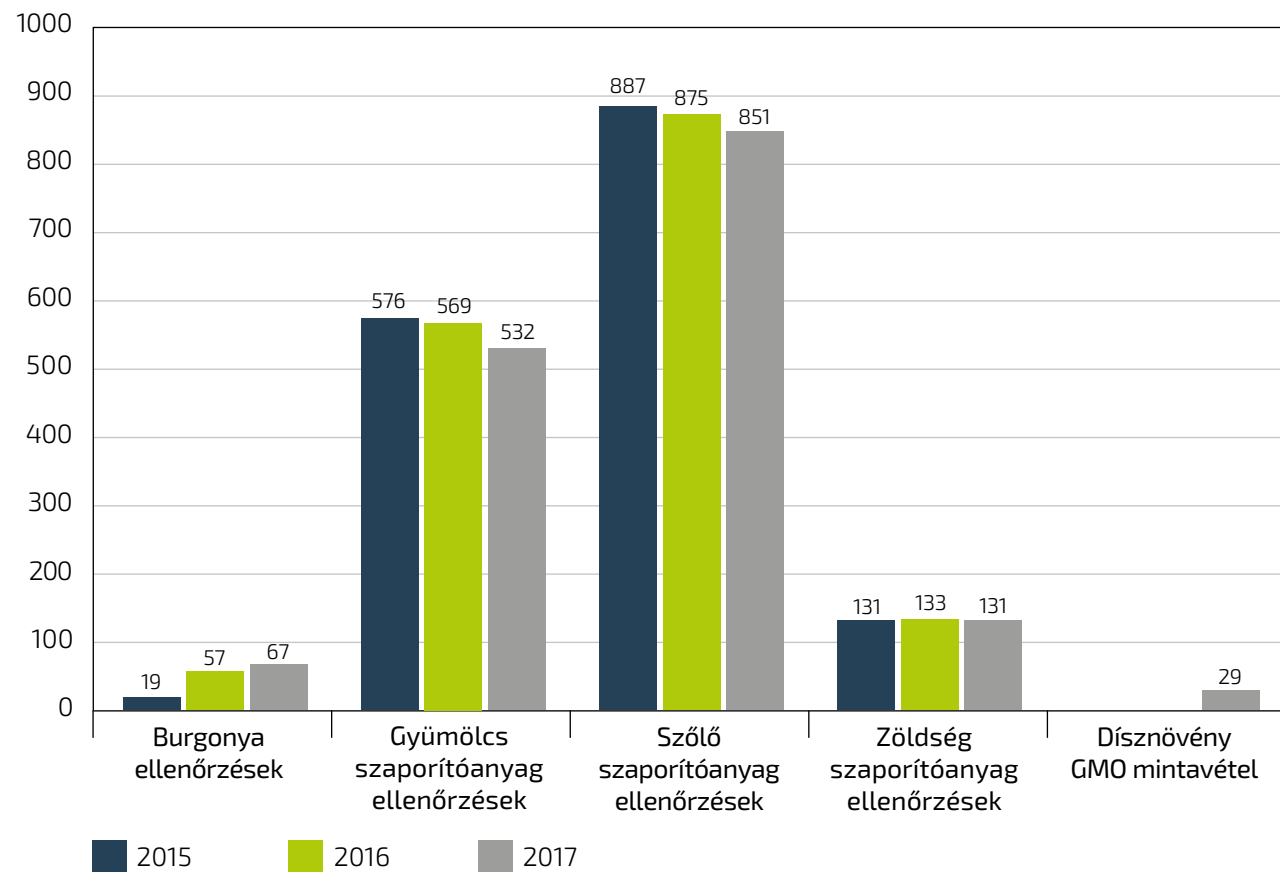
100 fajta 347 ha szuperelit szaporító területe került minősítésre. A szuperelit szaporító táblák 99,32%-ban alkalmasnak minősültek, ami igen jó eredménynek számít.

A Központi Vetőmagvizsgáló Laboratóriumban összesen 12.150 db magminta minősítése történt meg, amely azonos nagyságrendet jelent, mint az előző évben.

Az exportra kerülő mintegy 90.000 tonna vetőmaghoz (9.750 db vetőmagtétel) összesen 21.800 db ISTA (nemzetközi vetőmag vizsgálati szervezet) nemzetközi érvényű bizonyítvány került kiállításra. 2017-ben összesen 131 termelőnél és forgalmazónál volt zöldségpálánta vagy dughagyma, fokhagyma ellenőrzés. A vizsgált palánta tételek száma 3.857, a vizsgált dughagyma, fokhagyma mennyisége 707 tonna volt. Intézkedésre okot adó jogszabálysértést nem tapasztaltunk.

2017 tavaszán váratlanul engedély nélküli, narancssárga virágú, GMO-s petúnia szaporítóanyagokat hoztak forgalomba az EU-ban. A Nébih is megtette a szükséges intézkedéseket. Felderítette, hogy 14 fertőzött fajtából, összesen 42.935 db petúnia szaporítóanyag került be az országba, amely mintegy 411 termesztőhöz került továbbnevelésre. A Hivatal hatósági közleményt adott ki, amelyben elrendelte a szennyezéssel érintett narancssárga petúniák értékesítésének tilalmát és erről tájékoztatta a lakosságot is. A Nébih visszagyűjtetett és megsemmisített 1.416 db GMO-s petúniát.

A szőlő és gyümölcs szaporítóanyag-forgalmazás adminisztratív ellenőrzése a származási bizonyítványok alapján történik. A Nébih által ellenőrzött magas kategóriájú (prebázis, bázis) szaporító alapanyagot előállító törzsültetvények és szaporító iskolák helyszíni ellenőrzése során az elmúlt évben szankcionálásra nem került sor.

18. ábra: Növényi szaporítóanyag-felügyelet (2015-2017)

Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése

A növény-egészségügyi feladattervben meghatározottak végrehajtása teljesen, vagy időarányosan megtörtént. 2017-ben a hazai termelésben és EU-s forgalmazásban 15.886 növény-egészségügyi vizsgálatot és károsító-felderítést végeztek a szakemberek. Import növény-egészségügyi ellenőrzés során 3.474 tételt vizsgáltak a felügyelők, 25 esetben volt nem megfelelő a szállítmány.

A nem megfelelő tételeket visszautasították vagy megsemmisítették. Export vizsgálat 17.103 tétel esetében történt, nem megfelelés csak 3 esetben volt.

A növény-egészségügyi monitoring terv szerint 15 objektum típus (pl. zárt termesztő berendezés, szabadföldi kultúrák, erdő, park, raktár, határátkelőhely), 11 kultúra típus (pl. szántóföldi, szőlő, zöldség, dísznövény, erdészeti) és 15 tevékenységi cél (árutermelés, szaporítóanyag előállítás, forgalmazás, fafeldolgozás, stb.) alapján történik 75 zárlati károsító felderítése. Ezen faktorok kombinációja összesen 309 különböző növény-egészségügyi ellenőrzési feladatot eredményez. A kiemelt zárlati károsítók közül a *Xylella fastidiosa* baktériumos betegségekre összesen 1.857 felderítést végeztek a szakemberek, fertőzött minta nem volt.

A burgonya barnarothadását okozó zárlati baktériumot (*Ralstonia solanacearum*) vetőburgonyán Somogy megyében 12,5 ha területet érintően, míg étkezési burgonyán Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 23 ha területet érintően találták meg a felügyelők.

A szőlő aranyszínű sárgaság (*Flavescence dorée*) betegség nem terjedt számottevően tovább 2017-ben, a fertőzések foltszerűen az ország nyugati és középső részében voltak jelen. Új előfordulásként Komárom-Esztergomban azonosították szőlőben a betegséget.

A felszámolási intézkedések részeként a fertőzött területen és az azt körülvevő 3 km sugarú biztonsági zónában a hatóság elrendelte a vektor ellen a kötelező növényvédő szeres védekezést és előírták az elhanyagolt szőlőültetvények gondozásba vételét. 2017-ben 25,6 ha összterületen 61 elhanyagolt szőlőültetvényt kellett közérdekű védekezés keretében felszámolni.

A tavaszi időszakban kiemelten ellenőrzi a Nébih a lengyel kamionokat a NAV-al együttműködésben. Egy gépjármű átvizsgálásakor bebizonyosodott, hogy a necc hálós kiszerezésű, több raklapra zsugorfóliázott, mintegy 24 tonnás burgonyatétel teljesen jelöletlen. Sem a raklapokon, sem a zsákokon, sem a fuvarokmányok nem volt feltüntetve a termékre vonatkozó, nyomon követhetőséget biztosító azonosító jelölés. Hiányzott továbbá annak igazolása, hogy a tételek mentesek a Lengyelországban elterjedt gyűrűsrothadást (*Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*) okozó baktériumtól. A szakemberek elrendelték a jelöletlen burgonya tétel élelmiszer- és takarmánylánc-forgalomból való kivonását.

Belföldi forgalmazóknál 2017-ben 11.727 zöldség-gyümölcs tétel került ellenőrzésre minőségi és nyomon követési szempontok szerint. A kifogások aránya 6%, ami közel azonos volt, mint a korábbi években. A kiszabott bírságok együttes összege meghaladta a 44 millió Ft-ot. 202 tétel (98 tonna) került megsemmisítésére, az esetek többségében a nyomon követhetőség megsértése, illetve ismeretlen eredet miatt.

Növényvédelem

A növényvédő szert felhasználó termelők esetében előírt 3.600 ellenőrzés országos szinten teljesült. A növényvédőszer-felhasználóknál végzett technológiai ellenőrzések esetében a leggyakrabban előforduló szabálytalanság a növényvédő szerek engedélykirattól eltérő felhasználása, a növényvédő szer megfelelő képesítés nélküli kijuttatása, valamint a növényorvosi vény hiánya volt.

2017-ben összesen 189 lakossági bejelentés érkezett, amelyek kivizsgálása érdekében 201 helyszíni ellenőrzést folytattak a szakemberek. 54 esetben tártak fel szabálytalanságot. A legtöbb szabálytalanság a méhpusztulások kivizsgálásához (22 eset) és a növényvédő szer elsodródáshoz (27 eset) köthető. Az eljárások során összesen 3,3 millió Ft bírság kiszabására került sor.

Mintegy 320 minta laboratóriumi vizsgálata történt meg növényvédelmi tevékenységre visszavezethető káresemény kivizsgálására. A panaszbejelentések hatósági kivizsgálása elsősorban a méhmérgezésekkel volt kapcsolatos. Összesen 187 mintavételre került sor a méhmérgezések hatósági kivizsgálása során. A laboratóriumi vizsgálatok a növényi minták vizsgálata mellett kiterjedtek a méhhullákra is. Tavaly 53 db monitoring vizsgálat történt a korábban méhmérgezésekkel érintett települések környezetében a növényvédelmi technológiai fegyelem ellenőrzésére. A jogsértésre utaló vizsgálati eredmények alapján a hatóság 10 esetben indított eljárást a terület földhasználója ellen.

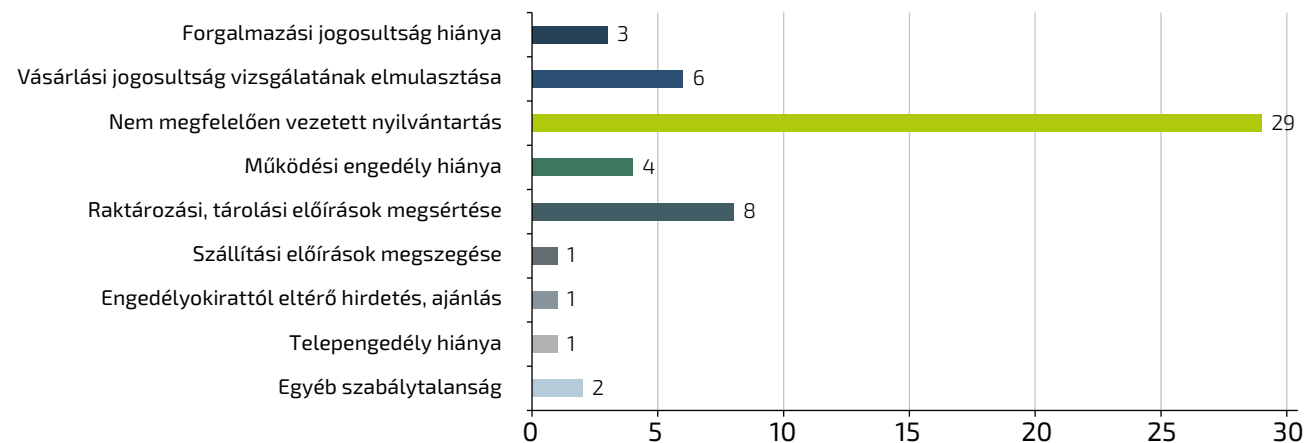
A növényvédőszer-maradék vizsgálatokat tekintve 2017-ben 2.497 friss zöldség-, gyümölcs- és gabona-minta analízisét végezte el a Nébih a mintavételi program keretében, ezzel a minta-

vételi tervben előírányzott számok teljesültek. Az ellenőrzések kiterjedtek a termőhelyekre, piacokra, logisztikai központokra, határállomásokra, valamint az agrár-környezetgazdálkodási-, illetve az iskolagyümölcs programban részt vevő termelők ellenőrzésére is. A hazai vizsgálati minták mintavétele betakarításkor a termőhelyen, a piaci elárúsító helyeken, az import vizsgálati minták mintavétele pedig a határállomásokon és a nagykereskedelmi láncokban történt. A vizsgált minták 57,3%-a kimutatható, de nem kifogásolható mennyiségben tartalmazott növényvédőszer-maradékot. Határérték feletti mennyiségben mért szermaradék-tartalom miatt a minták 3%-a (9 db) minősült kifogásoltnak (uborka, újhagyma, karfiol, őszibarack, burgonya, spenót). 18 hazai eredetű minta esetében Magyarországon adott kultúrában nem engedélyezett növényvédő szerek jelenléte volt kimutatható, ami a minták 0,7%-a.

A Nébih a vizsgálati eredmények birtokában minden esetben haladéktalanul megtette a szükséges intézkedéseket a lakosság megfelelő tájékoztatása, a kifogásolt tételek forgalomba hozatalának megtiltása és a hatósági eljárás megindítása érdekében.

Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK műtrágyák és állatgyógyászati termékek ellenőrzése

2017-ben összesen 17 ellenőrzés történt a növényvédőszer-gyártó és -kiszerező üzemekben, szabálytalanságot nem találtak a szakemberek. A növényvédő szert forgalmazók körében 1.668 esetben történt hatósági ellenőrzés. 1.828 növényvédő szert árusító kereskedelmi egység közül 1.449 üzletben végeztek ellenőrzéseket a felügyelők és 106 esetben végeztek helyszíni szemlét működési engedély illetve telepengedély kiadásához szükséges szakhatósági állásfoglalás kialakításához. A felügyelők forgalmazási tevékenységhez kapcsolódóan 55 esetben tártak fel valamilyen szabálytalanságot. A leggyakrabban előforduló hiba a nem megfelelően vezetett nyilvántartás és a raktározási, tárolási előírások megsértése, valamint a vásárlási jogosultságok vizsgálatának elmulasztása volt.

19. ábra: **Növényvédő szerek forgalmazásához kapcsolódó szabálytalanságok (2017)**

2016-ban jelentősen megnőtt a II. kategóriájú növényvédő szer forgalmazásra, vásárlásra és felhasználásra jogosító engedélyek megújításának és kiadásának száma. Ez a szám 2017-ben újra a 2016-ot megelőző évek átlagához igazodott. Amíg 2016. évben 18.000 ilyen engedélyt adtak ki a növényvédelmi felügyelők, addig 2017-ben ez a szám 11.872 darabra mérséklődött. 2017-ben 98 növényvédő szer – gombaölő rovarölő, gyomirtó – tétel, illetve 133 minta laboratóriumi minőségvizsgálata történt meg 207 vizsgálati paraméterre. A vizsgált hatósági minták döntő többsége megfelelt az engedélyokiratban előírt minőségi követelményeknek, egy esetben volt minőségi kifogás. A kisserelőknél, forgalmazóknál és felhasználóknál tartott ellenőrzések alkalmával sor kerül a növényvédő szerek helyszíni, vizuális vizsgálatára is. 2017-ben összesen 50.276 növényvédő szer tétel ellenőrzése történt meg. Az ellenőrzések alkalmával leggyakrabban lejárt szavatossági idejű növényvédő szerekkel találkoztak a felügyelők, de sok esetben volt gond a csomagolással vagy a címkézéssel, 28 tétel esetén pedig felmerült a hamisítás gyanúja. Ezeket a tételeket megsemmisítették. A termékekkel kapcsolatos szabálytalanságokért összesen 4,3 millió Ft bírság került kiszabásra.

A Nébih 2017-ben 67 új növényvédőszer-engedélyt adott ki. 92 értékeléssel megalapozott és 142 adminisztratív jellegű növényvédőszer-okirat módosítást végzett. A párhuzamos behozatali engedélyek száma ugrásszerűen nőtt (2016: 17 db, 2017: 53 db). A 84 új termésnövelő anyag okirat kiadása 168 új készítmény forgalomba hozatalát jelenti. Ezen felül 60 termésnövelő anyag okirat módosítására került sor. A Nébih 575 EK műtrágya bejelentést igazolt vissza. Kiemelkedő tevékenységnek tekinthető, hogy a növényvédőszer-hatóanyagok megújítása 3. ütemének (AIR-3) keretében elkészült a Dimoxystrobin hatóanyag értékelő jelentése. A magyar hatóság által korábban értékelt 2 hatóanyag (benzoesav, *Gliocladium catenulatum*) jóváhagyását az Európai Bizottság 2017-ben megújította. Ezzel párhuzamosan további 1 hatóanyag (*Paecilomyces lilacinus Strain 251*) értékelése zajlott, amelynek véglegesítése 2018-ban esedékes.

2017-ben a hatóság 24 növényvédő szerre adott ki kiskultúrás engedélyt 68 növénykultúrára/kultúracsoporthoz vonatkozóan. A kiskultúrás engedélyezési program olyan növénykultúrákban, területeken nyújt megoldásokat a termelők számára, amelyekben nélkülözhetetlen a hatékony és jogszerű növényvédőszer-használat lehetőségeinek megteremtése és bővítése.

A Magyarországon és világszerte legnagyobb mértékben felhasznált növényvédő szer, a glifozát gyomirtó teljes európai betiltása is kézzelfogható közelségbe került a hatóanyag megújítása körül 2016-ban kirobbant vita miatt. Bár az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság alaptalannak minősítette a hatóanyag egészségügyi kockázatával kapcsolatos aggályokat, a tagállamok akkor nem tudtak többséggel döntést hozni. Az Európai Vegyianyag Ügynökség 2017-ben kiadott véleményében szintén arra a következtetésre jutott, hogy a glifozát nem rendelkezik olyan toxikológiai tulajdonsággal, amely miatt az engedélyt vissza kellene vonni. Az európai tagállamok végül is 2017 novemberében minősített többséggel megszavazták a glifozát további 5 évre szóló jóváhagyását.

Az állatgyógyászati készítmények gyártásának, nagykereskedelmi forgalmazásának hatósági ellenőrzése a 2017. évi ellenőrzési tervnek megfelelően teljesült. Állatgyógyászati készítmények gyártásellenőrzése során 19 ellenőrzés történt. A gyártásengedélyezéshez kapcsolódó ellenőrzést követően kiadott engedélyek száma 45 volt. Az állatgyógyászati készítmények nagykereskedőinek ellenőrzésére 25 esetben került sor. Alaki hibás állatgyógyászati készítmények forgalmazására vonatkozó kérelmet 13 nagykereskedő/engedélyes nyújtott be. Az engedély kiadására 46 készítmény esetében került sor. A Nébih 1 kérelmet utasított el. Állatgyógyászati termékek jogszabályellenes gyártása, forgalmazása, reklámozása miatt 7 esetben került sor bírság kiszabására, összesen 1.792.500 Ft értékben, további 11 esetben pedig figyelmeztetést kaptak az ügyfelek. Tevékenység (gyártás, forgalmazás) korlátozásra 12 esetben került sor. 2017-ben összesen 1.370 állatgyógyászati termék/tétel került ellenőrzésre. Az ellenőrzésekhez kapcsolódóan a laboratóriumok 454 állatgyógyászati termék/tétel laboratóriumi/állatházi minőségellenőrzését végezték el. Az Európai Gyógyszerügynökség és az Európai Gyógyszerminőségi Igazgatóság által koordinált uniós piac-ellenőrzési tevékenység során az ellenőrzésre kijelölt, centrálisan engedélyezett állatgyógyászati készítmények közül 2 készítmény állatházi és laboratóriumi vizsgálatait a magyar hatóság végezte el. Az állatgyógyászati termékek hazai engedélyezési eljárásaihoz, ellenőrzéséhez, valamint az Európai Unió feladataihoz kapcsolódóan a laboratóriumokban összesen 13.315 vizsgálat történt.

A hazai piacfelügyeleti ellenőrzési tervben kijelölt készítmények minőségének ellenőrzése több mint 60%-ban valósult meg, 98 készítményből 61 került vizsgálatra. A mintavételezés a legtöbb esetben azért maradt el, mert a készítményt 2017-ben nem forgalmazták Magyarországon. A hazai éves ellenőrzési terv alapján ellenőrzött készítmények esetén a laboratóriumi vizsgálatok minőségi hibát egy esetben tártak fel. Három esetben a termék csomagolóanyaga, illetve használati utasítása nem felelt meg a forgalomba hozatali engedélyben foglaltaknak. Forgalomba hozatali engedély kiadását megelőzően 49 törzskönyvi minta laboratóriumi ellenőrző vizsgálataira került sor. Az Európai Gyógyszerkönyvi együttműködés keretében a laboratóriumok 8 európai uniós vizsgálati programban vettek részt.

Az állatgyógyászati készítmények alkalmazását követően tapasztalt mellékhatás-bejelentések (Pharmacovigilance esetek) száma 2017-ben 56 volt; 49 esetben a forgalomba hozatali engedély jogosultja (engedélyes), 6 esetben a kezelő állatorvos, 1 esetben az állat tulajdonosa jelentette az esetet. Huszonhét bejelentés gyógyszerkészítményre, 29 bejelentés oltóanyagra vonatkozott. A készítmények használata után az állatokon 49 esetben mellékhatásokat jelentettek, 7 esetben a készítmény hatékonyságának hiányát feltételezték. 14 esetben lehetett valószínű, illetve lehetséges összefüggést megállapítani a tapasztalt tünetek és az alkalmazott készítmény között. Az engedélyesektől 2017-ben 801 rendszeres gyógyszerbiztonsági jelentés (periodic safety update reports, PSUR) érkezett be, melyek közül 162 centrálisan engedélyezett állatgyógyászati készítményre, 410 nemzetközi eljárásban törzskönyvezett készítményre vonatkozott. Nemzeti eljárásban törzskönyvezett állatgyógyászati készítményre vonatkozóan 214 jelentés érkezett, melyek értékelését a hatóság elvégezte. A tagállamok közötti munkamegosztás keretében a magyar hatóság 3 hatóanyag PSUR értékelését végezte el.

Miért jelentős probléma az antibiotikum rezisztencia?

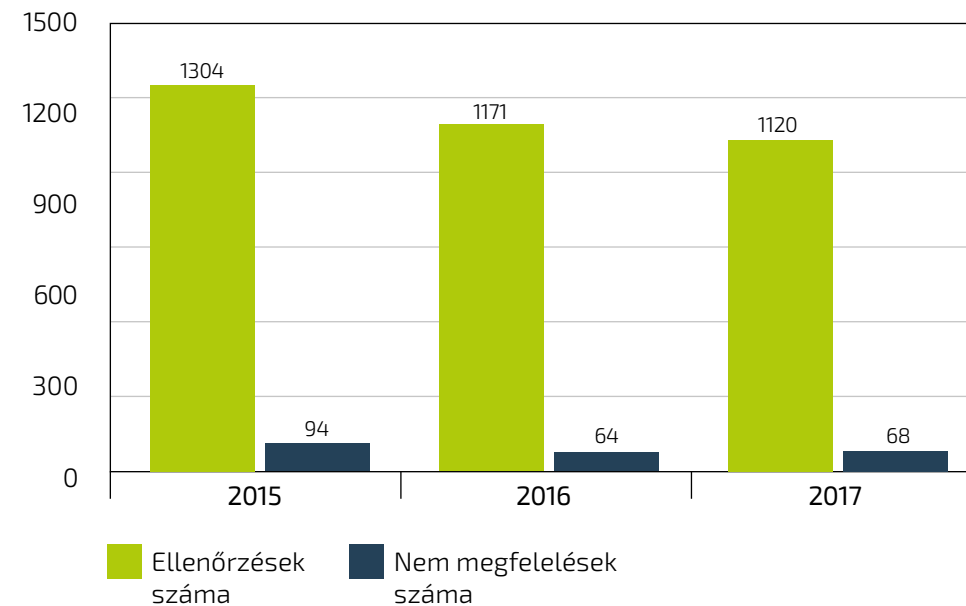
Az antibiotikumok kockázati profilja alapvetően különbözik a legtöbb egyéb készítményétől, mert alkalmazásuk előbb-utóbb rezisztenciához vezet. A viszonylag alacsony szintű ipari megtérülés nem ösztönzi a régiek helyébe lépő új antibiotikumok fejlesztését, így évtizedek óta nem állnak rendelkezésre új módon ható vegyületek a hatékonyságukat veszített gyógyszercsoportok helyettesítésére. Az antimikrobiális szerre rezisztenssé vált mikroorganizmus az élelmiszerláncon keresztül vagy az állatokkal való közvetlen érintkezés útján áttérjedhet az állatokról az emberekre, és súlyos közegészségügyi problémákat okozhat. Kialakulhatnak úgynevezett multirezisztens baktériumtörzsek is, amelyek a ma rendelkezésre álló antibiotikum-arsenállal már nem kezelhetők. Ezért a Nébih különös hangsúlyt fektet arra, hogy egy antibiotikum dokumentációjának értékelése során minden esetben felmérje, hogy a készítmény használata milyen veszélyt jelent az antimikrobiális rezisztencia terjedése szempontjából.

Takarmányok ellenőrzése

A Nébih által kiadott hatósági ellenőrzési tervnek megfelelően, a Nébih és a területi szervek hatósági ellenőrzései kiterjedtek a takarmányipari létesítmények és a takarmányok ellenőrzésére is. A takarmányipari létesítmények száma a 2017. évben az előző évhez képest csökkenést mutatott. 2017. év végén 5.561 takarmány-előállító és -forgalmazó létesítmény szerepelt a hatósági nyilvántartásban a 2016. évi 6.886 létesítménnyel szemben. A takarmányt előállító létesítmények száma 982, a forgalmazó létesítmények száma (beleértve a takarmányt is forgalmazó kereskedelmi egységeket) pedig 4.579 volt 2017-ben.

Az élelmiszerlánc-felügyelet során elvégzett takarmány-előállító- és forgalmazó létesítményellenőrzések száma 1.120 volt. Az ellenőrzések kiterjedtek a létesítmények működésének, minőségirányítási és önellenőrzési rendszerének ellenőrzésére és a termékek vizsgálatára. Az éves monitoring mintavételi tervnek megfelelően megtörténtek a mintavételek és a minták vizsgálata kiterjedt az élelmiszer- és takarmány-biztonsági és minőségi paraméterekre.

A takarmány-létesítmények hatósági ellenőrzése során feltárt nem-megfelelőségek száma 2017-ben 68 volt (2016-ban 64). A hatóság 2017-ben 25 esetben alkalmazott figyelmeztetést a takarmányok ellenőrzése kapcsán. Bírság kiszabására 40 esetben került sor, összesen 24.472.271 Ft összegben. Ez a 2016. évhez képest nagyobb számú és összegű bírságot jelent. Tevékenység korlátozására a tavalyi évben 3 esetben volt szükség a 2016. évi 9 esethez képest.

20. ábra: Takarmány ellenőrzések és nem-megfelelőségek száma (2015-2017)

A takarmányok laboratóriumi vizsgálaton alapuló ellenőrzése során feltárt hibák jellemzően minőségi problémák voltak. A takarmányok vonatkozásában a 2017. évben összesen 5.439 tétel került vizsgálatra, amiből 316 tételnél állapított meg a hatóság hibát.

Állategészségügyi és állatvédelmi ellenőrzések, állattenyésztési felülvizsgálatok

Állatjóléti tárgyú ellenőrzés lefolytatására 2017. évben összesen 15.706 alkalommal került sor, melyen 210 meg nem felelést tapasztalt a hatóság. Az ellenőrzések kiterjedtek többek között állattartó telepekre, állatszállításokra, vágóhidakra, állatkísérleti helyekre, állatkertekre, valamint a gyepmesteri telepekre, állatmenhelyekre, cirkuszenaszériákra. A hazánk területén engedéllyel rendelkező 100 gyepmesteri telepet 98 alkalommal, a nyilvántartásba vett 97 állatmenhelyet

pedig 62 alkalommal ellenőrizték a szakemberek. Az országban működő 4 állandó cirkuszménaszéria 5, míg a 66 vándorcirkusz ideiglenes menaszériájának jogszabálynak való megfelelése 60 alkalommal került ellenőrzésre. A kiszabott állatvédelmi bírságok száma (2016: 59 eset; 2017: 40 eset) csökkenést mutat, összege 2017-ben 18.345.000 Ft volt.

A Nébih által szervezett állatjóléti felelős képzések keretében 2017. során két alkalommal, összesen 111 személy szerzett állatjóléti felelős bizonyítványt. A vágóhídi állatjóléti tisztviselők, illetve a vágóhídi dolgozók részére megtartott képzéseken részt vett személyek közül előbbi munkakörre 21, míg utóbbira 86 személy részére adott ki a Nébih bizonyítványt. Az Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács a tárgyévben az előző évihez képest (222) több, összesen 271 állatkísérleti engedélykérelmet bírált el.

A 2017-ben 86 esetben történt már meglévő állategészségügyi export bizonyítványok módosítása, vagy teljesen új bizonyítvány bilaterális tárgyalása harmadik országbeli hatóságokkal. Az új bizonyítványok a magyar export új célterületeit tükrözik. A hagyományos balkáni piac (Albánia, Montenegró, Koszovó, Szerbia, Macedónia) mellett több ázsiai ország (Japán, Kína, Dél-Korea, Tajvan, Thaiföld, Hongkong) és közel-keleti és afrikai állam (Egyesült Arab Emírátságok, Szaúd-Arábia, Ománi Szultánság, Egyiptom, Marokkó, Tunézia, Algéria, Libanon, Líbia, Bahrein, Jordánia, Irán, Katar, Kenya, Kongó) esetén került exportbizonyítvány-minta jóváhagyásra, jellemzően hús és húskészítmények, tej és tejtermékek, élő szarvasmarha, keltetőtojás és napos baromfi, valamint állateledel kivitelére. Olyan közel-keleti országokkal sikerült megtárgyalni a kérődző állatfajok kiszállítási feltételeit, mint Jordánia, Egyesült Arab Emírátságok, Szaúd-Arábia, Kuvait, Líbia. Az Eurázsiai Gazdasági Unió (Oroszország, Kazahsztán, Fehéroroszország) felé történő élőállat-, illetve állati eredetű termékek exportjának koordinálására vonatkozó eljárásrend kiegészült több, orosz jogszabály magyar nyelvű fordításával.

Magyarországról 2017-ben 14.319 (2016: 27.923) élőállat-szállítmány került kiszállításra, amelyből 3.868 szállítmány képezte a tényleges exportot különböző harmadik országokba, 22.413.420 állattal. Megállapítható, hogy a kiszállítások döntő többsége továbbra is EU tagállamokba irányult. Új exportcélpontok között szerepel Katar, Nepál, Uganda, Ghána és Szaúd-Arábia.

Faj	Összes szállítmány (db)	Állatlétszám (db)	Fő piacok
Ló	1 262	2 579	EU, Törökország
Szarvasmarha	4 760	191 461	EU, Libanon, Izrael, Orosz Föderáció, Törökország
Sertés	1 575	426 119	EU, Moldovai Köztársaság, Bosznia-Hercegovina
Juh, kecske	2 288	657 186	EU, Libanon, Jordánia
Baromfi	4 434	77 974 043	EU, Moldovai Köztársaság, Üzbegisztán

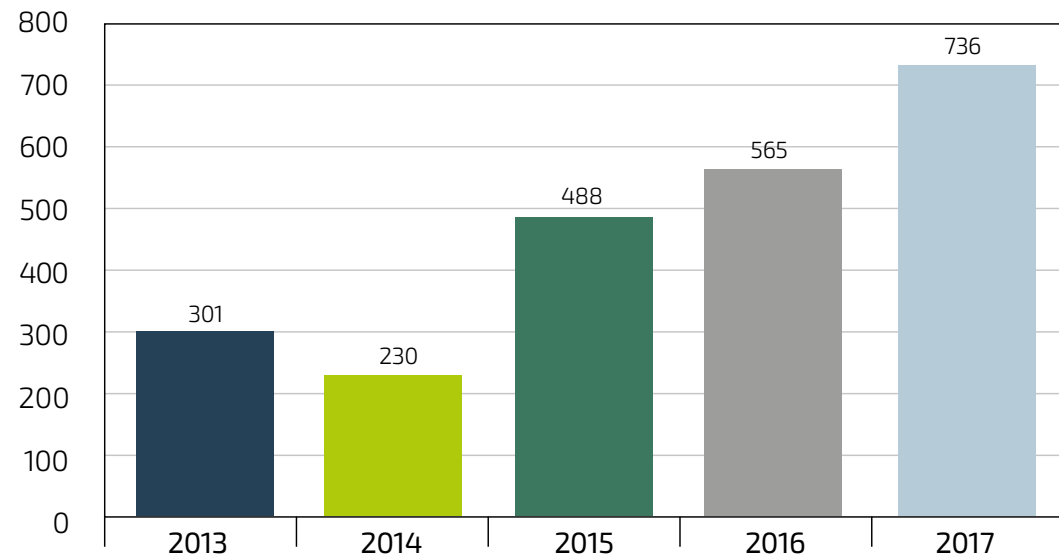
12. táblázat: Élőállat-kiszállítások az EU-ba és harmadik országokba (2017)

A tagállamokból beérkező élőállat-szállítmányok száma 2017-ben 13.112 volt. A hatóság 5.800 ellenőrzést végzett (iratellenőrzést, azonosságvizsgálat, fizikai vizsgálat, laborvizsgálat, állatvédelmi ellenőrzés).

Az állategészségügyi határállomások által ellenőrzött élőállat-szállítmányok száma 283 volt, visszautasítás nem történt. Az állat-egészségügyi-ellenőrzés-köteles élelmiszer szállítmányokból 3.377 szállítmány került beléptetésre, 21 szállítmány került visszautasításra.

Az Ukrajnával határos határátkelőhelyeken az afrikai sertéspestis betegség miatt folyamatos járványvédelmi intézkedéseket alkalmazott a hatóság, annak érdekében, hogy a betegség behurcolásának kockázata a legkisebbre csökkenjen. Ukrajnából az Unió területére a határszakaszokon belépő, nem kereskedelmi célú, személyes poggyászból származó állati eredetű élelmiszerek folyamatosan elkobzásra kerülnek. 2017. évben 8.116 kg élelmiszert koboztak el. 41 alkalommal összesen 44 db elkobzott hústermék minta laborba küldése történt afrikai sertéspestis vírusának kimutatása céljából, melyből egy minta eredménye lett pozitív. Ezen kívül az összes külföldről

belépő/visszatérő élőállat szállító jármű ellenőrzése is megtörtént. Az utasforgalomban elhelyezett fertőtlenítő szőnyegek továbbra is biztosítják valamennyi belépő jármű kerékfertőtlenítését. A teherforgalomban a kamionok kerékfertőtlenítő szőnyegen és fertőtlenítő kapun haladnak át. Az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer (ENAR) ellenőrzések tapasztalata, hogy az ellenőrzések és a megfelelő célcsoportok kiválasztása eredményeként évről évre csökken a meg nem felelések száma. Az elmúlt évben a hatóság továbbra is azokat a szarvasmarha és juh/kecske tenyészeteket ellenőrizte hatványozottan, amelyeknél dokumentációs, jelentésbeli hiányosságok jelentkeztek. A 2017. évben azon sertéstartó tenyészetek is a hatóság látókörébe kerültek, ahol az utóbbi 5 évben az adatbázis adatai alapján nem történt állatmozgás. Az egyes állatfajokra vonatkozó állat-egészségügyi ellenőrzések száma 19.618 volt. 2017-ben 40 ellenőrzés során találtak meg nem felelést a szakemberek. Bírság kiszabására 3 esetben került sor, mindösszesen 330.000 Ft összegben.

21. ábra: A Melléktermék Bevallási Rendszerben (MEBER) leadott éves állati melléktermék jelentések száma (2013-2017)

Az állati melléktermékekhez kapcsolódó gazdálkodói ellenőrzések száma 1.218, a meg nem felelések száma 8 és a bírságok összege 3.350.000 Ft.

A szarvasmarha, sertés, juh, kecske, ló, baromfi, hal, nyúl, prémes-állat, galamb, és méh fajtákat, valamint az őshonos fajtákat érintő tenyésztő szervezetek felülvizsgálata és ellenőrzése éves terv alapján történik. 2017-ben több mint 1.000 helyszíni ellenőrzést végeztek az állattenyésztési szakemberek. 9 esetben került sor bírság kiszabására, mintegy 900.000 Ft értékben.

Állategészségügyi programok és vizsgálatok

2017-ben is folytatódtak a fertőző állatbetegségek behurcolásának, elterjedésének megállapítására szolgáló monitoring programok. A Nébih laboratóriumaiba összesen 1.101.859 minta érkezett vizsgálatra 2017-ben, amelyből 2.200.090 vizsgálatot végeztek. A laboratóriumok valamennyi bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség vizsgálatára meghirdetett nemzetközi körvizsgálatban (pl.: ASP, KSP, RSzKF, „hólyagos betegségek” TSE/BSE, veszettség, AI, baromfipestis, brucellozis, Q-láz) részt vettek, valamennyit megfelelő eredménnyel zárták le.

Miért került sor az állatdiagnosztikai laboratórium korszerűsítésére?

„A kórokozók genetikai anyagának kimutatására épülő molekuláris biológiai vizsgálatok nagyarányú térnyerése és a biológiai biztonsági feltételek egyre szigorodó követelményei az épületek, laboratóriumok korszerűsítését teszik szükségessé, ezért 2017-ben átalakítottuk a Nébih Debreceni Immunológiai, Viroológiai és TSE laboratóriumának molekuláris részlegét. Laboratóriumunk új, fokozott biológiai biztonságot is kielégítő molekuláris biológiai részlegét, mintegy 110 millió forintos költséggel alakítottuk ki. A laboratórium zárt, oda csak a beosztott munkatársak léphetnek be. A fokozott biológiai veszélyt jelentő minták vizsgálatra való előkészítése negatív nyomású légtérben, azon belül is elszívófülkében történik. Ebből a helyiségből a dolgozók csak teljes öltözetváltást és fertőtlenítést követően jöhetnek ki. Az ártalmatlanított vizsgálati anyagot egy másik, teljesen szeparált térben mérik össze a reagensekkel és a kész „keveréket” a detekciós szobában (műszerszobában) elhelyezett gépeken futtatják. A minta beérkezésétől

a vizsgálati eredmény kinyomtatásáig, nagyságrendileg 5 óra telik el, ami európai viszonylatban is kiemelkedő eredménynek számít. Ez az új laboratóriumi részleg, a legnagyobb kockázatúnak ítélt ukrán és román határ melletti területeken, az Országos Főállatorvos által elrendelt megerősített passzív surveillance során beérkező minták esetében, a vaddisznó kilövése és a vizsgálati eredmény kiadása közti időt 24-36 órára rövidíti le."

Kérődző állatok betegségei

GÜMŐKÓR

2017-ben 16.669 szarvasmarha-állomány – 445 házi és vadon élő emlősállat – került vizsgálatra a gümőkór mentesség ellenőrzés során. Két szarvasmarha-állományban mutatták ki a gümőkóros fertőzöttséget a laboratóriumi vizsgálatok. Ettől függetlenül Magyarország 2017-ben továbbra is megőrizte gümőkórtól hivatalosan mentes minőségét. Két dunántúli megyéből (Komárom-Esztergom és Somogy) származó vaddisznó mintáiból 18 esetben lehetett kimutatni a *Mycobacterium caprae* kórokozót. Ezekben a megyékben különösen figyelni kell a legeltetett szarvasmarha állományokra, hogy a fertőzött vadállatoktól történő visszafertőződés kockázata minimalizálható legyen.

SZARVASMARHA BRUCELLÓZIS, SZARVASMARHÁK ENZOOTIKUS LEUKÓZISA

Szarvasmarha brucellózis felderítésére több mint 400 ezer, míg a szarvasmarha-leukózis kapcsán több mint 200 ezer vizsgálatot végeztek el a szakemberek az elmúlt évben. Hazai szarvasmarha állományaink 99,898%-a hivatalosan mentes szarvasmarha brucellózistól. A fertőzés nem került megállapításra egy állományban sem. Szarvasmarha brucellózis felderítésére 437.848 vizsgálat történt. Brucellózis 2017-ben sem került diagnosztizálásra. Szarvasmarhák enzootikus leukóziisa kapcsán 224.075 vizsgálat került elvégzésre az elmúlt évben. A szarvasmarha állományok 99,3685%-a mentes a betegségtől. A betegség megerősítését/kizárását célzó vizsgálatok (virologiai, PCR) negatív eredménnyel zárultak.

BRUCELLA MELITENSIS

A *Brucella melitensis*-től való mentesség ellenőrzéseként és szállításokhoz kapcsolódóan juhokból és kecskékből 70.546 vizsgálatot végzett a Nébih laboratóriuma. Valamennyi negatív eredményre vezetett. Magyarország megőrizte *Brucella melitensis*-től való hivatalosan mentes státuszát.

BŐRCOMÓSODÁSKÓR (LUMPY SKIN DISEASE; LSD)

A bőrcsomósodáskór az elmúlt néhány évben nagy kiterjedtségű, súlyos gazdasági következményekkel járó járványt okozott Európa délkeleti területein. A vakcinázásra való felkészülés mellett a betegség korai felismerése érdekében a Nébih képzéseket tartott hatósági állatorvosok részére. A bőrcsomósodáskór gyanújának kizárására 2017-ben a Nébih 69 mintát vizsgált meg.

TSE, BSE

A BSE-gyorstesztel több mint 13 ezer szarvasmarha mintát, továbbá közel 18 ezer, főleg juh, ill. más állatfajtól származó mintát vizsgáltak meg a szakemberek. Juhok esetében évente minimum 20.000 18 hónaposnál idősebb állatot kellene vizsgálni, de nem érkezett be elegendő számú minta, így az ország nem tudta teljesíteni az uniós kötelezettségét. Tizennégy esetben állapítottak meg atipikus surlókórt (scarpie). Klasszikus scrapie és szarvasmarha BSE egyetlen esetben sem fordult elő, így Hazánk továbbra is az elhanyagolható kockázatú országok közé tartozik BSE szempontjából. TSE/Kóros prion kimutatására irányuló-gyorstesztel 13.552 szarvasmarha mintát, továbbá 18.456 juh, 268 kecske, 26 bivaly és 25 vadon élő kérődző mintát vizsgáltak meg a szakemberek.

KÉKNYELV BETEGSÉG

A kéknyelv betegség vírusának kimutatására szolgáló PCR módszerrel 2017-ben közel 124 ezer mintát dolgozott fel a Nébih állat-egészségügyi diagnosztikai laboratóriuma. A *Culicoides* vektorok entomológiai vizsgálata során 240 csapdatartalomban több mint 6.000 *Culicoides*-t

azonosítottak faj-, illetve fajkomplex szinten. A kékenyelv betegség nem került megállapításra az elmúlt évben.

KECSKÉK ARTHRITIS-ENCEPHALITISE (CAE)

A Nébih laboratóriuma közel 900 ELISA vizsgálatot végzett a kecskék arthritis-encephalitis vírus ellenanyag kimutatására, melyből 150 esetben állapítottak meg pozitivitást.

Sertés betegségek

KLASSZIKUS SERTÉSPESTIS

Az elmúlt vadászati évben is folytatódott a vaddisznó állományban a klasszikus sertéspestis (KSP) felderítési (surveillance) program, amelynek keretében összesen 7.707 vérminta szerológiai (ELISA) és 647 szervminta virológiai (PCR) vizsgálata történt meg. 2017-ben, az ezt megelőző hét év eredményeivel megegyezően, víruspozitív esetet nem állapított meg a laboratóriumi vizsgálat. Az utolsó víruspozitív egyed kimutatására 2009-ben került sor.

Házi sertésállományok esetében, a KSP-re irányuló – a megerősített passzív surveillance keretében végzett – valamennyi virológiai vizsgálat negatív eredményre vezetett. Ezen felül – az elsősorban kereskedelmi célból végzett – szerológiai vizsgálatok is negatív eredménnyel zárultak. Magyarország megtartotta klasszikus sertéspestistől mentes státuszát.

AFRIKAI SERTÉSPESTIS

Az európai járványügyi helyzetre való tekintettel az elmúlt vadászati évben afrikai sertéspestis (ASP) felderítési (surveillance) program keretében 8.188 vaddisznó virológiai (PCR) vizsgálat történt meg negatív eredménnyel. Házi sertésből a megerősített passzív surveillance program keretében ASP-re 1.014 PCR vizsgálatot végzett a Nébih laboratóriuma, negatív eredménnyel. Az ukrán határon elkobzott, sertéshúsból származó élelmiszerekből összesen 47 negatív eredményű és egy pozitív eredményű virológiai (PCR) vizsgálat történt. Összességében a 2017-ben ASP irányában, több mint 9.000 laboratóriumi vizsgálatra került sor.

AUJESZKY-BETEGSÉG

A sertésállományok Aujeszky-betegsége felderítése céljából 107.762 állat vizsgálatára került sor 2017-ben. Az ország mentességének fenntartása érdekében a 10.781 magyarországi sertéstelep közül 5.454 telep állatait vizsgálták meg a szakemberek. Egy állomány fertőzöttségét állapították meg a laboratóriumi vizsgálatok. Az állomány felszámolásra került.

PRRS

2017-ben tovább folytatódott a sertésállományok a sertés reprodukciós zavarokkal és légzőszervi tünetekkel járó szindrómájától (PRRS) való mentesítési programja, melynek keretében 2017 novemberétől már az ország teljes területe a mentesítési program alá vont területnek minősül. 2017-ben összességében 220.372 vizsgálatot végzett el az állategészségügyi laboratórium. A program eredményeképpen 2017. december 31-én Vas, Zala, Baranya, Somogy, Tolna, Fejér, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén megyék teljes területe vált mentessé a PRRS-től. Ezen felül Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Komárom, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém megyék több járása is hivatalos mentes státuszú. Így az ország 175 járásából, 126 (72%) járás sertésállománya PRRS-mentes. E mellett Magyarország valamennyi vizsgált kislétszámú sertésállománya (több mint 22.000 koca) is mentes minősítésű. A kislétszámú állományokról továbbra is elmondható, hogy megtartották az előző évi mentes státuszukat.

SERTÉS BRUCELLÓZIS

2017-ben sertésből 444 esetben végeztek brucellák kimutatására irányuló bakteriológiai vizsgálatot a laboratórium munkatársai. A vizsgálatok negatív eredménnyel zárultak minden esetben. A vaddisznók Brucella-monitoringja során 126 állat került vizsgálatra, amelyek közül 9 állat bizonyult *Br. suis* bv. 2 fertőzöttnek.

Veszettség

2017-ben több mint háromezer vadon élő és több mint hatszáz háziállat veszetségre irányuló vizsgálata történt meg. Ebből három esetben mutatta ki a laboratórium a veszetség vírusát. 2017 tavaszán és őszén Magyarország területének közel kétharmadán, 66.884 km²-en, a Dunától keletre valamint a Dunántúl déli részén történt a vadon élő ragadozók veszetség elleni immunizálása vakcina tartalmú csalétek kisrepülőgépes kiszórásával a Nébih szervezésében. A rókák immunizáltságának ellenőrzése során több mint kétezer ELISA, és közel háromezer OTC (Oxy-tetracycline) marker vizsgálatát végezte el a laboratórium. A 2016/2017 vadászati évben a vizsgált rókák 72,0%-a vette fel a csalétket. 2017-től az EU az arany sakálók vizsgálatát is támogatja, ebben a fajban 75,0% volt azoknak az egyedeknek az aránya, melyek a csalétekkel érintkeztek. Emberi fertőződésre, megbetegedésre 1994 óta nem került sor Magyarországon.

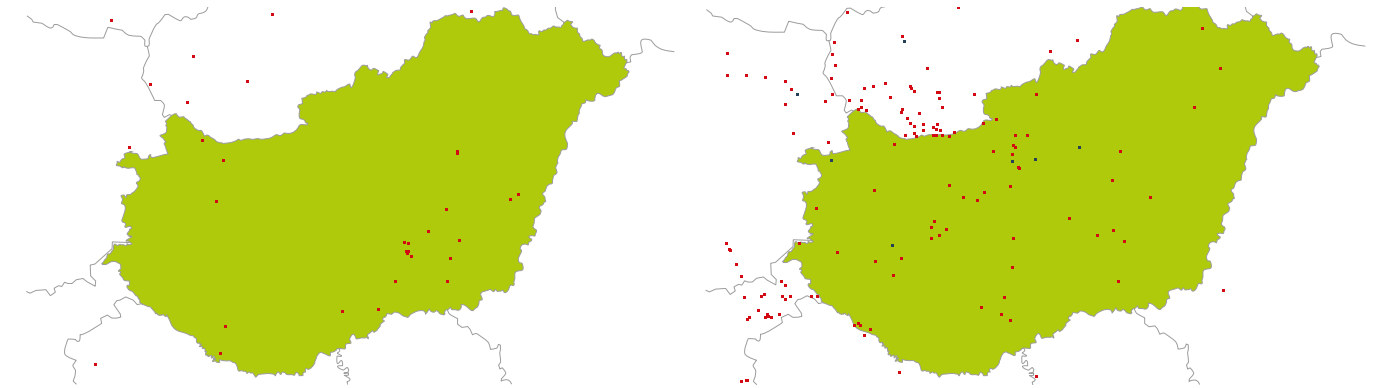
Fertőző kevésvérűség

A 2017. évben 20.537 vizsgálatot végeztek a szakemberek ló fertőző kevésvérűség ellenanyag kimutatása céljából. A vizsgálatok során 3 pozitív lovat talált a laboratórium. Ezeket az állatokat a magyar lóállomány egészségének védelme érdekében le kellett ölni.

Madárinfluenza

2017-ben madárinfluenza felderítésére a háziszárnyasok és tenyésztett vadmadarak, továbbá vadon élő madarak mintái érkeztek, amely során 149.880 minta vizsgálata történt meg.

A 2016 novemberében kitört magas patogenitású madárinfluenza járvány 2017 első felében is folytatódott. 2017. április végéig 21 esetben baromfiállományban, 59 esetben vadmadarakban, 5 esetben pedig fogságban tartott madarakban mutatta ki a Nébih laboratóriuma a H5N8-as szerotípust.

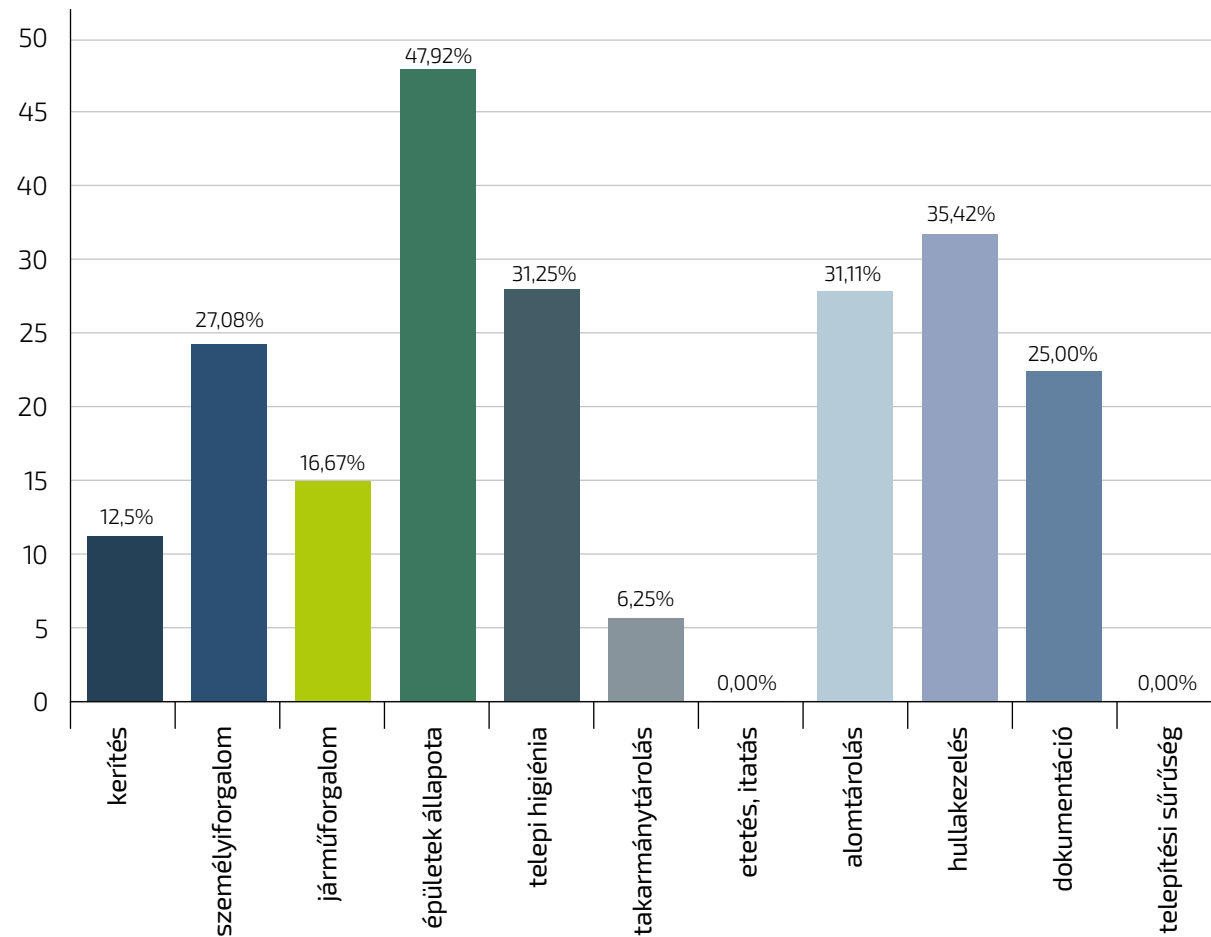
HPAI kitörések baromfiban 2017-ben

HPAI kitörések vad- (kék) és fogságban tartott madarakban (piros) 2017-ben

22. ábra: HPAI kitörések (2017)

A 2016-2017-es járvány során összesen 240 gazdaságban került megállapításra a fertőzöttség (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Somogy, Veszprém megyékben). A fertőzött madarak mellett megelőző célú és állatvédelmi leölésekre is sor került a járvány során. Összesen 3,4 millió baromfi került leölésre. Az állattartóknál jelentkező közvetlen kár mintegy 11 milliárd forint volt, amely haladéktalanul kifizetésre került a határozatok jogerőre emelkedését követően. Összesen kb. 220 fő hatósági kolléga vett részt a betegség felszámolásában, a járványügyi költségek mintegy 2 milliárd forintot tettek ki. A fertőzött telepek újbóli betelepítésére vonatkozóan egységes eljárás került kidolgozásra, mely intézkedés célja, hogy a baromfitartó gazdaságok járványvédelmének megerősítése révén csökkenjen a vadmadarak általi fertőzés lehetősége.

Magyarország a magas patogenitású madárinfluenzától való mentességét 2017. augusztus 24-én nyerte vissza. Ezt követően a Nébih a megyei hatósági kollégákkal kiemelt céllenőrzéseket tartott a vízi szárnyas telepek járványügyi felkészültségére vonatkozóan. Az ellenőrzés a járvánnyal leginkább sújtott megyékben, 50 állattartó telepen, a 3/2017-es Országos Főállatorvosi Határozat szempontrendszer alapján történt.

23. ábra: Hibatípusok százalékos előfordulása (2017)

Salmonella gyérítési program

2017-ben folytatódott a baromfiállományok Salmonella baktériumok előfordulásának Európai Unió által társfinanszírozott gyérítési programja. A program célkitűzése, hogy a tenyésztóú, brojlercsirke, tenyészpulyka és hízópulyka állományokban 1% alatt, míg tojótyúk állományok esetén 2% alatt legyen a fertőzött állományok száma. Ennek érdekében az Unió társfinanszírozás keretében támogatja a fertőzött állományok felszámolásához kapcsolódó kárenyhítési költségeket, a fertőzés megelőzésére szolgáló vakcinázás költségeit, valamint a fertőzöttség felderítésére szolgáló hatósági mintavételeket és az ehhez kapcsolódó laboratóriumi költségeket is. Hazánk 2017-ben is elérte az Unió célkitűzéseit minden hasznosítási irányban. (Állomány fertőzöttségi ráták: tenyésztóú: 0,6%, tojótyúk: 1,8%, brojler: 0,2%, tenyészpulyka: 0%, hízópulyka 0,1%) Az elmúlt 4 évben mindössze egy alkalommal – 2016-ban tojótyúkok esetében – alakult magasabban a fertőzöttség aránya az Európai Unióban elvártnál.

Halak

A Nébih laboratóriuma több mint 9 ezer halat vizsgált, melynek zöme ponty volt. Az ország 190 gazdaságának 214 járványtani tőegységéből végezték el a szakemberek a koi herpesz vírus (KHV) kimutatására irányuló ellenőrző vizsgálatokat, amelynek során több mint 7 ezer pontyot és koi pontyot, ezüstkárászt, keszegféléket és ponty ivarterméket vizsgáltak molekuláris biológiai módszerrel. A koi herpesz betegséget 2017-ben két gazdaságban állapították meg.

A tavalyi évhez hasonlóan 20 tőgazdaság került kijelölésre a pontyfélék tavaszi virémiája (SVC) előfordulásának ellenőrzésére. A 932 elvégzett szűrővizsgálat alapján vírushordozás nem fordult elő. A pisztrángfélék vércépzőszervi elhalása vírusának (IHNV) és a pisztrángok vírusos vérfertőzése vírusának (VHSV) kimutatására irányuló vizsgálatokat 911 halból (csuka, pisztráng, süllő és tokfélé) végezték el vírusizolációs módszerrel, amelyek valamennyi esetben negatív eredményre vezettek. A Nébih laboratóriuma folytatta az újonnan megjelent ponty ödéma betegség (Carp Edema Virus, Pox vírus) felderítésére irányuló molekuláris biológiai vizsgálatokat. Negyvenegy halgazdaság, valamint horgászto állományában végezték el a ponty ödéma

vírus PCR vizsgálatát. Ennek során 7 megyéből származó 11 állományban mutatták ki a vírust a szakemberek.

Méhek

A nyúlós költésrothadás gyanúja miatt elvégzett vizsgálatok száma több mint 6 ezer, ebből pozitív 3727. A nyúlós költésrothadás miatt leölt méhcsaládok száma 8.054 volt. A laboratórium a mézelő méhek nyúlós költésrothadását az országos szinten beérkezett több mint 6 ezer lép közül 4328-ban állapította meg. A mézelő méhek európai költésrothadását ebben az évben egy esetben diagnosztizálták.

Vadállományban végzett monitoring vizsgálatok

Vaddisznókban 2017-ben is folytatódott a KSP és ASP monitoring program, rókákban pedig a veszettségmentesítési program keretében az immunizálás hatékonyságának ellenőrzése a fent részletezettek szerint. A vadon élő állatok gümőkór monitoringja céljából 13 megyéből összesen 160 minta került vizsgálatra. Két megyéből származó 18 vaddisznó és 1 gímszarvas mintáiból sikerült kimutatni a *Mycobacterium caprae*-t, ami megfelel a korábbi tapasztalatoknak. Brucellózis monitoring keretében 133 vaddisznó került vizsgálatra, amelyek közül egy megyéből összesen 9 állat bizonyult Br. suis biovar 2 fertőzöttnek.

Európai Unió társfinanszírozási programok

2017-ben az Európai Unió a 2016. évi társfinanszírozott állategészségügyi programokra összesen 4.821.089,59 eurót fizetett ki Magyarország részére.

Társfinanszírozott állatbetegség	2016. évi programokra 2017-ben kifizetett EU-s hozzájárulás Euróban
Madárinfluenza	202 541,95 €
Afrikai sertéspestis	191 668,67 €
Klasszikus sertéspestis	32 679,86 €
Veszettség	1 535 670,71 €
Szalmonella	2 647 760,69 €
TSE	190 771,49 €
Kéknyelv betegség	19 996,22 €

13. táblázat: EU-s társfinanszírozási kifizetések 2016. évi állategészségügyi programokra

2017 évi EU társfinanszírozott állategészségügyi programokra az Európai Bizottság Magyarország részére előzetesen 6.151.500 EUR összegre vonatkozó támogatási kérelmet hagyott jóvá. Magyarország 2017 évi EU társfinanszírozott állategészségügyi programokra 4.726.100 EUR összegre vonatkozó támogatási kérelmet nyújtott be az Európai Bizottsághoz.

Társfinanszírozott állatbetegség	2017. évi programokra benyújtott kifizetési kérelem
Madárinfluenza	180 800 €
Afrikai sertéspestis	223 600 €
Klasszikus sertéspestis	35 700 €
Veszettség	1 529 300 €
Szalmonella	2 514 000 €
TSE	212 700 €
Kéknyelv betegség	30 000 €

14. táblázat: EU-s társfinanszírozási kérelmek állategészségügyi programokra (2017)

148/2007. (XII. 08.) FVM rendelet szerinti kifizetések

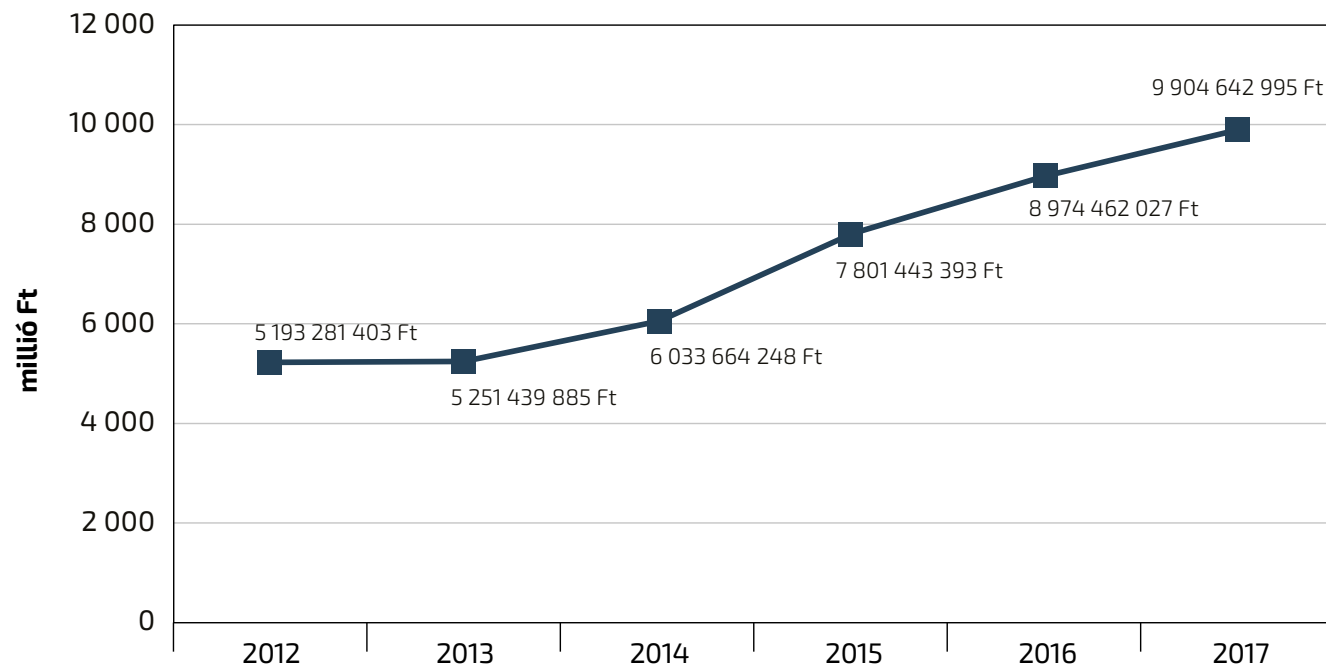
A betegségek felderítése és leküzdése érdekében végzett mintavételek és vizsgálatok részbeni állam által történő finanszírozásának alapját képező rendelet szerinti kifizetések az elmúlt évben az alábbi megoszlást mutatták:

Állatbetegség megnevezése	Kifizetés
Szarvasmarha-tuberkulózis	502 690 503 Ft
Szarvasmarha-brucellózis	661 206 165 Ft
Enzootiás szarvasmarha-leukózis	235 558 700 Ft
Juh/Kecske Brucellózis (<i>Brucella melitensis</i>)	35 145 848 Ft
Aujeszky-féle betegség	101 572 080 Ft
Klasszikus sertéspestis	1 316 520 Ft
Madárinfluenza	3 857 900 Ft
Szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma vagy egyéb lassan kifejlődő betegségek	17 283 205 Ft
Szalmonellózis	311 837 348 Ft
Sertés brucellózis	66 419 320 Ft
PRRS	281 445 260 Ft
IBR/IPV	554 449 680 Ft
Salmonella pullorum	476 700 Ft
Salmonella gallinarum	115 520 Ft
Afrikai sertéspestis	1 262 160 Ft
Sertések hólyagos megbetegedése	108 000 Ft
Kéknyelv betegség	266 693 550 Ft

Állatbetegség megnevezése	Kifizetés
Paratuberkulózis	180 653 010 Ft
Campylobacteriosis	4 734 800 Ft
Listeriosis	7 862 400 Ft
Myxomatózis elleni vakcinázás	70 400 050 Ft
Nyulak vérzéscsökkentő betegsége (RHD) elleni vakcinázás	89 984 380 Ft
Kapcsolódó állat-egészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás	6 325 574 324 Ft
Koi Herpes Virus (KHV)	2 354 000 Ft
Pontyfélék tavaszi virémiája (SVC)	52 400 Ft
Takonykór (Malleus)	3 148 690 Ft
Lovak fertőző kevésvérűsége (FKV)	9 174 372 Ft
Kecskék arthritis-encephalitise (CAE)	902 280 Ft
Maedi-visna	21 254 180 Ft
Mycoplasma agalactiae (kecske és juh fertőző elapasztása)	8 400 Ft
Chlamydia abortus	27 886 600 Ft
Juh/Kecske Brucellózis (<i>Brucella ovis</i>)	24 110 230 Ft
Lépfene	95 104 420 Ft
Összesen:	9 904 642 995 Ft

15. táblázat: 2017-es kifizetések

A rendelet szerinti összes kifizetés az elmúlt hat évben a következő tendencia szerint alakult.

24. ábra: **Összes kifizetés 2012-2017.**

Az összes kifizetés hat év alatt 5,2 milliárd forintról 9,9 milliárd forintra növekedett, vagyis 90%-al emelkedett. Az összes támogatásnak még a tavalyi évben is majdnem kétharmad részét (63,9%) a „Kapcsolódó állategészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás” jogcím tette ki, melyet jellemzően az állattartók gyógyszerköltségeinek csökkentése érdekében a forgalmazók hívnak le. Ez a tavalyi évben 6,3 milliárd forintot jelentett. Növekedett a kényelv betegsége (266 millió Ft), a gümőkór (502 millió Ft) és lépfené (95 millió Ft) történt kifizetések összege. Madárinfluenza (3,8 millió Ft) és afrikai sertéspestis (1,2 millió Ft) esetében is emelkedés tapasztalható az igénybe vett támogatások összegének tekintetében, melyre magyarázat lehet a térségünkben kialakult járványhelyzet.

Ugrásszerűen megnőtt juhok és kecskék esetében a *Brucella melitensis*re (35 millió Ft), a *Brucella ovis*ra (24 millió Ft) valamint a *Chlamydia abortus*ra (27 millió Ft) igénybe vett támogatások összege.

Élelmiszer és takarmány-előállítás, -forgalmazás, vendéglátás ellenőrzése

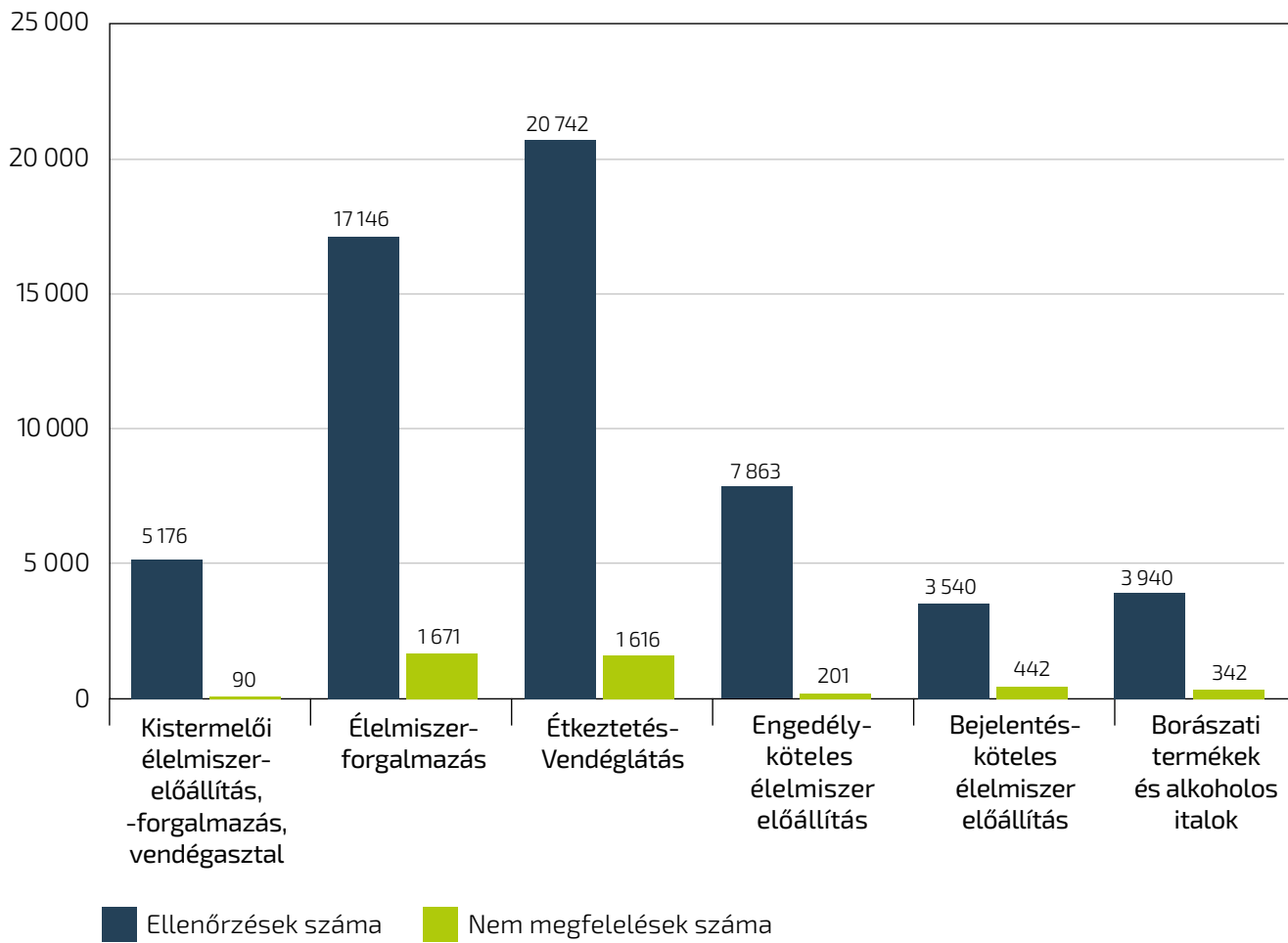
A terv szerinti ellenőrzéseket és mintavételeket a szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzések egészítik ki, melyek keretében az adott időszakra jellemző termékekre, ezekhez kapcsolódó ágazatokra és értékesítési formákra kerül a hangsúly.

Élelmiszer és takarmány-előállító- és -forgalmazó létesítmények ellenőrzése

2017-ben az élelmiszer-előállító- és forgalmazó létesítményeket érintő ellenőrzések száma 59.419 volt. A hatóság az ellenőrzések során 3.224 esetben szabott ki bírságot, összesen 546.922.357 Ft értékben. Takarmány-előállítással és -forgalmazással kapcsolatban 40 esetben történt bírság kiszabása 24.472.271 Ft értékben, ebből takarmányellenőrzési bírság 23 esetben került takarmány-előállító és -forgalmazó helyen kiszabásra 16.721.985 Ft értékben.

Kiszabott bírságok		2016.	2017.
1. Élelmiszer-ellenőrzési bíróság	száma (db)	1 552	1 440
	összege (Ft)	305 516 308	244 404 970
2. Takarmány-ellenőrzési bíróság	száma (db)	10	23
	összege (Ft)	1 308 453	16 721 985
3. Élelmiszerlánc-felügyeleti bíróság	száma (db)	1 807	1 586
	összege (Ft)	372 458 316	293 114 003
1.-3. összesen: 194/2008. (VII. 31.) Korm.r. szerinti összes bíróság	száma (db)	3 369	3 049
	összege (Ft)	679 283 077	554 240 958
4. Minőségvédelmi bíróság (bor)	száma (db)	69	58
	összege (Ft)	26 709 828	12 105 325
5. Egyéb bíróság (pl.: eljárási, helyszíni)	száma (db)	98	157
	összege (Ft)	12 097 844	5 048 345
1-5. összesen	száma (db)	3 536	3 264
	összege (Ft)	718 090 749	571 394 628

16. táblázat: Összesítés a megyei kormányhivatalok és a Nébih által kiszabott bírságokról (2016-2017)

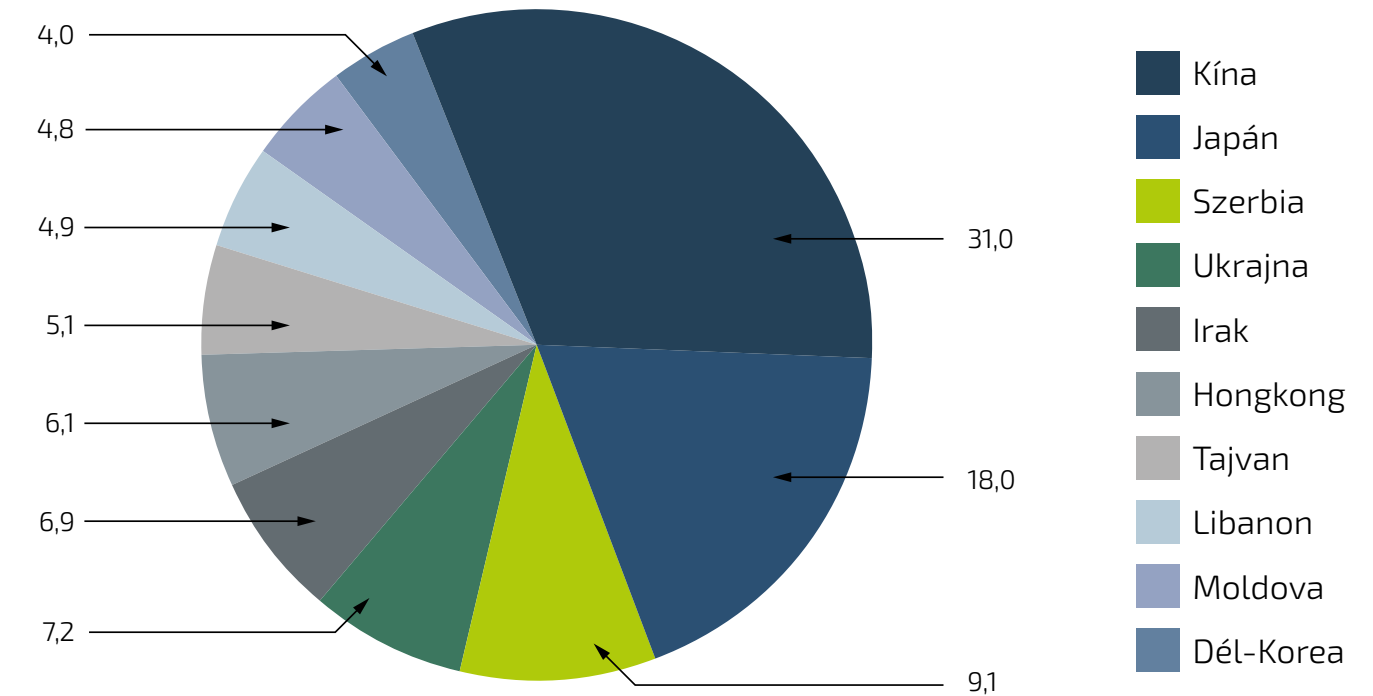

25. ábra: Élelmiszerbiztonsági ellenőrzések száma (2017)

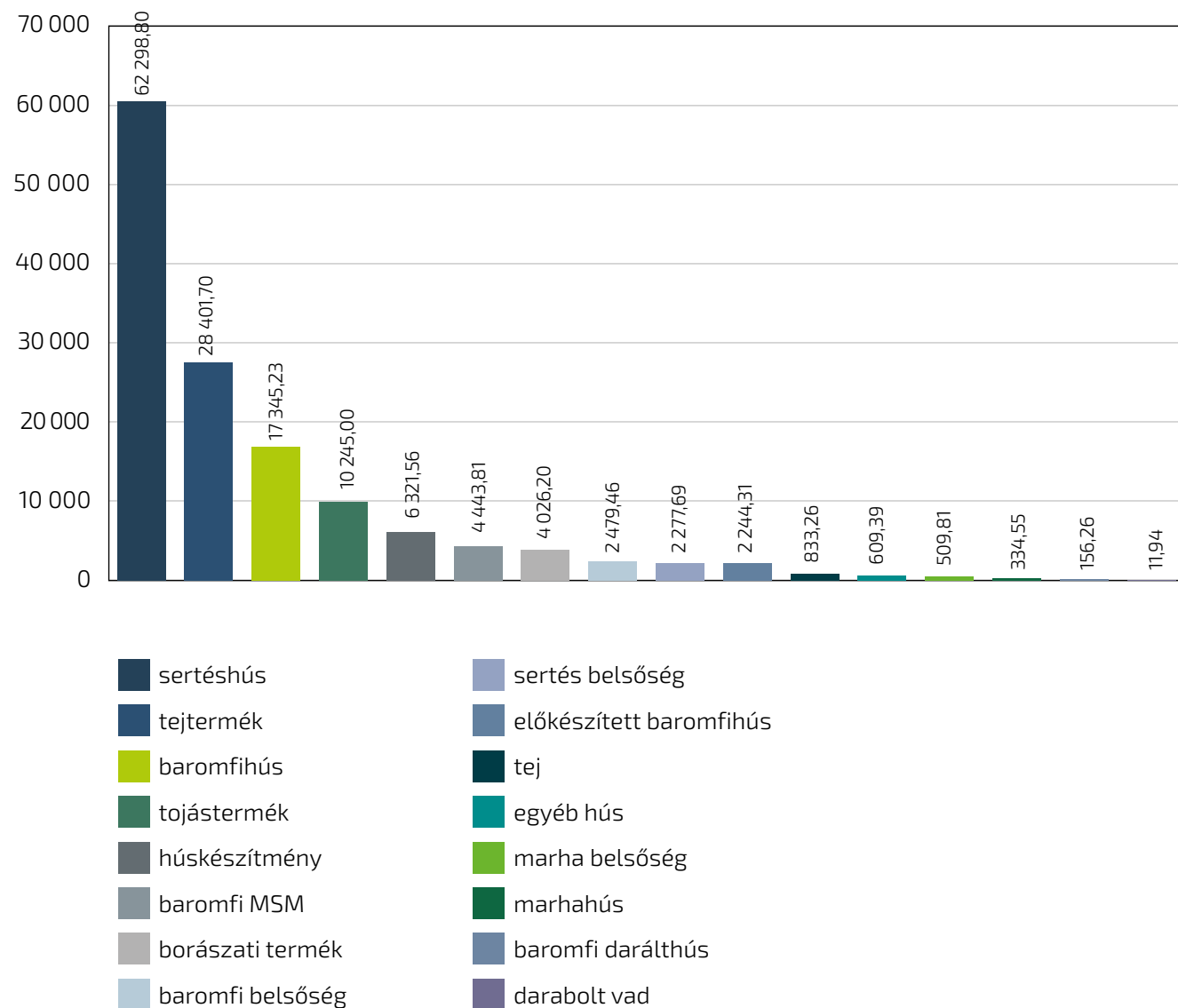
2017. év végén, hazánkban 5.264 darab bejelentés-köteles élelmiszer-előállító létesítmény működött. A bejelentés-köteles élelmiszer-előállítók ellenőrzése során a legtöbb üzemellenőrzés a sütőipari üzemeket, valamint a tartósított zöldség-, gyümölcsfeldolgozó üzemeket érintette; az ilyen típusú üzemek részaránya ugyanis a legmagasabb. A létesítmény-ellenőrzések során leggyakrabban higiéniai hiányosságok és nyomonkövetési hiányosságok miatt kellett a hatóságnak szankcionálnia.

2017-ben az engedélyköteles élelmiszer-előállító létesítmények száma 792, a tejgyűjtők száma 86 és a tojáscsomagolók száma 216 volt. Az év folyamán 44 engedélyköteles létesítmény kezdte meg tevékenységét, 140 létesítmény esetén a hatóság kérte az adatokban történő módosítást, továbbá 50 vállalkozás esetében visszavonta azok működési engedélyét. 35 alkalommal került sor helyszíni ellenőrzésre. A Nébih 2017-ben is ellenőrizte az iskolatej programban résztvevő létesítményeket; egy vállalkozás működése felfüggesztésre került.

Dél-Korea, Kanada, Japán, Szingapúr és az Amerikai Egyesült Államok élelmiszerbiztonsági hatósága 22 hazai, állati eredetű élelmiszer-előállító létesítményben járt auditálni az elmúlt évben. A szingapúri hatóság által végzett rendszeraudit pozitív következményeként a marhahúst és nyúlhúst exportálni szándékozó hazai vállalkozások ezentúl a központi hatóság felterjesztése alapján közvetlenül felkerülhetnek az exportőrök listájára és megkezdhetik a kiszállítást a Nébih engedélyével. A japán élelmiszerbiztonsági hatóság auditálása folyamán pedig az esetleges madárinfluenza járvány ideje alatt kiszállítandó hőkezelt baromfihúsnál elfogadták zónázást, így a jövőben a járvány ideje alatt is ki lehet szállítani a termékeket a megfelelő zónákból. Az exporthoz kapcsolódóan összesen 73 helyszíni vizsgálat történt.

26. ábra: Exportált termékek százalékos megoszlás célország szerint (2017)

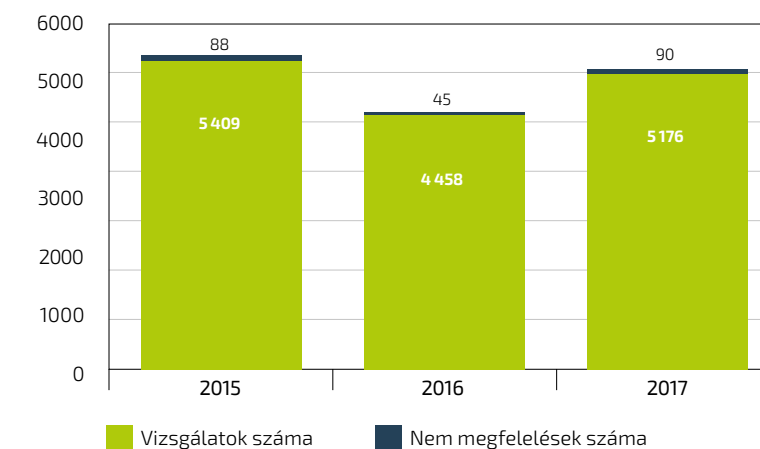

27. ábra: Harmadik országokba kiszállított termékek mennyisége (tonna, 2017)

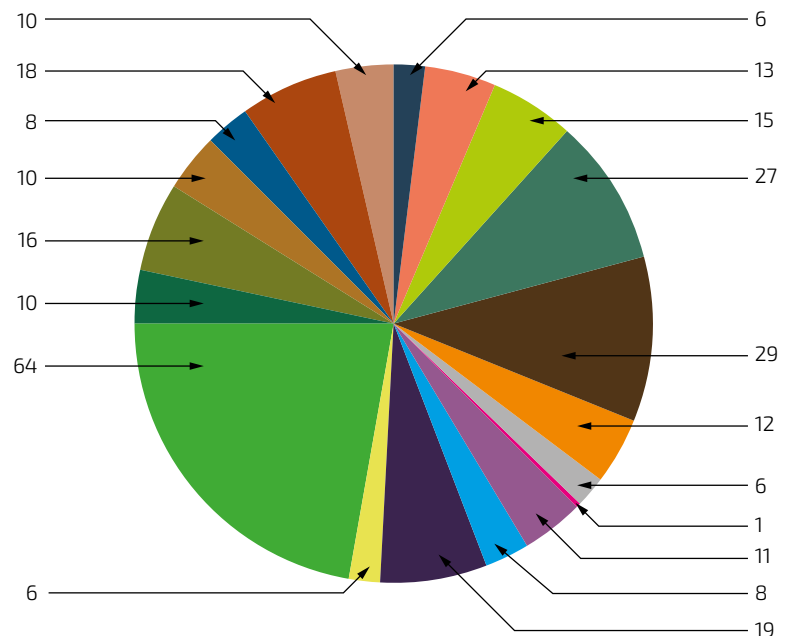
2017-ben 10 élelmiszeripari előállító gyártott oltalom alatt álló élelmiszereket. Az előállítóknál történt hatósági ellenőrzések – egy kivétellel – megfelelést állapítottak meg. Egy esetben – egy bio fűszerpaprika termékénél – nem engedélyezett növényvédőszer hatóanyagot (klorát) mutatott ki a laboratóriumi vizsgálat, az ügyben a szükséges hatósági eljárás lefolytatásra került. Az előállítók mellett a kereskedelmi forgalomban kapható élelmiszerekre is kiterjedt a hatósági ellenőrzés, melyek minden esetben megfelelést mutattak.

Hagyományos különleges termékként hazánkban a „Tepertős pogácsát” (HKT) és a „Pozsonyi kiflit” (HKT) állítják elő, összesen 10 előállítónál. A hatósági ellenőrzések 7 előállítónál megfelelést mutattak, 2 előállítónál kisebb hiba – a termék zsírtartalmának gyakorisága az önellenőrzés keretében – került megállapításra. Egy előállítónál a „Tepertős pogácsa” (HKT) termék nem felelt meg a termékleírás több pontjának sem, a hatóság megtette a szükséges intézkedéseket, az előállító saját döntése alapján befejezte a termék előállítását.

Az élelmiszer-forgalmazó létesítmények száma a 2017. év végén 55.674 volt, az előző évhez képest nőtt az egységek száma. A regisztrált kistermelők száma 17.341 fő volt, amely emelkedést jelent az elmúlt évek adataihoz képest. A helyi termelői piacok száma emelkedett, decemberre elérte a 289-et.

28. ábra: Kistermelői ellenőrzések száma (2015-2017)

29. ábra: **Helyi Termelői piacok száma (2017)**

Vendéglátó-, és étkeztető létesítmények ellenőrzése

2017. évben a vendéglátó-, és étkeztető létesítmények száma 55.786, a létesítményeket érintő ellenőrzések száma 20.769 volt. Az ellenőrzéseken feltárt nem-megfelelőségek száma csökkent: a 2016. évi 1.842-vel szemben 2017-ben 1.633 volt. A vendéglátó étkeztető szektorban tapasztalt jogsértések alapján 2017-ben 963 határozattal 134.226.312 Ft bírságot szabtak ki a hatóságok. (2016-ban 1.088 határozattal a bírság 121.843.870 Ft volt).

A vendéglátó létesítmények hatósági ellenőrzésein feltárt legjellemzőbb hiányosságok a nyomkövetés hiánya, takarítatlanság, nem megfelelő tárolási feltételek, nem megfelelő HACCP rendszerek, nem megfelelő személyi higiénia, stb. A szektorban soha nem látott méretekben érzékelhető a szakképzett munkaerő hiánya.

A közétkeztetés minőségének és biztonságának javítása érdekében a Nébih 2017-ben folytatta a „Minőségvezérelt közétkeztetés” programot, melynek keretében 2017 év végig 3.431 főzőkonyha, és 1.679 tálaló-, melegítőkonyha szemléjére és egységes, nyilvános szempontok szerinti minősítésére került sor, melynek eredményeit a Nébih a honlapján közzéteszi.

Időszak	Minősített létesítmények száma	Ellátottak száma	1		3		3		4		5	
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2015	723	396 097	22	3,04%	85	11,76%	252	34,85%	278	38,45%	86	11,89%
2016	1 891	694 241	158	8,36%	383	20,25%	758	40,08%	499	26,39%	93	4,92%
2017	817	287 673	79	9,67%	136	16,65%	327	40,02%	231	28,27%	44	5,39%
Összesen	3 431	1 378 011	259	7,55%	604	17,60%	1 337	38,97%	1 008	29,38%	223	6,50%

17. táblázat: **Közétkeztető főzőkonyhák minősítésének eredményei 2015-2017.**

Időszak	Minősített létesítmények száma	Ellátottak száma	1		3		3		4		5	
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2016	281	34 699	24	8,54%	38	13,52%	109	38,79%	90	32,03%	20	7,12%
2017	1 398	164 426	66	4,72%	208	14,88%	492	35,19%	482	34,48%	150	10,73%
Összesen	1 679	199 125	90	5,36%	246	14,65%	601	35,80%	572	34,07%	170	10,13%

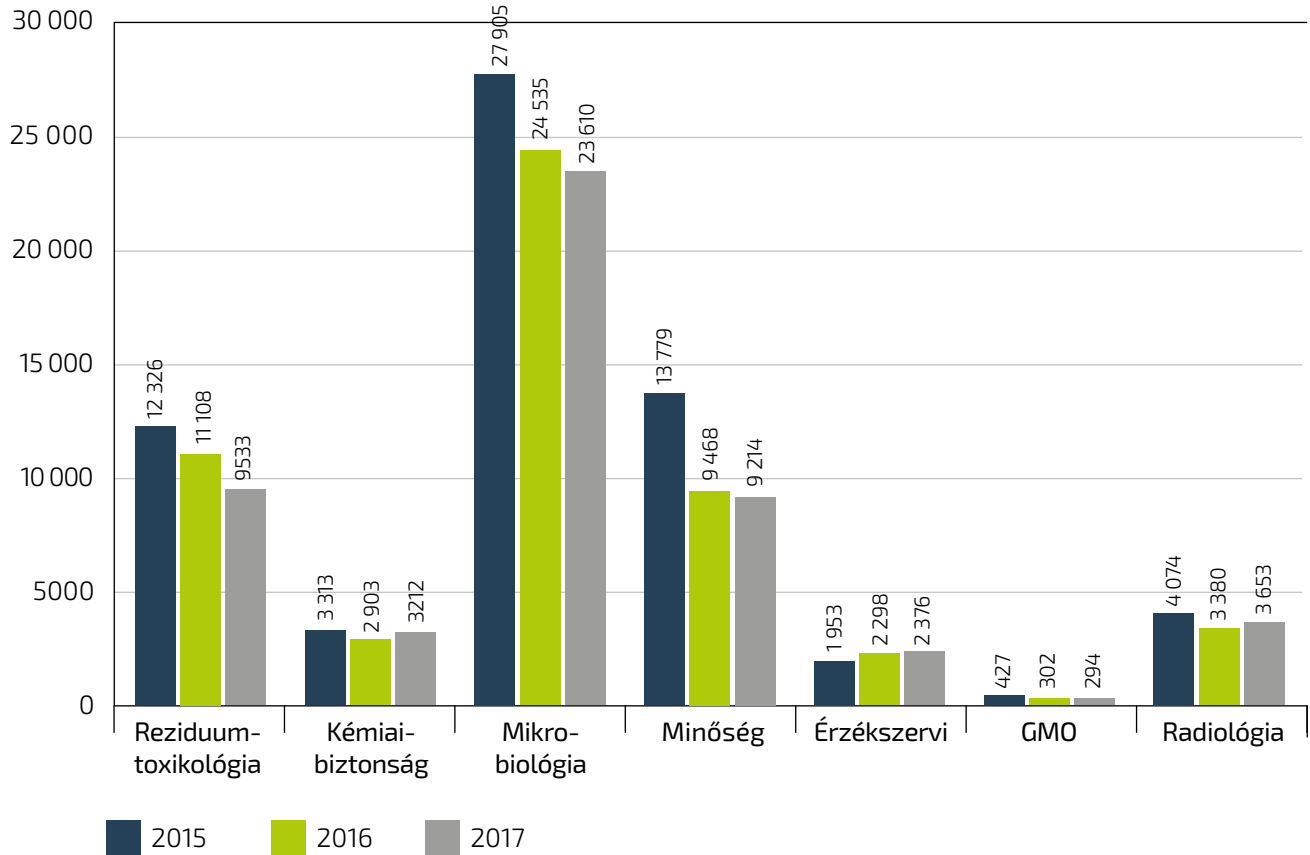
18. táblázat: A közétkeztető tálalókonyhák minősítésének eredményei 2016-2017.

A közétkeztetésben kiszolgált készételek érzékszervi vizsgálatára – külső megjelenés, állomány, íz, illat paraméterek és újként bevezetett pontozásos módszer alapján – 2017. évben összesen 211 db menü minősítése történt meg, ebből 97 menü vizsgálata a mozgó érzékszervi vizsgáló labor-autóban. A vizsgált menük 6%-a kiváló, 28%-a átlag feletti, 51%-a átlagos, 14%-a átlag alatti és 1%-a kifogásolt volt. Kismértékű javulás tapasztalható az előző évekhez képest, mert kevesebb az átlagos minősítés, és 2-2%-kal nőtt az átlag feletti és kiváló eredmény.

Első magyarországi tárolási helyen 4.523 ellenőrzésre került sor, melynek eredményeként a megállapított hiányosságok miatt 2 esetben kellett a tevékenységet korlátozni, 215 esetben figyelmeztetést alkalmazni, és 14 alkalommal bírságot kiszabni 15.753.270 Ft értékben.

Laboratóriumi vizsgálatok

A Nébih élelmiszer- és takarmány-laboratóriumaiban 2017-ben összesen 50.273 hatósági minta vizsgálatára került sor, a mintákon elvégzett vizsgálatok száma 307.033 volt. A minták élelmiszer, takarmány és környezeti minták voltak, amelyekből mikrobiológiai, kémiai, radioanalitikai, érzékszervi, GMO vizsgálatokat végeztek.

30. ábra: Élelmiszerminták laboratóriumi vizsgálata vizsgálati irányonként (2015-2017)

A leggyakoribb hiba a tavalyi évhez hasonlóan a lejárt fogyaszthatósági idővel, vagy lejárt minőség-megőrzési idővel való forgalmazás jogsértése volt. Ezt követte a nyomkövetési hiba, a harmadik helyen pedig a jelölési kifogások álltak. A laboratóriumi vizsgálatok kapcsán a 2017-es évben az érzékszervi hibákat követték a mikrobiológiai kifogások és a minőségi (analitikai, beleértve az adalékanyagokat) követelményeknek való nem megfelelések miatti

intézkedések, valamint az élelmiszerbiztonsági hiba megsértésével (például kémiai-biztonsági, reziduum-toxikológiai, stb. paraméterek) kapcsolatos nem megfelelőségek is előfordultak, azonban ezeknek a kifogásoknak a száma jóval alacsonyabb volt.

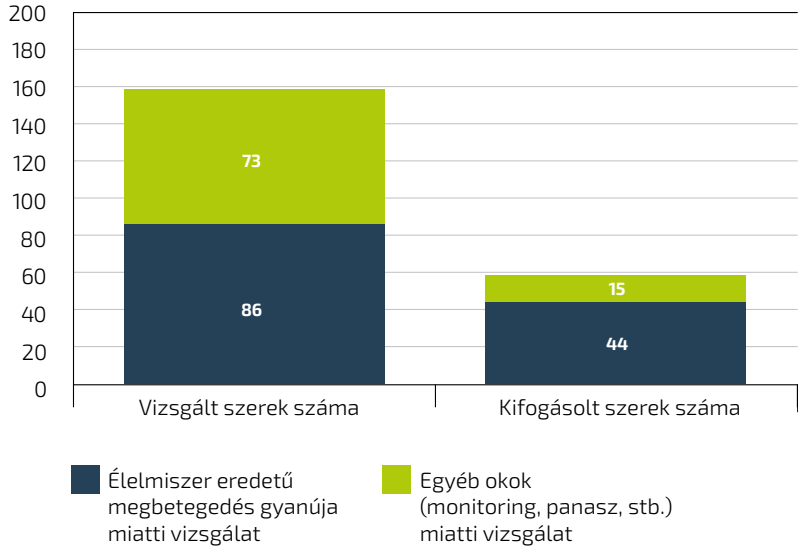
Az élelmiszerlánc-felügyeleti ellenőrzések alkalmával 117.209 élelmiszer tételt vont ellenőrzés alá a hatóság, melyek közül összesen 6.212 tételt kellett kivonni a forgalomból (5,3%). A forgalomból kivont tételek aránya a vizsgált tételekhez képest hazai élelmiszerek esetében 5,1%, tagállaminál 6,5% és harmadik országból származó élelmiszerek esetében 5,2% volt.

Fertőtlenítőszeresek vizsgálata

A fertőtlenítő hatású szerek mikrobiológiai hatékonyságának vizsgálata során a nem megfelelőségi arány az elmúlt évekhez viszonyítva csökkent. A monitoring-, illetve élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása során vett fertőtlenítő hatású szerekből a Nébih laboratóriumaiban elvégzett vizsgálatok szerint az összes vizsgált szer 37%-a, azaz 59 fertőtlenítőszer nem fejtette ki az elvárt biocid hatást, míg 2016-ban a vizsgált szerek 49%-a – 145 szer – bizonyult kifogásoltnak.

Év	Vizsgált szerek száma	Élelmiszer eredetű megbetegedés gyanú miatt vizsgált szerek száma	Kifogásolt szerek száma	Élelmiszer eredetű megbetegedés gyanú miatt vizsgált, kifogásolt szerek száma
2016	296 (100%)	168 (57%)	145 (49%)	95 (65%)
2017	159 (100%)	86 (54%)	59 (37%)	44 (74,5%)

19. táblázat: Fertőtlenítő hatású szerek vizsgálata 2016-2017. évben

31. ábra: Vizsgált és kifogásolt fertőtlenítő hatású szerek megoszlása vizsgálati ok szerint (2017)

2017. évben 1.145 ivóvízmintát dolgoztak fel a Nébih laboratóriumai. Hasonlóan az előző évek eredményeihez a leggyakrabban kifogásolt paraméter a vas, a mangán, az ammónium, illetve a szokásosnál magasabb mikrobaszám volt. Nem megfelelőség esetén minden esetben első fokon, határozat formájában megtörtént a víz felhasználásának korlátozása, a vízminőség-javító intézkedésekre kötelezés, illetve a vízfelhasználás felfüggesztése.

Borászati termékek és egyéb alkoholos italok vizsgálata

A Nébih - a Kormányhivatalokkal közösen - a borászati termékek és az egyéb alkoholos italok ellenőrzése során 2017-ben 3.940 helyszíni ellenőrzést végzett, 2.519 termékből vett mintát és 1.421 egyéb, adminisztratív ellenőrzést folytatott. 568 üzemellenőrzés történt és laboratóriumi vizsgálatra 298 termékből vettek mintát a szakemberek.

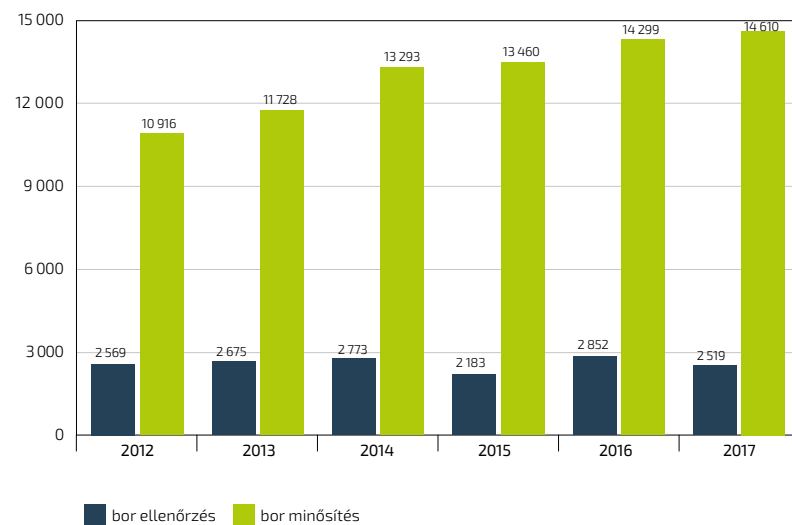
A Nébih és a NAV „Jövedéki Adótraffipax 2017” néven kiemelt helyszíni ellenőrzést végzett 6 napon keresztül a VI. és VII. kerületben, 43 helyszínen. 133 pálinka, 47 whisky, 35 vodka,

11 tequila és 9 gin termékből, 235 gyorsesztesztet végeztek el. A helyszíni ellenőrzések során 169 alkoholos ital tétel került zárolásra nyomon-követhetőség hiánya miatt.

A „Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének támogatása” jogcímhez tartozó, átruházott, utólagos helyszíni ellenőrzési feladatok keretében 52 helyszíni ellenőrzés és 162 hatósági mintavétel történt.

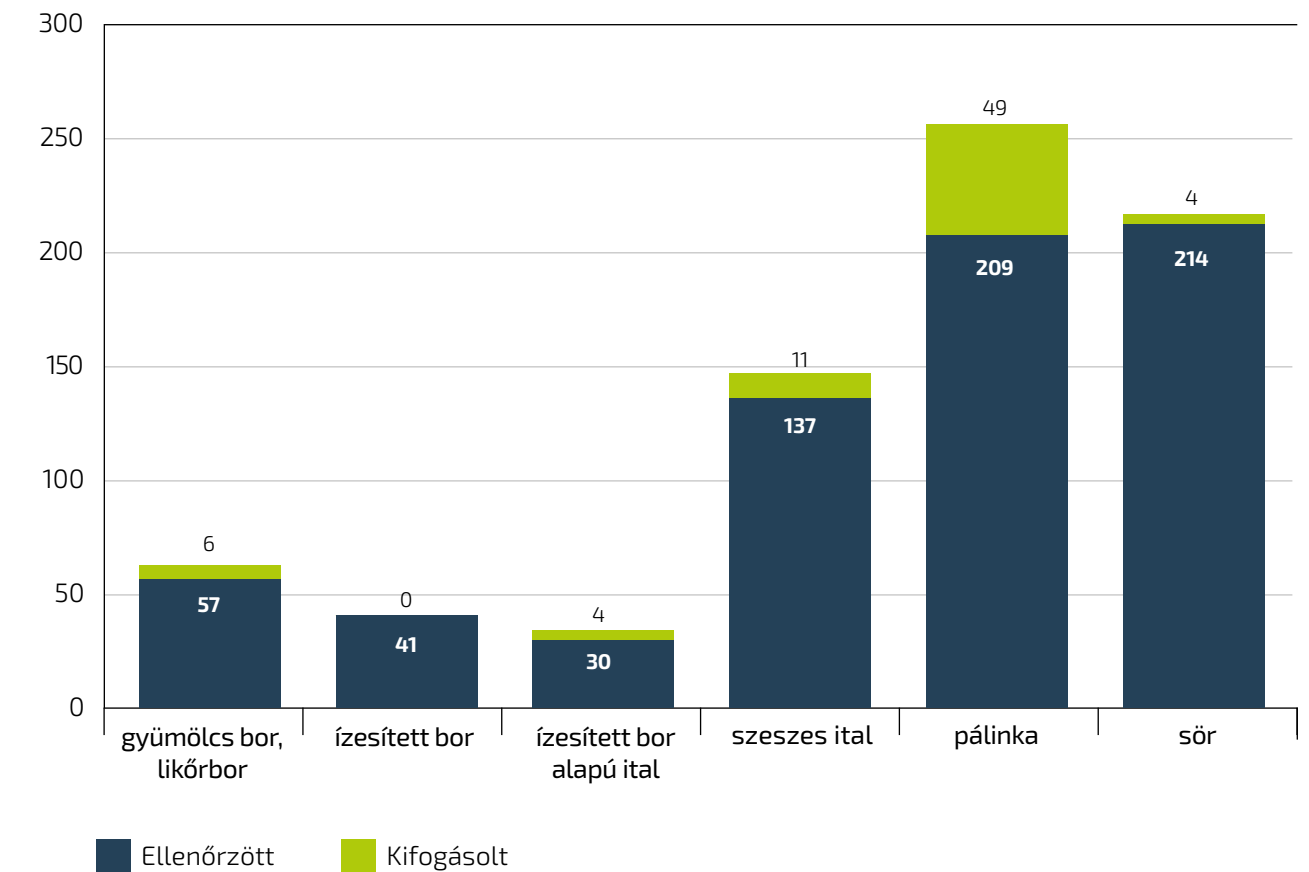
14.610 borászati termék tétel esetében igényeltek a bortermelők, előállítók, forgalmazók forgalomba hozatali engedélyt, melyből 664 kifogásolt tétel (127.187 hl borászati termék) kapott elutasítást. A forgalomba hozatali engedélyezés során megállapított kifogások az összes engedélyezési minta 4,5%-át tették ki. Ez a kifogásolási arány 1,2%-os növekedést mutat az előző évhez képest.

A Nébih borászati laboratóriuma 2017-ben összességében 17.129 bor és alkoholos ital tétel mintáját vizsgálta meg közel 350.000 vizsgálati paraméterre kiterjedően. Az összes megvizsgált minták száma közel egyezést mutat az előző évhez képest. A kiadott forgalomba hozatali engedélyk száma viszont 2%-os emelkedést mutat a 2016. évi adatokhoz képest.

32. ábra: A borászati termékek forgalomba hozatali engedélyezési minták számának alakulása (2012-2017)

A forgalomba hozatalt követően vett ellenőrzési borminták közül 120 tétel, alkoholos italok vonatkozásában 74 tétel esetében indított eljárást a hatóság. Az ellenőrzések során feltárt összes kifogásolt tétel száma 342 volt.

33. ábra: Egyéb alkoholos italok ellenőrzési eredményei (2017)

A kereskedelmi forgalomban tapasztalt nem megfelelések esetében a hatóság összesen 2.340.439 Ft vizsgálati díj megfizetésére kötelezte a felelősöket és 9.108.090 Ft bírságot szabott ki. A hamisított bor előállítása, valamint az ellenőrzések során feltárt súlyos élelmiszer-higiéniai hiányosságok, továbbá a borászati termék előállításához meg nem engedett anyag tárolása és egyéb jogsértések miatt 9 üzem ideiglenes bezárásra került.

A Földművelésügyi Minisztérium 2017-ben is meghirdette a Nemzeti Borkiválóság Program keretében az Országkóstolót. Négy kategóriában - fehérborok, furmint, vörösborok, rozé- lehetett nevezni. A Pálinka Országkóstolóra pedig 8 főkategóriában lehetett nevezni. A bor- és pálinkakiválóságok megújult kiadványban lettek közzétéve, megismertetve őket a szélesebb nyilvánossággal.

GMO-VAL KAPCSOLATOS LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOK

Az élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok keretében 2017-ben 294 élelmiszerminta analízisét végezte el a Nébih laboratóriuma. A minták megoszlása: 133 szójatartalmú minta, 58 kukoricát tartalmazó minta, 60 rizsminta, 18 lenmag, illetve lenmag tartalmú minta és 25 egyéb élelmiszer (burgonya, papaya, sütőtök, patisszon, mangó).

A szója tartalmú mintákból 110 bizonyult negatívnak. 21 db GMO pozitív szójaminta 0,1% GMO tartalom alatt volt és további 2 minta 0,1-0,9% között tartalmazott GMO-t. A vizsgált 58 kukorica minta negatívnak bizonyult (1 kukorica mintában Roundup Ready® szója szennyezést mutatott ki a Nébih laboratóriuma). A rizs, len és egyéb minták minden esetben negatívnak bizonyultak. Célellenőrzés keretében 21 szójaital analízise történt meg, melyek közül 3 minta 0,1% alatt tartalmazott GMO szóját.

Vizsgált összetevő	Szója	Kukorica	Rizs	Len	Egyéb
Mintaszám (db)	133	58	60	18	25
GMO negatív (db)	110 (83%)	58 (100%)	60 (100%)	18 (100%)	25 (100%)
GMO pozitív (db)	23 (17%)	0	0	0	0
0,9% fölött (db)	0	0	-	-	-
0,1%-0,9% (db)	2	0	-	-	-
0,1% alatt (db)	21	0	-	-	-

20. táblázat: Élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok 2017-ben

A vetőmagok GMO szűrővizsgálata során 1.137 mintát ellenőrzött a Nébih laboratóriuma, ebből 14 minta esetében volt kimutatható szennyezettség. Kereskedelmi forgalomba szánt GMO szennyezett vetőmag tétel az előző három évhez hasonlóan 2017-ben sem került elvetésre.

A takarmány GMO monitoring vizsgálatok keretében 73 takarmányminta analízisét végezte el a laboratórium. A minták megoszlása: 33 kukorica takarmányminta, 26 szója takarmányminta, 7 keverék takarmányminta, 7 egyéb takarmányminta (len, repce).

A 33 kukorica takarmányminta negatívnak bizonyult (1 kukorica takarmánymintában Roundup Ready® szója szennyezést mutatott ki a Nébih). A 26 szója takarmánymintából 17 bizonyult negatívnak. A 9 GMO pozitív szójaminta GMO tartalma 3 esetben 0,1% alatt volt, 6 minta pedig 0,9% felett tartalmazott GMO-t. A pozitív minták esetében jogszabálysértés nem történt. A 7 keverék takarmánymintából minden esetben bizonyítottuk a GMO jelenlétét. A 7 GMO pozitív minta esetében 2 mintánál a GMO tartalom 0,1% alatti volt, míg 5 mintánál 0,9% feletti volt. A pozitív minták esetében jogszabálysértés nem történt. Az egyéb minták minden esetben negatívnak bizonyultak (1 repce mintában Roundup Ready2® szója szennyezés volt kimutatható).

Vizsgált minta jellege	Kukorica	Szója	Keverék	Egyéb
Mintaszámban (db)	33	26	7	7
GMO negatív (db)	33 (100%)	17 (65%)	-	7 (100%)
GMO pozitív (db)	-	9 (35%)	7 (100%)	-
0,9% fölött (db)	-	6	5	-
0,1% - 0,9% (db)	-	-	-	-
0,1% alatt (db)	-	3	2	-

21. táblázat: Takarmány GMO monitoring vizsgálatok 2017-ben

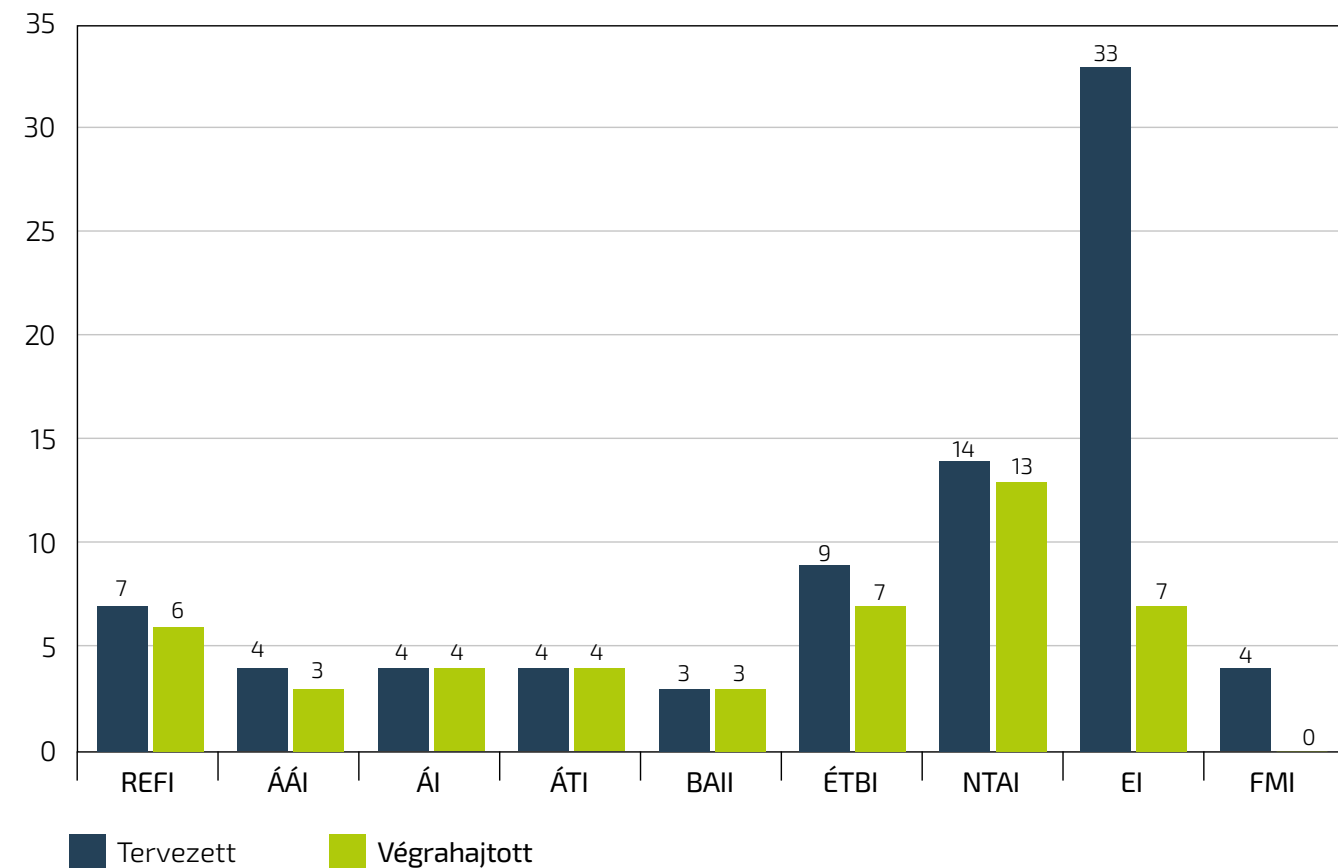
FELÜLVIZSGÁLATOK

A Nébih feladata a hatáskörébe tartozó hatósági feladatok megyei kormányhivatalok és a járási hivatalok által történő ellátásának irányítása, felügyelete és felülvizsgálata.

Emellett az ökológiai tanúsító szervezetek elismeréséről, ellenőrzéséről és felügyeletéről, valamint az Élelmiszerlánc-biztonsági Centrum Nonprofit Kft auditjáról is gondoskodik.

A felülvizsgálatok szakmai ellenőrzések, illetve független belső auditok formájában történnek. A Nébih szakmai ellenőrzéseinek lefolytatása 2016. január elsejétől a Miniszterelnökség ellenőrzési terve alapján, az általa kiadott Útmutató szerint történik. A Nébih auditrendszer 2013. december 9-étől „MSZ EN 9001:2009”, illetve 2017. október 16-tól az „MSZ EN ISO 9001:2015” szabvány szerint tanúsított, figyelembe véve az „MSZ EN ISO 19011:2011 Útmutató irányítási rendszerek auditálásához” szabvány irányelveit is.

A Nébih éves auditprogramjának összeállítását egy hónapos tervezési folyamat előzi meg, amelynek keretében azonosításra kerülnek a program összeállítását befolyásoló kockázati tényezők, majd kockázatelemzéssel meghatározásra kerül, hogy mely tényezők esetében szükséges kockázatkezelő intézkedést bevezetni. 2017-ben az auditorok és a szakmai ellenőrök a tervezett 82 felülvizsgálatból 47-et végrehajtottak, 34 elmaradt. A 2017. évre tervezett 7 auditból 6, míg a tervezett 75 szakmai ellenőrzésből 41 valósult meg. Szakmai ellenőrzésekkel az ország teljes területét sikerült 2017-ben vizsgálni. A különböző szakterületeken és témakörökben lefolytatott auditok 6 megyét érintettek, amely során 38 hatósági és 7 egyéb folyamat felülvizsgálata történt meg. Az irodán kívüli, helyszíni audittal töltött napok száma 20 volt. Az auditorok munkáját összesen 4 szakterületi szakértő segítette 2017-ben.

34. ábra: 2017. évi felülvizsgálatok teljesülése Nébih igazgatóságok szerint

Felülvizsgálat típusa	Felülvizsgálat száma (db)	Szakterület	Felülvizsgálatot végző szervezeti egység
Audit	6	-	Rendszerszervezési és Felügyeleti Igazgatóság
Szakmai ellenőrzés	3	állategészségügy, állatvédelem	Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság
	4	állattenyésztés	Állattenyésztési Igazgatóság
	4	állatgyógyászati termékek	Állatgyógyászati Termékek Igazgatósága
	3	élelmiszer	Borászati és Alkoholos Italok Igazgatóság
	7	élelmiszer, takarmány	Élelmiszer és Takarmánybiztonsági Igazgatóság
	7	erdészet	Erdészeti Igazgatóság
	13	növény, talaj	Növény, Talaj és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság
Összesen szakmai ellenőrzés	41		
Mindösszesen (audit+szakmai)	47		

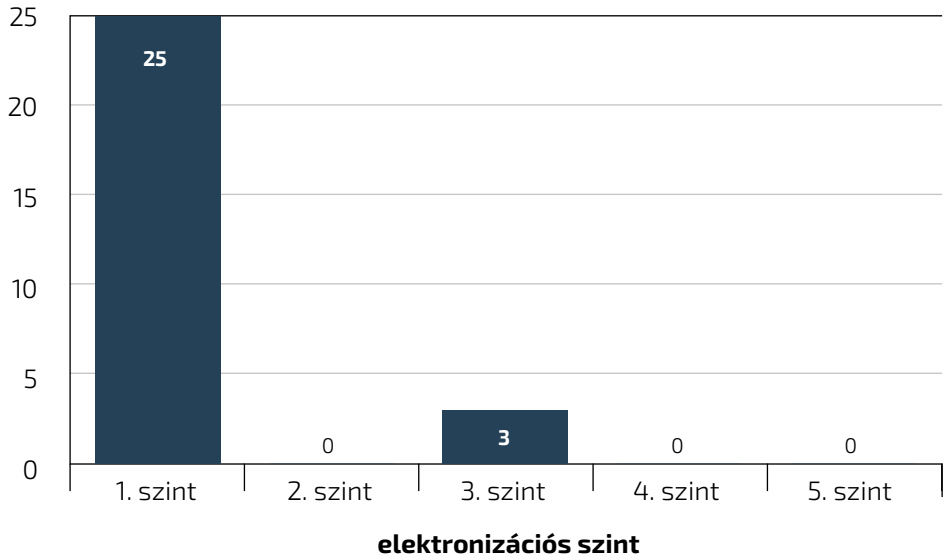
22. táblázat: 2017-ben végzett felülvizsgálatok száma

Öko-gazdálkodók ellenőrzését és tanúsítását végző tanúsító szervezetek éves felülvizsgálata

2017-ben kizárólag irodai audit keretében került sor az ökológiai gazdálkodás ellenőrzésért és tanúsításáért felelős szervezetek felülvizsgálatára. Az éves auditok a delegált hatósági feladatok elvégzéséhez szükséges követelmények teljesülését vizsgálják. Az audit igazolta, hogy a szervezetek rendelkeznek az átruházott hatósági feladatok ellátásához szükséges működési feltételekkel. 2017 során a tanúsítók további fejlesztéseket hajtottak végre az ellenőrzési és tanúsítási eljárás kezelését végző informatikai rendszereikben. A tanúsító szervezetek valamennyi szerződött partnerük éves teljeskörű szemléjét elvégezték, illetve kockázatbecslés alapján kiegészítő ellenőrzéseket és mintavételeket is végeztek. A nem megfelelések kezelésre a Nébih hatósági szankciókatalógus alkalmazását rendelte el, amit mindkét ellenőrző szervezet a saját szankciórendszerébe integráltan alkalmaz. Az audit eredményei alapján általánosságban megállapítható, hogy a delegált hatósági feladatot ellátó tanúsító szervezetek teljesítik a delegáció követelményeit.

Rendszerelemzés a hatósági folyamatok elektronizáltsági fokának feltérképezése érdekében

A növény-egészségügy, a növényvédelem és a növényi termék ellenőrzés szakterület hatósági folyamatainak felmérésére és a folyamatok elektronizáltsági fokának megállapítására került sor dokumentáció audit keretében. Az audit során összesen 28 hatósági folyamat elemzése történt meg. Az elemzett szakterületek folyamatainak értékelését az alábbi ábra szemlélteti.

35. ábra: Növény-egészségügy, növényvédelem és növényi termék ellenőrzés folyamatainak elektronizáltsági szintjei

A hatósági folyamatok elektronizáltsági szintje rendkívül alacsony. A szakmai munkát többféle elektronikus szakrendszer támogatja. Ezek a rendszerek a hatóság belső folyamatainak támogatása mellett az ügyfelek elektronikus tevékenységeit is kiszolgálják. A szakrendszerek ügyfélkapuval való összeköttetése azonban hiányzik.

A növény-egészségügyi felderítési rendszer hatékonyságának felülvizsgálata

Az audit csoport witness audit és dokumentáció-ellenőrzés keretében vizsgálta a növény-egészségügyi felderítési rendszer hatékonyságát. A járási hivatalok által vető- és/vagy áruburgonya állományokban végzett felderítések, valamint a *Xylella fastidiosa* károsítóra vonatkozó felderítés végrehajtását vizsgálták, 3 megyében, összesen 5 burgonya tábla és 3 kertészet, áruda megtekintésével. A túl hosszú utasítási lánc és a megyei szakmai koordináció különbségei miatt a felügyelőknél lévő információk nem mindig naprakészek. A felderítési rendszer jelenlegi működése a felügyelők személyes hozzáállásán és szakmai tudásán alapul.

A növényvédő szer forgalmazás ellenőrzése végrehajtásának és hatékonyságának felülvizsgálata

Az audit csoport witness audit és dokumentáció-ellenőrzés keretében vizsgálta a járási hivatalok által végrehajtott növényvédőszer-forgalmazási tevékenység hatósági ellenőrzésének hatékonyságát. 3 megyében összesen 6 nagykereskedelmi és/vagy kiskereskedelmi létesítményben történt felülvizsgálat.

Az audit megállapításai alapján javaslat született az ellenőrzések szakmai színvonalát és összehangolását segítő eljárásrend frissítésére és az ellenőrök technikai felszereltségének javítására.

A 2017. évben befejezett auditok intézkedési terveiben foglaltak végrehajtásának nyomonkövetése

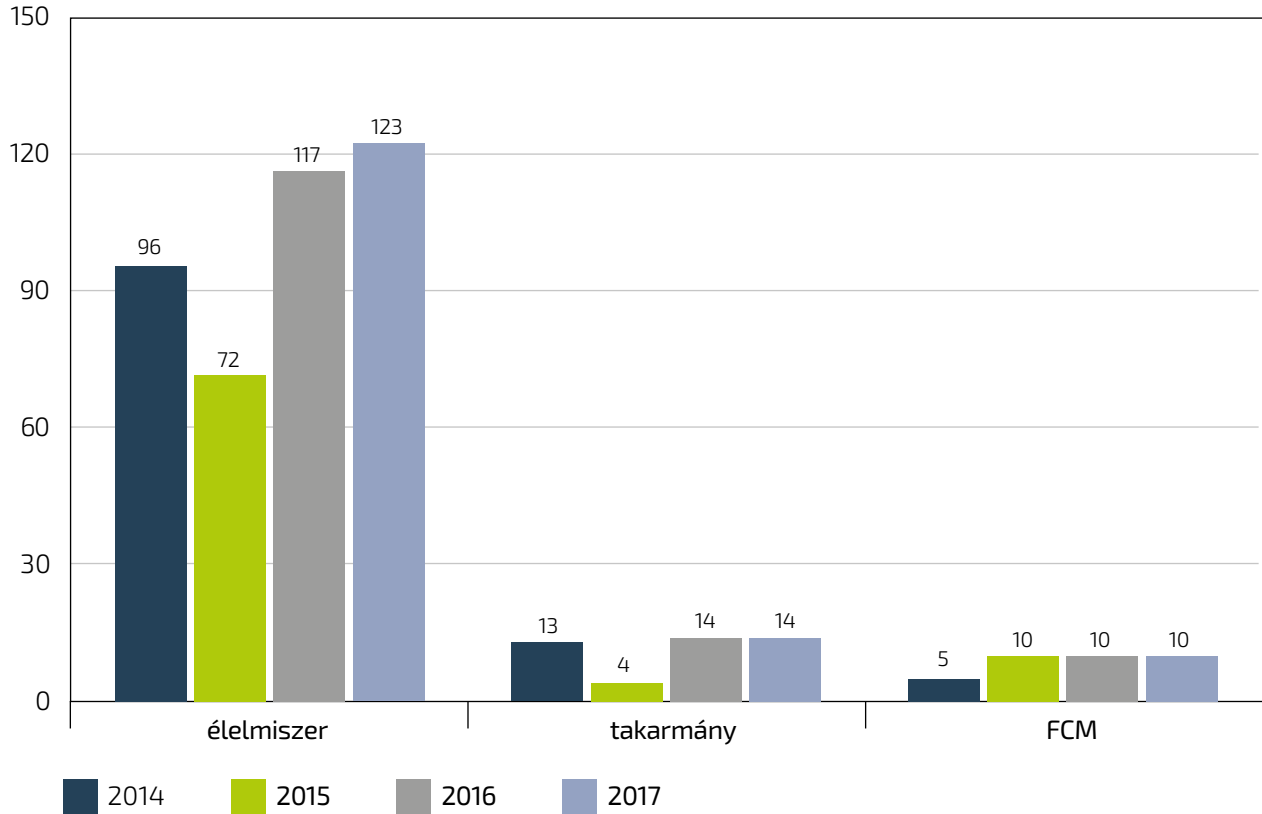
Az auditokhoz kapcsolódóan az auditált szervezeti egységek intézkedési terveket készítenek. Ezek végrehajtását a Nébih nyomon követi. A 2017. évben befejezett auditok intézkedési terveiben megfogalmazott feladatokat a megjelölt határidőig két intézkedés kivételével az auditált szervezeti egységek végrehajtották. A két fennmaradt intézkedésre új határidő kijelölése történt meg.

Év	Intézkedések száma (db)				
	intézkedési tervben meghatározott	végrehajtott	nem végrehajtott	folyamatosan teljesítendő	a teljesítési határidő még nem járt le
2016.	53	33	2	17	0
2017.	5	0	0	0	5

23. táblázat: 2016 és 2017-es intézkedési tervekben foglaltak végrehajtásának nyomonkövetése

RIASZTÁSI RENDSZEREK

A Nébih több nemzetközi, EU-s riasztási rendszer kijelölt kapcsolattartó pontja. Ezek közül az egyik az EU tagállamokban működő élelmiszer- és a takarmánybiztonsági riasztási rendszer (RASFF, Rapid Alert System for Food and Feed).

36. ábra: Magyar vonatkozású RASFF ügyek (2014-2017)

A brüsszeli RASFF központ 2017-ben összesen 3.764 eredeti bejelentést továbbított a tag-államoknak, melyek között 926 riasztás, 586 információs jelentés nyomon követésre, 683 figyelemfelhívó információs jelentés és 1.569 határ-visszautasítás volt. A bejelentéseken túlmenően 20 hír is érkezett. A 2017. évi bejelentésekből 90% (3.406) vonatkozott élelmiszerekre, 6% (239) takarmányokra és 4% (119) élelmiszerral érintkező anyagokra. Az élelmiszerekkel kapcsolatos EU-bejelentések leggyakoribb oka a patogén mikroorganizmusok jelenléte (954 eset), valamint a megengedettnél magasabb mikotoxin szint (556 eset) volt. További nagyobb számú bejelentést tett szükségessé a növényvédőszer-maradékok jelenléte (336) és a nem engedélyezett új élelmiszer-összetevők használata (177). Gyakran találtak a hatóságok továbbá a nehézfémekkel (230, a legtöbb esetben higannyal, ritkábban kadmiummal) szennyezett élelmiszereket, és jelentősnek volt mondható a nem megfelelően használt élelmiszer-adalékanyagok és -színezékek (175), a csalások és hamisítások (160), az allergének (144), az összetétel (140), az idegen (szennyező) anyag (128) miatt tett bejelentések száma is. Magyar vonatkozású ügy 2017-ben 147 volt, ami az előző évihez képest csaknem változatlan (2016: 141 eset). Ezek közül 123 élelmiszerral, 14 takarmánnyal és 10 élelmiszerral érintkező anyaggal kapcsolatos volt. A 147 esetből riasztásként 82, tájékoztatásként 58, határ-visszautasításként 4 bejelentés érkezett, míg hír formájában a Nébih három esetben kapott értesítést a Bizottságtól. A magyar hatóság 10 riasztást, 17 tájékoztatást és

2 határ-visszautasítást jelentett be. Kétoldalú (bilaterális) megkereséssel 6 ügyben fordult valamely tagállam hazánkhoz és Magyarország 4 esetben más tagállamhoz.

2017-ben Magyarországot 29 AAC AA és 13 AAC FF (hamisítás gyanúját felvető) bejelentés érintette, melyből 9 esetben hazánk volt a bejelentő tagállam. A kifogásolás oka 6 esetben nem engedélyezett összetevő, 17 esetben jelölési hiba, 5 esetben illegális előállítás, 4 esetben mikrobiológiai kifogás, 1-1 esetben új ételkészítés jelenléte, illegális forgalmazás, hamis okmányok és határérték feletti mennyiségű összetevő volt. Jogsegélynyújtás 6 esetet érintett. A tagállamok között működő harmadik gyors riasztási rendszer (Rapid Alert System, RAS) az állatorvosi szerekekkel kapcsolatos ügyeket kezeli. Az év során 7 bejelentés érkezett. A jelentett készítmények minőséghibás/hamisított tételei Magyarországon nem kerültek forgalmazásra, ezért további intézkedésre nem volt szükség.

JEGYZET

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

JEGYZET

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

JEGYZET

[illegible]

JEGYZET

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface. There is no handwriting or other markings on the paper.

Készítette:

AGRÁRMINISZTERIUM